(10)

स्पन्दनिर्णय : Contd.

NOTE BOOK

पदार्थ मञ्जरी [illegible]

36 Sh

رس :

شکرس

3 निःष्यन्दः

(مضامین-اومضامین سماوی) پر دوړنس سماوی ذریت

19/7

एवं = ... निमीलन = ... उन्मीलन = ... समाधिद्वय = ...

समाधेय

साधिद्वय = ... उभयाविसर्गी = ... प्रसरणी भूतः ...

सुप्रबुद्धता ... अभिव्यक्तये ...

स्पन्दतत्त्वसमाविशो = ... निष्पन्दद्वयेन ...

निराशीतिः = ... पश्य इदानीम = ...

इतत = ... अवष्टम्भा = ... अभ्यासेन

परअपर विभूत्यादयो = ...

... भवतीत्यभिधाय ...

संक्षेपेण = ... बन्धमोक्षस्वरूपं ...

निरूप्य = ... प्रथम उपक्रान्तं = ...

निगमयति ...

यथेच्छेत्याभिः = ...

चक्रेश्वरो भवेदित्तरै ...

एकोनविंशत्या = 19 श्लोक = ... अनेन = ...

विभूतिस्पन्दरूपेन ... तृतीयनिष्यन्देन = ...

तत्र = وہاں श्लोकद्वयेन = دو سلوکوں سے जाग्रत सिद्ध = جاگرت سدھ

= [illegible] सिद्ध स्वातन्त्र्य = سوانترتا दृष्टान्त = درشٹانت میں

पुरःसरे = آگے رکھتے ہوئے [illegible] स्वप्नस्वातन्त्र्यम् = سوپن سوانترتا کو

एकेन = ایک سلوک سے तत विपर्ययम = اس کا الٹا

अभिदधता = کہتے ہوئے सतत = ہمیشہ उद्युक्तेतव = اودیوگ کرنے والا

आश्रयणीयेति = آسرا کرنا तात्पर्येण = اس مطلب سے

उक्तं = کہا द्वितयेन = دو سلوکوں سے

अभीष्ट वस्तु = چاہی ہوئی چیز ज्ञान = اس کا گیان

आविर्भावः = ظاہر ہونا एकेन = ایک سلوک سے

कर्तृ प्राकट्य आविर्भाव = کرتا کا ظاہر ہونا क्षुधादि जयश्च = اس سے بھوک وغیرہ کا جیت ہونا

एकेन सर्वेशता प्राप्ति = ایک سلوک

एकेन ग्लानि = سرو شکتی کی پراپتی

नाशश्चेत्यष्टके = ایک سلوک निरूपितम् = [illegible]

(3)

ترجمہ شروع ہوتا ہے
آٹھویں اسوکھ میں ہے

ततः = اس لئے

स्पन्दात्मनः = سپند کے

उन्मेषस्य = اُنمیش کا

एकेन स्वरूपं = ایک سوتر سے

लक्षितम् = بتایا گیا

एकेन = ایک سوتر سے

परसमाधि विघ्नभूतानां = پر سمادھی میں رکاوٹ بنی ہوئی

सिद्धीनां = سدھیوں کا

हेय = اُن کا چھوڑنا اور ترک کرنا

उक्ताः = کہا ہے

एकेन = ایک سے

द्वितीयनिष्पन्द = دوسری نشپند میں

निर्णीत = نرنیہ

विश्वात्मता स्वभाव = وشوآتمتا سوبھاؤ

समावेश = سماویش ہے

उक्ताः

ततः = اس لئے

समाविष्टतालाभ = سماویش کا لابھ

युक्तिरत्नेकेन = ایک سوتر سے

त्रयेण पशुपाश = تین سوتروں سے پشوپاش

निर्णीय उक्तः = اُن کا نرنیہ کیا ہے

एकेन स्पन्दतत्त्वस्यैव = ایک سوتر سے سپند تتو کا ہی

बन्धमोक्ष उभय पद = بندھ موکش دونوں

प्राक्रांति

द्वयेन = دو سوتروں سے

उद्देश्यात्वेन = کا اُدیش ہے

बन्ध स्वरूप = بندھ سروپ

प्रतिपादितम् = اُن کا بیان ہے

संकेत = [illegible] तत् उद्दिश्य = [illegible]

उपायम् [illegible] प्रसिद्धयतादि [illegible]

प्रमादि सूत्र = [illegible]

निमित्त = [illegible] उक्त ग्रन्थो = [illegible]

इति संक्षेपो निष्पन्दस्य [illegible]

"प्रथ ग्रन्थो व्याख्यायते" [illegible]

यदुक्तं [illegible]

= [illegible]

" सुप्रबुद्धस्य सततं स्पन्दतत्त्वोपलब्धिः "

[illegible]

इति तत्र = [illegible] सततम् = [illegible]

'उद्युक्त' = [illegible] इत्यनेन = [illegible]

जागरायो = [illegible] तत्परिशीलनेन

[illegible]

शिक्षा = [illegible] प्रबुद्धस्य = [illegible]

सुप्रबुद्धताप्राप्त्यर्थमुक्तं [illegible]

यामवस्थामित्यादिना

[illegible]

प्रति पदो = [illegible] उपाय = [illegible]

परिशीलनपाटवेन = مشق کی مہارت سے

योगि = یوگی

सुषुप्तावस्था = سُشپتی کی اوستھا

भङ्ग = بھنگ ہونا

उक्तः

इदानीम् = اب

लौकिक = دنیوی

स्वप्नसुषुप्त = سوپن سُشپتی وغیرہ

विदलनेन = ان کو کاٹنے سے

सुप्रबुद्धतामेव = پوری طرح جاگنا ہی - بیدار ہونا

साधयितुं = سدھ کرنے کے لیے

स्वप्नोचितां = سوپن میں مناسب

= اس کو

विभूतिमस्य दर्शयितुमाह = دکھانے کے لیے

आह = کہتے ہیں

यथेच्छाभ्यर्थितो धाता जाग्रतोऽर्थान् हृदि स्थितान् ।
सोम सूर्योदयं कृत्वा संपादयति देहिना ॥१॥
तथा स्वप्नेऽप्यभीष्टार्थान् प्रणयस्यानतिक्रमात् ।
नित्यं स्फुटतरं मध्ये स्थितोऽवश्यं प्रकाशयेत् ॥२॥

धत्ते = [illegible] सर्वमात्मनि इति [illegible]

→ धाता = [illegible] → प्रकाशात्मा स्वभावः = [illegible]

स = [illegible] यथा = [illegible] जाग्रत → [illegible]
जागरायाम्

अभिव्यक्त = [illegible] स्वातन्त्र्यस्य = [illegible]

देहिनो = [illegible] → देहभूमिकायामेव [illegible]

प्रकटीभूतपराउस्थ = [illegible] ज्ञानस्य = [illegible]

योगिनः = [illegible]

सम्बन्धिन्य इच्छया = [illegible] ,उपस्य प्रार्थितो [illegible]

अन्तर्मुख स्वरूप = [illegible] विमर्शबलेन = [illegible]

प्रसादितो = [illegible] हृदि → चेतसि = [illegible]

(7)

Scatters other knowledge

تفکر کے اثر ہوتی ہو

स्थिता प्रथीन = تفکر ہوتے ہیں اثر ہوتے کے

शक्ति

बिन्द नादादि = بندو - ناد وغیرہ

بندو ہو کتا ناد وغیرہ کیا ہی اثر رہا ہے

ज्ञान = ان کا جانا

पुर: = پہلی ہی ہی رہے گا

ظاہر پیدا کرتا ہے وہ وقتی

لوگ

क्षोभ = تفکر پیدا کرتا ہے

प्रतिभा = پیدا کیا

چالان = اسی پیدا ہو گا

बोधस्तो = لی پیدا ہوتی

स्तोभ ज्ञान = ... संचार =

... immobilise ...

प्रयोजनानि = لی پیدا ہوتی

संपादयति = ان کو پیدا کرتا ہے

कथं = کس طرح

सोमसूर्यो = سوم سورج

ज्ञानक्रिया = گیان کریا

शक्ति उदयं कृत्वा = شکتی کو ... کر

ज्ञान शक्त्या भास्यमानं हि

* All that is thought about by is then actualised by

तत् तत् क्रियाशक्त्या = یہ وہ کرتا ہے شکتی ہے

उन्मील्यते = ظاہر کرتا ہے

प्रतिभात्मक मूल

समाविष्टा = ... उन्मेषात = اس کی ...

अवष्टभ्य = ... युक्ति = ...

स्फारित = ... ज्ञानक्रिया = گیان کریا

थ्याप्रिसार = ...

Though the expansion of these 2 ...

ذہن میں ... باہر

सव्येतर = داہنا اور بایاں   मरीचि = کرنوں ... [illegible] विस्फार क्रमेरा

तत तत = " "   वेधसा = اس کا ... [illegible]

क्रमेरादि = [illegible]   संपादयाति = وہ بناتا ہے

योगिशरीर अनुप्रविष्ट = اس جوگی کے جسم کے اندر گیا ہوا ہوتا ہے   परमेश्वर: = پرمیشور

यथा च एवं तथा = اسی طرح ... ہے

"अनागतायां निद्रायां विनष्टे बाह्यगोचरे ।
सावस्था मनसा गम्या परा देवी प्रकाशते" ॥

[illegible]   अनागतायां निद्रायां = نیند کے آنے پر   विनष्टे बाह्यगोचरे = نظر سے باہر جاتی ہیں

सावस्था = وہ حالت   मनसा = من سے

गम्या = جاننے والی   परा देवी प्रकाशते = پرا دیوی ظاہر ہوتی ہے

When one is about to fall asleep and all the external objects have faded out of sight, then the state between sleep and waking is one on which one should concentrate.

[illegible]

पीनां च दुर्बलां शक्तिं ध्यात्वा द्वादशगोचरे ।
प्रविश्य हृदये ध्यायन् स्वप्नस्वातन्त्र्यमाप्नुयात् ॥

पीनां = [illegible] दुर्बलां = [illegible] शक्तिं ध्यात्वा = [illegible]

द्वादशगोचरे = [illegible] प्रविश्य हृदये = [illegible]

ध्यायन्

स्वप्नस्वतन्त्र्यम् आप्नुयात् = [illegible]

[illegible]

इति संप्रदायस्थित्या = [illegible]

वमन = [illegible] ग्रास [illegible] सक्र [illegible]

तत् उभय = [illegible] विसर्ग, परा [illegible] = [illegible]

चिति शक्ति परामर्श मुखेन [illegible] → [illegible]

नित्यं = [illegible] परायम = [illegible] आतिक्रामतो = [illegible]

→ भगवत् प्रार्थना परस्य = [illegible]

योगनिद्रास्पदस्य = یوگ نیند کی جگہ ہے   स्फुटतरम् = بہت ظاہر

अन्तश्छादितरूप = اندر چھپی ہوئی صورت   मध्ये = بیچ میں

तया = اس سے

→ सौषुम्नधामनि = سشمنا کی جگہ میں   स्थितो = ٹھہرا ہوا

धाता = دانا   स्वप्नेऽप्ययं = خواب میں بھی یہ

अभीष्टानेव = چاہے ہوئے کو ہی   अपरांश्च = اور

प्राक्तन = پہلا   शाम्भव = شیو کا

समावेशादीन् = [illegible]   समावेशाभ्यास = [illegible]

अन्यानपि

रस = رس   उन्मेषमात्रमुकुरस्य = کھلنے والے آئینہ کا

जिज्ञासितान् = جاننے کی خواہش والے   प्रधान् = زیادہ

प्रपश्यं = دیکھا   प्रकटीकरोति = ظاہر کرتا ہے

(11)

[illegible]

न ज्ञस्य योगिनः = [illegible] स्वप्नसुषुप्त्यो = [illegible]

व्यामोहो भवति [illegible]

स्वप्नेन = [illegible] सौषुप्तमपि = [illegible] उपलक्षितम्

एत = [illegible] अभीष्टार्थ प्रकाशे = [illegible]

आवृत्त्या = [illegible] प्रयमेव हेतु = [illegible]

प्रशायस्य = [illegible] प्रार्थनाया [illegible]

अन्तरमुख स्वरूप = [illegible] परिशीलन = [illegible]

उपासा संपाद्यस्य = [illegible]

माया कालुष्य [illegible]

उपशमलक्षणस्य = [illegible] प्रसादस्य = [illegible]

भगवतान् = [illegible] अतिक्रमात् = [illegible]

परमेश्वरो हि = [illegible] चिदात्मा = [illegible]

यदि अन्तरमुखो [illegible]

उचितसेवाक्रमेणाश्रयेते = [illegible]

तत् तत् संपादयत् एव = [illegible]

जाग्रतः इति → परतत्त्वे जागरूकस्य = [illegible]

जागरावस्थास्थस्य = [illegible] चेति इति

श्लेष उक्त्या = [illegible] व्याख्येयम् =

यदि = [illegible] पुनरेवं = [illegible] सावधानो = [illegible]

न भवति = [illegible] तदा = अस्य =

योगिन यतिप्रायः = [illegible]

[illegible]

Or otherwise

अन्यथा तु स्वतन्त्रा स्या-
- त्सृष्टिस्तद्धर्मकत्वतः।
सततं लौकिकस्येव
जाग्रत्स्वप्नपदद्वये ॥३॥

when he is not established in his own divine nature then

[illegible]

यदि = [illegible] उक्तयुक्त्या = [illegible] नित्यं = [illegible]

न आराध्यते = [illegible] धाता = [illegible]

अन्यथा = [illegible]

तदा = [illegible] स्वस्वरूप = [illegible] स्थित्यभावे

owing to absence of the realisation of his own real nature [illegible]

सततं = [illegible] → प्रत्यहं = [illegible] लौकिकस्येव [illegible]

च अस्य योगिनो = [illegible] जागरायां = [illegible]

स्वप्ने च = [illegible] साधारणा असाधारणा =

अर्थप्रकाशन = [illegible]

तत् निश्चयनादि = [illegible] स्वभावा [illegible]

(18) governed by the Lord's Creation which is of the nature of determining and manifesting the specific + ordinary things of the world.

यदि पारमेश्वरी सृष्टि: = پرمیشور کی سرشٹی   स्वतन्त्रा स्यात् = سوتنتر ہے

→ लौकिकवत् = دنیاوی چیزوں کی طرح   योगिनमपि = ان یوگیوں کو بھی

संसार श्वावटे एव = سنسار ہی میں   पुनः = پھر بار بار

पातयेत् = گرا دیتی   इत्यर्थ: = یہ معنی ہے

यथोक्तम् = جیسا کہ کہا ہے

" प्रवृत्तिर्भूतानामैश्वरी "

Outgoing of creatures is due to – پرمیشور کی اچھا – Lord's desire.

"तत् धर्मिकत्वात्" = اس کے ...   इति स्वप्नजागरादिपद

It means Lord's creation is quite free and independent in manifesting things in dreaming + waking state.

प्रकाशने = ...   भगवत्सृष्टे = بھگوان کی سرشٹی ...

स्वातन्त्र्य स्वभावा = ...   दित्यर्थ:

―――o――― = یہ معنی ہے

एवं = ... स्वप्नसौषुप्त = ...   उपायं = ...

निर्दिश

स्वप्नानुद्धृतये = ...   संसाध्य = ...

... स्पन्दतत्त्वसमावेश उपायं = ...   सुप्रबुद्धस्य

...   اس سوپر بدھ کو

(14)

यथा ह्यर्थोऽस्फुटो दृष्टः सावधानेऽपि चेतसि
भूयः स्फुटतरो भाति स्वबलोद्योगभावितः ॥ ४ ॥

दृष्टान्तयुक्तिपूर्वकं = [illegible] निरूपयति = [illegible]

and instructs that the knowledge of the object desired to be known is also possible thus.

जिज्ञासितार्थज्ञप्तिः = [illegible]
पीर्थं
भवति = [illegible] इत्यादिप्राह = [illegible]

हि शब्दः = [illegible] हि किलशब्दार्थे ।

सावधानेऽपि चेतसि = [illegible]

दूरत्वादि = [illegible] दोषे = [illegible]

यथा = [illegible] किल अर्थोऽस्फुटो = [illegible]

दृष्टो = [illegible] भूयः = [illegible]

प्रत्यक्षानिरीक्षयात्मना [illegible] स्वबलोद्योगेन = [illegible]

भावितो = [illegible] भूयस् = [illegible]

आलोकितो = [illegible] न केवलं = [illegible]

not only clearly but also more clearly,

स्फुटो = [illegible] यावत् = [illegible] स्फुटोतरोऽपि [illegible]

भाति = [illegible]

तथा = [illegible] यत्स्पन्दतत्त्वात्मकं [illegible]
बलं [illegible]

तथा यत्परमार्थेन येन यत्र यथा स्थितम्
तत्तथा बलमाक्रम्य न चिरात्सं प्रवर्तते ॥५॥

येन = جس آنندگھن [illegible] आनन्दघनतात्मना परमार्थेन = [illegible]

यत्र = جہاں प्राकरात्मनि [illegible] स्वस्वभावे [illegible]

यथा इति جیسے अभेदव्याप्त्या = [illegible]

स्थिते [illegible]

तत्कृत्वे = [illegible] तथा इति = اسی طرح

स्वबल उद्योगेन = [illegible] अन्तरमुख तदेकात्मता

[illegible] = परिशीलन प्रयत्नेन

संभावितं [illegible] शीघ्रमेव = جلدی

स्फुटतरत्वेन = [illegible] प्रवर्तते → [illegible]

→ अभिव्यज्यते = [illegible]

कथम आक्रम्य = کس طرح پکڑ کر

आराधकस्य [illegible] कल्पितदेह = [illegible]

देहादिप्रमातृ भूमिं [illegible] स्वात्मन्येव निमग्नां कृत्वा = [illegible]

अथ च स्पन्दात्मकं [illegible]

बलमाक्रम्य = [illegible]

स्थितस्य = [illegible]

कल्पित = گھڑا ہوا देहबुद्धिप्रमातृ = [illegible] भूमिम [illegible]

प्रसकृत् = ~~[illegible]~~ [illegible] उत्तेजयत: = تیز کرنے والا

साधकस्य = اس سادھک کے → योगिनो = یوگی کو

यज्जिज्ञासितं = جو جاننا چاہتا ہو

निधानादि = خزانہ وغیرہ यद्देशादौ = جس دیش آدی میں

येन क्षेमादिना = جس کشیم آدی سے परमार्थेन = سچ مچ

यथा = جیسے सन्निवेशेन = [illegible]

स्थितं = رکھا ہوا

तथा = ویسا ہی तत = وہ अचिरादेव = جلدی

प्रकाशते = ظاہر ہو جاتا ہے

—

(17)

दुर्बलोऽपि तदाक्रम्य यतः कार्ये प्रवर्तते
आच्छादयेद्बुभुक्षां च तथा योऽतिबुभुक्षितः ॥६॥

वृ॰ कर्तृशक्त्यादिरप्यमुत [illegible] बलात् = [illegible]
operative energy एव

प्रादुर्भवती = پیدا ہوئی ہے इत्याह = [illegible]

यथा = [illegible] क्षीन धातु = کمزور कृषिप्रायः = [illegible]

सोऽपि = [illegible] स्पन्दात्मकं = [illegible] बलमाक्रम्य [illegible]

स्पन्दसमावेश बलेन = [illegible]

प्राण प्रमातृभूमिम् = پران - پرماتر بھومی کو

सकृत = [illegible] उत्तेज्य = [illegible]

कार्येऽवश्य कर्तव्ये ~~तत् बलाक्रमसंचे~~ के = [illegible] ~~करोति इत्यर्थः~~ कर्मणि प्रवर्तते [illegible]

अशक्यमपि वस्तु = [illegible]

तत बलाक्रमणेनैव [illegible] करोतीत्यर्थः [illegible]

तथा = ویسے ہی योऽप्य = جو بھی प्रतिनुमुक्षितः = بھوکا ہے

सोऽपि = وہ بھی तत्वलाकान्त्या = اس کی بڑی چمک سے (اس کو)

क्षुत्पिपासादि = بھوک پیاس وغیرہ प्रशमयति = دور کر دیتا ہے

नहि = نہ चिद्घनां भूमिम् = چیتن گھن زمین प्रनुप्रविष्टस्य = اس میں داخل ہونے والا

द्वन्द्वाभिभवः = دونوں کا دبانا (سکھ دکھ وغیرہ) कश्चित् = کوئی

प्राणादिभुव एव = پران وغیرہ کی زمین ہی तदाश्रयत्वात् = اس کے سہارے سے

तस्या च = اس کا उद्बोचित भूमेः = جاگی ہوئی زمین کا = میں ڈوب جانے سے

निमग्नत्वात् = ڈوب جانے سے

यत = جو کہ एवम् उक्तम् = ایسا کہا گیا ہے सूत्र उपपत्ति क्रमानुसारेण = سوتر کے ثبوت کے ترتیب کے مطابق

इदक सिद्धि = اس کی کامیابی समुदाय = سب प्रसमद्भवती = حاصل ہوتی ہے

(19)

अनेनाधिष्ठिते देहे यथा सर्वज्ञतादयः
तथा स्वात्मन्यधिष्ठाना त्सर्वत्रैवं भविष्यति ॥8॥

अनेन = اس स्वस्वभावात्मना = [illegible] स्पन्दतत्त्वेन = اس سپند تتو سے

अधिष्ठिते = [illegible] → व्याप्ते देहे = [illegible]

यथा = جیسے तत् अवस्था उचित अर्थात् अनुभव करणादि रूपा = [illegible]

सर्वज्ञता सर्वकर्तृतादयो धर्मा, प्रादि भवन्ति = [illegible]

देहिनः = [illegible]

तथा = ویسے यदि = اگر अयं = یہ

कूर्माङ्ग संकोचवत = [illegible]

सर्व उपसंहारेण = [illegible]

महाविकास युक्त्या = [illegible]

स्वस्मिन् = اپنے अनपायिन्य = [illegible]

आत्मनि = [illegible] → चितरूपे = [illegible]

अधिष्ठानं करोति = [illegible]

[illegible] Printed

7. उक्त प्रभिज्ञान प्रत्यभिज्ञाते = [illegible]

तत्रैव = [illegible] समावेशास्थिति = [illegible]

बध्नाति = باندھتا ہے - [illegible]

तदा = تو وہ सर्वत्रोति = [illegible]

शिवादौ क्षित्यन्ते = [illegible] स्वामिति = [illegible]

शंकर = شنکر तत उचित = [illegible]

सर्वज्ञता सर्व कर्तृतादिरूपा = [illegible]

भविष्यति = [illegible]

[illegible marginal Urdu notes]

यत्त इदमप्ये = [illegible] तत प्रसादेन [illegible]

इत्याह = کہا ہے

ग ग्लानिविलुरिठका देहे
तस्याश्चा ज्ञानतः सृतिः ।
~~तस्याश्च~~ तदुन्मेषविलुप्तं चेत्
कुतः सा स्याददहेतुका ॥८॥

सर्वकेषां नामास्पदं = سب کیفیوں کا جو ٹھکانا ہے   ततश्च देहे यः ग्लानि:
اس کا تن سے جو نزدیک گلانی ہے

अथात देहाभिमानिनः पुंसः = اس کا اور جو دیہہ ابھیمانی ہے
यो ह्रदे क्षयो = جو آنند کا ناش = جو ہردے کا ناش ہے / پرکاش ہے
وہی گلانی ہے

असौ = یہی   विलुण्ठिका = لٹیری

→ परसंवित्प्रवेशापहारिका = پرماتما - پرسمت جو جنانی ہے اس کا پرویش روکنے والی

पारिमित्य = اس سے حد بندی پر

दौर्गत्यप्रदा = بدقسمتی دینی ہے بعد
اس پر قرار کرتی ہے

तस्याश्च = اس گلانی کو   ग्लानेरस्थाने तत् = اس کے عوض

चिदानन्दघनस्व = جو آنند گھن سوروپ ہے اس کی نہ پہچان
स्वरूप अप्रत्यभिज्ञानात्   کرنے سے

स्मृति उद्भवो = جو ابدی ہے

पूर्वावस्थितिश्च = اس کی حقیقی اسی سے ہے

तत् स्थाने = اس جگہ   प्रदर्शयिष्यमाण: = دیکھنے میں دکھلایا گیا ہے
پرکاش سے

स्वरूपे उन्मेष = سوروپ

रूपेण = یہی روشن اس سے

प्रचेद् = چھید विलुप्त = [illegible] → निकृन्तेत्

تباہ =

तदा असौ ग्लानि = ماندگی اور دکھ अज्ञानात्मनो

हेतोर अभावात् = سبب نہ ہونے سے

کیا कुतः = کیوں स्यात्: = ہو سکتی भवेदित्यर्थः

= ہو سکتی ہے

ग्लान्य अभावे च = دکھ نہ ہونے پر देह

= جسم پر

अवश्यं भाविन्यो = ضرور ہونے والی व्याध्यादि सन्ताप

روگ آدی سے دکھ و تکلیف = अवस्था आदि

यथा यथा = جیسے جیسے योगिनो =

अपकृष्यन्ते = دور کئے جاتے ہیں

तथा तथा = ویسے ویسے हेम्न इव = سونے کی طرح

अतितप्यमानस्य = بہت تپانے سے

कालिकापगमे = کالک جب دور ہونے سے

स्वस्वरूपं = اپنا اصلی روپ

देदीप्यत एव = چمکتا ہے

*. Ye child, do not commit the folly of regarding the body as the Self the ~~bot~~ body (23) which is like a decaying covering and deserves to be rejected. The body of thine is the l. t. thee like a covering on account of the good & evil deeds in the form of self-conceit.

एवं च = [illegible] देहावस्थितस्य। पे [illegible] =

सर्वदा = [illegible] ग्लान्यभाव एव = [illegible]

[illegible] परयोगिनो = [illegible] विभूतिः = [illegible]

यथोक्तं = [illegible] परमयोगिन्यो = [illegible]

[illegible] { मदालसया = [illegible]
{ बालदार कानू = [illegible] प्रयोगी कुर्वत्याः [illegible]

May you not be त्वं कञ्चुके शीर्यमाणे निजेऽस्मिन्-
reduced to stupidity न्देहे हेये मूढतां मा व्रजेथाः।
with regard to your
this worn out शुभाशुभैः कर्मभिर्देहमेत-
dress, your own body न्मदादिभिः कञ्चुकस्ते निबद्धः॥ } *।
which deserves be
cast off!

त्वं = [illegible] कञ्चुके = [illegible] शीर्यमाणे = [illegible] reduced to

This your body निजेऽस्मिन् = [illegible] हेये = [illegible]
is determined by देहे = [illegible]
virtuous & vicious acts [illegible] मूढतां = [illegible]
& this your dress
by pleasure etc. मा व्रजेथा = [illegible]

शुभाशुभैः = [illegible] कर्मभिः = [illegible]

देहम् सततं = [illegible] मदादिभिः = [illegible]

कञ्चुकस्ते = [illegible] ते निबद्धः = [illegible]

इति = [illegible] मित सिद्ध अभिलाषिणो [illegible]

योगिनः = [illegible] समावेश अभ्यास रसेन = [illegible]

देहे = [illegible] विध्यते = [illegible]

वली = ~~[illegible]~~ wrinkles पलितादि = ~~Yellowness~~ [illegible]

व्याधिजयो = [illegible] भवति = [illegible]

इति भङ्ग्यानेन = [illegible] प्रतिपादितम् = [illegible]

[illegible] wrinkles [illegible]

अथ = [illegible] योऽयम् = [illegible] उन्मेषः = [illegible] स = [illegible]

किंस्वरूपः = [illegible] किमुपायलभ्यश्च = [illegible]

इत्य आकाङ्क्षायामाह = [illegible]

Translation: When the mind of the aspirant that is quit one object is firmly restrained (निरुद्धे) and does not move towards any other object, it comes to rest in the middle position between the two i.e. in the middle, and through it is unfolding the realization of pure Consciousness. Which transcends all contemplation प्रतिभावना.

23/7

एकचिन्ता प्रसक्तस्य
यतः स्यादपरोदयः ।
उन्मेषः स तु विज्ञेयः
स्वयं तमुपलक्षयेत ॥६॥

"भावे त्यक्ते निरुद्धा चिन्नैव भावान्तरं व्रजेत् ।
तदा तन्मध्यभावेन विकसत्यति भावना ॥"

भावे त्यक्ते [illegible] निरुद्धा चिन्नैव = [illegible]

भावान्तरं व्रजेत् = [illegible] तदा = [illegible] तत मध्यभावेन [illegible]

विकसत्य = [illegible] प्रतिभावना = [illegible]

इति नीत्या = [illegible] एकस्या = [illegible] कस्याम् (चिद्) = [illegible]

आलम्बन् = [illegible] विशेष = [illegible] निभृत [illegible]

विकारात्मिकायां = [illegible] चिंतायां

प्रसक्तस्य [illegible] एकाग्रीभूतस्य

= [illegible] →

[illegible] =

It arises in the yogi who is deeply concentrated upon one thought — thought of a particular object in which all the fluctuations of the mind are ~~settled~~ stilled — and that awareness arises from sparks

योगिनो = [illegible] यत = [illegible] इति = [illegible]

principle in which difference of knowledge & object has disappeared

तत एकाग्रता = [illegible] प्रकीष = [illegible]

उल्लसत् संवित्स्फार = [illegible] तत क्ष = [illegible]

ततः तदालम्बन = [illegible] निमीलनात्

in which all thoughts/emotions are suddenly swallowed up

झटिति = [illegible] ग्रस्तसमस्तचिन्ता = [illegible]

सन्तत

अग्नीषोम = [illegible] अविभेदात्मकः [illegible]

स्पन्दतत्त्वात = [illegible]

There is the manifestation of another superb (can translate) awareness which is full of bliss of consciousness

परएव = [illegible] उदयी = [illegible] →

चित् चमत्कारात्म = [illegible] पद्य एव = [illegible]

लोकान्तर = [illegible] उल्लासः = [illegible]

स्यात् = [illegible] स = [illegible]

It is known as unmesha & it has to be realised and has to be sought

तत् चमत्कार = [illegible]

उन्मेषकत्वाद् = [illegible]

एव उन्मेषो = [illegible]

विज्ञातव्य

by the yogi: प्रत्येषणीयः = [illegible]

Since the unmesha cannot be grasped as "this" one has to observe (27) it in one's Self by approaching it in the form of I-consciousness with an awareness completely free of all artificial effort. †

→ इत्थमेव = [illegible] योगिना = [illegible] ज्ञातुं शक्यः = [illegible]

ततश्च = [illegible] स्वयमिति = [illegible] = [illegible]

इदन्ताविषयत्व [illegible] अभावात् = [illegible]

अकृतक = [illegible] प्रयत्नात्मना = [illegible]

अवधानेन = [illegible] अहन्तयैव = [illegible]

प्रत्यात्मनि = [illegible] = [illegible]

लक्षयेत [illegible] → असाधारणेन चमत्कारात

[illegible] = प्रत्यभिजानीयात

यतः = [illegible] एकस्यां = [illegible] विषयविचारादि चिन्तायां = [illegible]

प्रसक्तस्य = [illegible] अपरस्या चिन्तायाः = [illegible]

[illegible] = [illegible] उदयः स्यात् = [illegible]

स = [illegible] चिन्ताद्वय = [illegible] व्यापक = [illegible]

उन्मेषः = [illegible] इत्यग्रन्थे = [illegible]

[[illegible]] – [illegible]

† It has to be realised in the form of extraordinary bliss.

⊕ Others interpret this verse as: In the mind of a person who is deeply engrossed in thinking of one object, first thought and when another thought arises, which pervades both the thoughts is unmesha.

इदानीं = ابھی   मितयोनिजन = [illegible]

प्रयत्नसाध्यास्वपि = [illegible] = [illegible]

तासु तासु = ان ان   सिद्धिषु = سدھیوں میں

उन्मेष परिशीलन = [illegible]

मात्र उदित = [illegible]

तासु = ان   प्रयोगिनो = [illegible]

हेत्वमेव = [illegible]   मन्तव्यम = [illegible] ([illegible])

इत्युपादिशति = [illegible]

[illegible]

अतो बिन्दुरतो नादो
रूपमस्मादतो रसः।
प्रवर्तन्तेऽचिरेणैव
क्षोभकत्वेन देहिनः॥२०॥

अत उन्मेषात् = [illegible] उपलक्ष्यमाणात् [illegible]

अप्रलीयमाने = [illegible] स्थूल = [illegible] सूक्ष्मादि [illegible] =

देहअहम्भावस्य = [illegible] योगिनो = [illegible]
([illegible])

अचिरेणैव = [illegible] भ्रूमध्यादौ = [illegible]

तारकाप्रकाशरूपो = [illegible] बिन्दु = [illegible]

अशेषवेद्य = [illegible] ([illegible])

सामान्यप्रकाशात्मा: [illegible]

नाद: = [illegible] ([illegible]) → सकल वाचक अविभेद

[illegible] = शब्द: अनरूप अनाहतध्वनि रूपो
= [illegible]

रूपम् = [illegible] अन्धकारेऽपि = [illegible]

प्रकाशेन → तेज: = [illegible]

रसश्च = [illegible] → रसनाग्रे = [illegible]

लोकोत्तर = [illegible] आस्वाद: [illegible]

क्षोभकत्वेन = بے چین کرنے والے ہونے سے →

स्पन्दतत्त्वसमासादिने = وہ سپند تتو کو حاصل کرنے میں

विघ्नभूत तावत् = اس لئے رکاوٹ بنی ہوتی ہیں

सन्तोषप्रदत्वेन = اپنے ہی سنتوش بخشنے سے

वर्तन्ते = برتاؤ کرتی ہیں

यदाहुः = جیسے کہا ہے

"ते समाधावुपसर्गा व्युत्थाने सिद्धयः"

وہ سمادھی پر رکاوٹ ہیں۔ ویتھان میں ہی سدھیاں ہیں۔

२ एवम् उन्मीष = اسی طرح جو اب بند ہوئی حالت نिमीलन उद्युक्त = بند کرنے میں لگے ہوئے

देहात्ममानिनो = فکر دیہہ پر ہی اپنا آپ

२ योगिनो = ان یوگیوں کے

बिन्दुनादादयः = بندو ناد وغیرہ کو ظاہر ہوتی ہیں

क्षोभका भवन्ती = وہ ان کو بے چین کرنے والی ہوتی ہیں

इत्य उक्तम् = یہ کہا گیا ہے

इदानीम = اب अत्र = یہاں उन्मेषात्मनि स्वभावे
[illegible]

देहप्रमातृतां निमज्जयति ہے [illegible]
[illegible]

तत प्राकारामपि [illegible]
परमातृतां लभते ہے [illegible]
इत्याह ہے [illegible]

[illegible]

दिदृक्षयेव सर्वार्था- [illegible]
न्यदा व्याप्यावतिष्ठते। [illegible]
Impossible those objects holds [illegible] the light of his
तदा किं बहुनोक्तेन
What can be said about it the state himself [illegible] splendor of such vision
स्वयमेवावभोत्स्यते ॥११॥ Consciousness -

यथा पश्यन्तीरूप = [illegible] अविकल्पक [illegible]
There is [illegible] in this case

दिदृक्षावसरे = [illegible] → दिदृक्षितोऽर्थो
[illegible] =

अन्तर अभेदेन = [illegible] स्फुरति = [illegible]
[illegible]

तथैव = [illegible] स्वच्छन्दाद्य ग्रन्थ dealing in this chapter where Bhairava ... [illegible]
[illegible] = [illegible]

[illegible]

प्रक्रिया उत्क्रान् = اس پرکریا سے لگے ہوئے

धरादि शिवान्त = پرتھوی ادی سے شو تک

अन्तर भाविनो = اندر ہونے والے। अप्रोषव अर्थात् = व्याप्येति ان سب تتوں میں وہاپک ہو کر

इति = ایسا → सर्वम् अहम् इति = یہ سب کچھ میں ہی ہوں

सदाशिववत् = سداشو کی طرح

स्वविकल्प = اپنا وکلپ। अनुसन्धान = اس کا بار بار دھیان

पूर्वकम् = اس کے پورک। अविकल्पान्तम् = اوکلپ تک

अभेदविमर्शान्त = ابھید وِمرش ہونے। कोडी कोरया

आच्छाद्य = اس سب کو اپنے میں ہی دیکھ کر

यदावतिष्ठते = جب ہی ادھر کر

अस्या = اس। समापत्तेन = اس سماپتی سے

अविचलति = اس کی حیثیت میں آئی ہے۔ آتی ہے

→ = وہ حال میں ہوتا ہے

(33)

Then he will experience for himself which is the result of the bliss of absorption in to the State of highest Experient that swallows up all objectivity & the Consciousness that blossoms out of the unification of all objectivity.

तावत् = [illegible] अशेषवेद्य = [illegible]

एकीकारेण

उन्मेषदशा = [illegible] वेद्यग्रासीकारे [illegible]

महाप्रमातृता = [illegible]

समावेश चमत्काररूपं [illegible]

यत्फलं = [illegible]

तत् स्वयमेव अवभोत्स्यते = [illegible]

→ स्वसंविद् एव अनुभव = [illegible]

अनुभविष्यति = [illegible]

किम् अत्र बहुना प्रतिपादितेन ॥

24/7

तस्योपलब्धि = [illegible] सततं = [illegible] इति = [illegible]

प्रतिज्ञाय = [illegible] ततअनन्तरम् = [illegible] उपपादित = [illegible]

उपायजातं = [illegible] परिशीलयतः = [illegible] सततं [illegible]

[illegible]

स्वस्पन्दतत्त्वम् = [illegible] समाविष्टत्वं = [illegible]

सुप्रबुद्धस्य = [illegible] भवतीति = [illegible]

इति ततअनन्त प्रमेय = [illegible] संभिन्नत्वात् = [illegible]

उपदेश्यहृदये = اُس کے دل میں [illegible] | स्मारयन् = سمرن میں لانا / یاد دلانا

अनुप्रवेशयुक्त्या = اندر داخل ہونے کی ترکیب سے | उपसंहार [illegible]

भङ्ग्याह = اس طریقے سے کہا

प्रबुद्धः सर्वदा तिष्ठेद्
ज्ञानेनालोक्य गोचरम् ।
एकत्रारोपयेत्सर्वं
ततोऽन्येन न पीड्यते ॥२२॥

सर्वदा = ہمیشہ → जाग्रत्स्वप्नसुषुप्त = جاگرت، سوپن، سشپتی (ان) میں

संविदादि मध्यान्त पदेषु [illegible]

प्रबुद्धस्तिष्ठेत = ہوشیار ہو کے رہنا چاہئے → उन्मीलित स्पन्द तत्त्व

[illegible] = अविष्कम्भादिन्यदृष्टिः

सुप्रबुद्धतामेव भजेत = [illegible]

कथं = کیسے | ज्ञानेन = گیان سے →

बहिर्मुखेन अवभासेन = باہر مکھ اوبھاس سے

सर्वं = سب | गोचरं = [illegible] → नीलसुखादिरूपं

= نیل سکھ آدی [illegible]

विषयम् = پردے   आलोक्य = دیکھ کر

[illegible] तस्मात् ....

इत्युपपादित दृशा = اس طرح سمجھائی ہوئی نظر سے

विमृश्य = وچار کر   एकत्र = ایک ہی   संहारि = سمیٹنے والے

प्रकाशात्मनि स्वभावे = جو پرکاش سروپ سوبھاؤ میں ... اسی پر

सर्वम् आरोपयेत = سارا ٹھونسنا چاہئے →
ہر ایک پرمان پر بعد پرمان کو پرماتما پر ٹھونسنا چاہئے

→ निमीलन उन्मीलन दशायो तत अभेदेन जानीयात्

اس ایک رس کا — = دونوں وقت سمیٹنا ہو یا وکاس کرنا ہو - ان دو اوستھاؤں میں اس
سے نہیں بھید سے جاننا چاہئے۔

Both introvertly and extrovertly

पूर्वापरकोट्य = آدی انت کی دو کوٹی میں۔   اس   अवष्टम्भ = ٹیک
[illegible]

दादयो = اس ٹیک کی مضبوطی سے

[illegible] मध्यभूमिमपि = بیچ کی بھومی میں ... [illegible]

चित्रस आपानता रूप = [illegible] hm

तयैव पश्येदित्यर्थः - دیکھنا چاہئے

اس طرح — एवं च = اس طرح سے   न केन चिद्वस्तुना व्यतिरिक्तेन = کوئی وستو میں نہ بچے

बाध्यते = [illegible]

सर्वास्मिन् = [illegible] स्वात्मनः = [illegible]

स्वीकृतत्वात = [illegible]

यथोक्तं श्री प्रत्यभिज्ञाकारिका = [illegible]

"ततोऽन्येन न पीड्यते" = [illegible]

इति = [illegible] यदुक्तं = [illegible] तत्र = [illegible]

को ऽसौ ऽन्यः = [illegible] पीडकः = [illegible]

कश्च = [illegible] पीड्यः = [illegible]

यतः = [illegible] शिवात्मकमेव [illegible] विश्वम् = [illegible]

उक्तम् = [illegible] इत्य ऽऽशङ्क्य = [illegible]

पाशानां = [illegible] पशोश्च = [illegible] स्वरूपं [illegible]

निर्णेतुमाह = [illegible]

शब्दराशि समुत्थस्य

शक्ति वर्गस्य भोग्यताम् । → He is being reduced to the state of being enjoyed by ....

कला विलुप्त विभवो = Being deprived of his glory & kala.

गतः सन्स पशुः स्मृतः ॥ २३ ॥

Mustikh individual

इह = [illegible] यो अयं = [illegible] प्रकाशात्मा = [illegible] स्वभावः = [illegible]

शंकर = [illegible] उक्तः = [illegible] असौ = [illegible]

" व्यवस्थितः करोत्येष विश्वकारणमीश्वरः।
सृष्टिं स्थितिं च संहारं तिरोधानमनुग्रहम्॥ "

व्यवस्थितः = [illegible] करोत्य = [illegible] एष = [illegible] विश्वकारणम् ईश्वरः = [illegible]

सृष्टिं-स्थितिं च संहारं = [illegible] तिरोधानम् अनुग्रहम् [illegible]

इति श्रीस्वच्छन्द शास्त्र दृश्या = [illegible]

निज शक्तिय आश्लिष्टः = [illegible]

सदा पञ्चविधकृत्यकारी = [illegible]

स्वतन्त्रः = [illegible]

सपन्द = [illegible] ललित = [illegible] ईश्वरादि शब्द रागमेष [illegible]

द्योतयेत = [illegible]

स्वातन्त्र्यशक्तिरेव = [illegible] अस्य = [illegible]

(38)

सनातनी = ہمیشہ سے موجود पूर्णाहन्तारूपा = پورن اہنتا روپ والی پरा = پرا شکتی

मत्स्योदरी = [illegible] महासत्ता = مہا ستا

स्फुरत्ता = سفورنا उरमी = لہریں सारे = سار

हृदयं = دل भैरवी = بھیرو کی دیوی शिखा = شکھا

इत्यादिभिः = وغیرہ असंख्यैः = بے شمار प्रकारैः = طریقوں سے

तत्र तत्र = وہاں وہاں

निरूप्यते = بیان کی گئی ہے

पूर्णाहन्तैव च = [illegible] अस्य = اس کی

अनुत्तर = [illegible] अनाहत शक्ति = [illegible]

संपुटीकार = [illegible] स्वीकृतम् = [illegible]

→ आदिक्षान्त = ا سے ش تک ([illegible])

वर्णभट्टारिका = [illegible] तत एव = اسی لیے

स्वीकृत = [illegible] अवन्त वाच्य = [illegible] वाचक रूप

षडध्वस्फारमय = [illegible] अशेष शक्तिचक्र [illegible]

क्रोडीकारकृतः = [illegible]

निर्घोष = [illegible] सर्ग-प्रलयादि = [illegible]

परमपराख्य = [illegible] क्रमेण विमर्शरूपैव [illegible]

नित्योदित = [illegible] क्रमेण उच्चार = [illegible] महामन्त्रमयी [illegible]

सर्वजीवितभूता = [illegible] परावाक् [illegible]

एषैव = [illegible] भगवत = بھگوان کی इयत् विश्ववैचित्र्य [illegible]

self-moving ← चलत्तामिव = [illegible]

स्वात्मनि [illegible] प्रथन्ती = [illegible] [[illegible]]

[illegible] → स्पन्दते = سپندن کرتی ہے

इत्यर्थानुगमात् = [illegible] स्पन्द इति = [illegible]

इह उच्यते [illegible]

एवं च = [illegible] इयत् विश्वशक्ति = [illegible] स्वचित = [illegible]

पराशक्ति = [illegible] सौन्दर्यस्य = [illegible]

स्वात्मनः = [illegible] स्वरूपगोपनक्रीडया = [illegible]

स्वात्मनित्ताव = [illegible]

एवं वा पाशाप्रिकथा = [illegible]

निर्भासनं = [illegible] भगवान = بھگوان

यावत् चिकीर्षति = [illegible] तावत् = [illegible]

एक एव = [illegible] शक्त्यादि = [illegible] प्रसरोदीक्षा = [illegible]

विमर्शशक्ति = [illegible] इच्छात्वेन प्रतिपद्य [illegible]

ज्ञानक्रियारूपतया = سے گیان کریا روپ　　स्थिता = ٹھہری

शिव शक्ति परामेकात्मिका = شو شکتی پرم ایک آتمک　　बीजयोनिभेदेन = بیج یونی بھید سے

द्विधा भूत्वा = دو پرکار سے ہو کر　　वर्गभेदेन = ورگ بھید سے

तत्कलाभेदेन च = اس کلا بھید سے

नवधा = نو پرکار　　पञ्चाशद्धा च = پچاس پرکار

स्फुरन्ती = پھرتی ہے

तत विमर्शसारे = اس وِمرش سار میں　　अघोर-घोर-घोरतरे = اگھور-گھور-گھورتر

संवित्तिदेवतात्मरूपः = سنوتی دیوتا آتم روپ　　प्रथमाना = پرتھمانی

भगवतः = بھگوان کی

पञ्चविधकृत्यकारितां = 5 پرکار کے کاریہ کرنے والی

निवेशयति = ٹھہراتی ہے

यथोक्तं श्रीमालिनीविजयोत्तरे = جیسے کہا ہے شری مالنی وجے اُتر میں

Translation
See on Page (72)

या सा शक्तिः जगद्धातुः ......

एवं शब्दराशे समुत्थितो . اس طرح سے شبد راشی سے اٹھا ہوا

वर्गी नवकरूपो = نو قسم کے ورگ ہے یو ब्राह्मयादि देवता वर्गः
جو براہمی وغیرہ دیوتاؤں کا ورگ ہے

शिव साहितस्य = شو سمیت = اسکا

भोग्यतां = بھوگنے یوگیتا → पापयतां = پاش کیا گیا

गतः सन् = ہوا گیا स सन् = وہ

शंकरात्मा स्वभावः = سنکر سوبھاو پशु پشو سمجھا گیا ہے स्मृतः

आगमेषु तथा = اسی طرح آگموں میں
उक्तम् = کہا ہے

ननु कथं भोक्ता महेश्वरः
इमाम अवस्थां प्राप्तः = بھلا کیسے مہیشور اس حالت کو پہنچ گیا ہے

इत्याह आशङ्का शान्त्यै = اس شنکا کو شانت کرنے کے لیے کہا ہے

विशेषण द्वारेण = وشیشن کے ذریعے سے

हेतुमाह = سبب کہا ہے

"कला विलुप्त विभव इति" کلاؤں نے جس کا ویبھو چھپا دیا ہے

२८/१८ कल इति → کل → नाहि क्षिपति = باہر پھینکنا

(1) To thing's out - by thinking he got itself into limits - i.e. circumscribed - i.e. forgetting related to Maya. (42)

(2)

→ परिमितेन = [illegible] परिच्छिन्नेति = [illegible]

limited rehind कला = [illegible] मायाशक्ति = [illegible]

तथा = [illegible] विलुप्तविभव: = [illegible]

[illegible]

स्वमायया

= [illegible] गृहीत सम्बन्ध: = [illegible]

[illegible]

स्थित = [illegible]

इत्यर्थ: = [illegible]

[illegible] कलया = [illegible] → किंचित कर्तृत्व =

[illegible]

उपउद्बलनात्मना = [illegible]

शक्तिया = [illegible] तत् उपलक्षितेन = [illegible]

कलाविद्याकालनियतिरागात्मना = [illegible]

कञ्चुकेन [illegible] - [illegible]

विलुप्तविभव: [illegible]

[illegible]

→ स्थगितपूर्णत्व कर्तृत्वादिधर्म: = [illegible]

[illegible]

भवत्वेवं = ایسا ہی سہی (ٹھیک) مگر

योग्यता तु कथं असौ = یہ لیاقت ان کو کیسے ہے

प्राप्तिर वर्णस्य यतः = ان حرفوں کو کیسے حاصل ہے

इत्यत्र तत एव उत्तरम् = اس بات میں وہی جواب ہے اس کا

कलाभि = کلاؤں سے → अकारादि वर्ण = اکار وغیرہ حرف ہے

अधिष्ठायिकाभि = ان میں [illegible] (ادش)

ब्राह्म्यादिभि = برہمی آدی دیویاں

तत वरगा भट्टारिकादि

अधिष्ठातृ भूताभिः = جو [illegible] بنی ہے
= جو ادشٹا بنی ہے

श्रीमालिनीविजय उक्त देवतारूपाभिः = شری مالنی میں جو کہی گئی ہیں دیوتا روپ

कलाभि = ان کلاؤں سے

अकारादि वर्णा = جو اکار وغیرہ [illegible]

विलुप्तविभवः = [illegible]

→ संकुचितोऽस्मिन = اس میں سکڑا ہوا [illegible]

→ अपूर्णोऽस्मिन = ادھورا میں ہوں

करवाराी = [illegible] किंचिद = [illegible] उदक = [illegible]

उपाददे = [illegible] उद जहामि = [illegible]

इत्यादिविचित्र = [illegible] विकल्प अविकल्प = [illegible]

प्रतिपत्ति = [illegible] कस्मकाक = [illegible]

रूपान्तर = [illegible] रूपानुप्रविष्ट = [illegible]

स्थूलसूक्ष्मशब्द अनुवेधात् [illegible]

कदाचित् = [illegible] हर्ष-शोकादिरूपतां

= [illegible]

नेनीयमान इव = [illegible] क्षणमपि = [illegible]

स्वरूपस्थिति = [illegible]

न लभते [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

All these have been given by Jaidev Singh in his book

यतः ~~एवं~~ अतः अस्मौ = اس لئے ایسا ہے

उक्तरूप: = جو کہے گئے روپ ہوتے शक्तिवगैरा
رس کے لگھو کرکے

भुज्यमान: = بھوگ میں آتا ہے — جیسا ہوتا ہے

पशु उक्त: = اسے پشو کہا ہے

कलया = اس کا ایک حصہ ← अस्ख्यात्यात्म نہ جاننے والا

अंशेन = انش سے

विलुप्तविभव: = وبھو جس کی گئی ہوئی ہوتے

संकुचित इव = سکڑا ہوا سا

न तु तत्त्वतः शिवात्मा = لیکن دراصل شو روپ جو سوبھاؤ وہ

स्वभावो अस्य कापि गतः = کہیں نہیں گیا ہے

तद अभावे हि = اگر اس کا ابھاؤ ہوتا

स एव न स्फुरेत = تو پھر وہ ہوتا نہ

तथा अवभासमानैरेव = اُسی طرح پر پرکاش ہونے سے کلاؤں

कलाभि संकुचितै = سکڑی ہوئی کلاؤں

शब्द राशैश्च = شبد سے گیان سے

विलुप्तविभव: = وبھو سے گئے ہوئے ہوتے

→ तथारूपात्मानं = ویسے ہی روپ — جو اسکا اپنا ہے

न विमृशेत् क्षाम = [illegible Urdu gloss]

इत्यर्थः ॥ = [illegible Urdu gloss]

अधुना : = ... पशुः = [illegible Urdu gloss] संकुचितदृक शक्ति [illegible Urdu gloss]

And trapped in it बाध्य = [illegible Urdu gloss] पाशबद्ध = [illegible Urdu gloss] is bound up.

इत्य एतत् = [illegible Urdu gloss]

विभजति [illegible Urdu gloss] → Says in detail.

परामृतरसापाय

एतस्य यः प्रत्ययोद्भवः।

तेनास्वतन्त्रतामेति

स च तन्मात्रगोचरः ॥ २४ ॥

([illegible Urdu gloss])

तस्य पशो = [illegible Urdu gloss] यः = उ. प्रत्यानां = [illegible Urdu gloss] →

लौकिकशास्त्रीकित्यानां = [illegible Urdu gloss] तत आधिवासितानां [illegible Urdu gloss]

भिन्नार्थ ज्ञानानां = [illegible Urdu gloss]

विकल्पानामप्य = [illegible Urdu gloss] उद्भवः = [illegible Urdu gloss]

विनाशाधान = [illegible Urdu gloss]

उत्पादः [illegible Urdu gloss]

= اپرا پُرا — स = [illegible] — [illegible] परस्यामृतर = برادرت [illegible]
सस्य = [illegible]

→ चिद्घनस्यानन्द = [illegible]
प्रसारस्यापायो
→ निमज्जनम् = [illegible]

उदितेषु [illegible] भिन्नार्थेषु [illegible] प्रत्येषु = [illegible]

चित् भूमि: = [illegible] परामृश्यमानत्वाद = [illegible]
स्थिताप्य — [illegible]

३४ स्थितैव लक्ष्यते = [illegible]

तत एवम् उक्तम् = [illegible]

तेन च = [illegible] प्रत्ययोद्भवे नायम = [illegible]
= [illegible] स्वतन्त्रताम इति = [illegible]

तत वश: = [illegible], सम्पद्यते = [illegible]
यदुक्तं श्रीशिवसूत्रेषु = [illegible]
"ज्ञानं बन्धः" = [illegible]

इति श्रीमत् व्यासमुनिनापि = شری مان ویاس نے بھی کہا

"मातापितृमयो बाल्ये इति"

In childhood he is dependent on parents — "ماں باپ رہتے بالک پن میں"

श्रीमदालसयापि = شری مدالسا نے بھی کہا ہے

"तातेति किंचित्तनयेति किंचित्
अम्बेति किंचिद्दयितेति किंचित्
ममेति किंचित् न ममेति किंचित्
भौतं संघं बहुधा मा लपेथाः"

तातेति = بیٹے بیٹے = کچھ = سنسار اس کو

کچھ

= ماں اس کو کچھ [illegible] = سنسار کا کچھ

= دراز کرکے کچھ [illegible] न च = نہیں

= [illegible]

بہت [illegible] = बहुधा = بہت مرتبہ

= [illegible] मा लपता = [illegible] نہیں

کرنی چاہیے -

प्रत्ययस्य उद्भाव: [illegible] → तन्मात्राणि = [illegible] तीव्र अतीव्र = मंदसामन्य [illegible]

वृत्तयों गोचरो

यस्य = [illegible] तथाभूतौ = [illegible] भिन्नवेद्याविषय इत्यर्थ: = [illegible]

अनेन उद्गमाह = [illegible] यावत् = جب تک

अयं भिन्नवेद्य प्रथा = [illegible] तावद् = تب تک वह एव = [illegible]

यदा तु = [illegible] उक्त उपदेश युक्त्या = [illegible] सर्वमात्ममयेव = [illegible]

अविचल प्रतिपत्या = [illegible] - [illegible]

प्रतिपद्यते = [illegible] तदा = تب जीवन्मुक्त = [illegible]

यथोक्तं = جیسا کہ کہا ہے "इति वा यस्य संवित्ति (इति) ,

एवं च = اور ایسا। यत्पूर्वमुक्तं = جو پہلے کہا ہے

"तस्मात् शब्दार्थ चिन्तासु ...."

इत्यादि = [illegible] न तेन सह = [illegible]

"परामृतरसापायस्तस्य य: प्रत्ययोद्भव:" [illegible]

इत्यस्य वैषम्यं किंचित् = [illegible]

स्वरूपावरणे चास्य शक्तयः सततोत्थिताः। यतः शब्दानुवेधेन न विना प्रत्ययोद्भवः ॥२५॥

See 2nd page

10

ननु यदि = [illegible] प्रत्ययोद्भवोऽस्य = [illegible]

परामृतरसापायः = [illegible] तत = [illegible]

तत् कथं = [illegible] शक्तिवर्गस्य = [illegible] भोग्यता गतः = [illegible]

इत्याशङ्कां परिहरति = [illegible]

च शङ्काद्योतमन = [illegible] तत्परिहार [illegible]

The 'च' particle indicates doubt, and introduces another statement to nullify that doubt.

प्रमेयान्तर = [illegible] = [illegible]

= [illegible]

परस्य पशोः = [illegible] स्वस्य = [illegible]

शिवात्मनो रूपस्य = [illegible] आवरणे [illegible]

भित्तिभूतत्वेन [illegible] प्रथमानस्यापि = [illegible]

सम्यक् = [illegible]

अपरामर्शने = [illegible] तन्निमित्त = [illegible]

व्याख्यातरूपा = [illegible]

शक्तयः सतत उत्थिताः = [illegible]

यावत् = جب تک = [illegible] परामृतरसात्मक = [illegible]

स्वरूप = [illegible] प्रत्यभिज्ञानमस्य = اس سروپ کی پہچان

= [illegible] न वृत्तं = نہ ہوئی

तावद् उक्ता = اسی وقت تک स्वस्वरूपावरणाय = [illegible]

उद्घाटयन्त्येव

यतः = [illegible] प्रसर = [illegible] यः प्रत्ययोद्भवो = [illegible]

→ विकल्प अविकल्पक ज्ञान प्रसरः = [illegible] स = وہ

शब्दानुबोधेन = [illegible] → "घटमिदं" जानामि

= [illegible]

सूक्ष्मान्तः शब्दानुरञ्जनेन = [illegible]

स्थूलाभिलापसंसर्गेण च = [illegible]

विना न भवति = اس کے بغیر نہیں ہوتا → [illegible]

इति = [illegible] तिरश्चामपि = [illegible] सांकेतिकः = [illegible]

निर्देशप्रख्यः = [illegible]

स्वात्मनि च = اپنے آپ کو بھی द्विरो निर्देशप्रख्यो

= [illegible]

अन्तरभ्युपगमरूपः = [illegible]

शब्दनविमर्शोऽस्त्येव = [illegible]

अन्यथा बालस्य प्रथम = [illegible]

संकेतग्रहणं न घटते [illegible]

अन्तः = [illegible] अपोहात्मक = [illegible]

विमर्शशून्यत्वात् = [illegible]

स स्थूलशब्दानुवेधमयः = [illegible]

अस्तु विकल्पः [illegible] सर्वस्य

स्वानुभवसिद्धः = [illegible]

श्लोकत्रयोक्तमर्थम् = [illegible]

उपसंहरन् [illegible] च्रियते = [illegible]

प्रमेयस्य = [illegible] सामान्यस्पन्दतत्त्वाद् भिन्नता [illegible]

Subject matter

प्रागुक्तम् = [illegible] पन्नु वद्धान = [illegible]

[illegible]

(53)

तत्प्रत्यभिज्ञान   प्रत्यभिज्ञानम्

यौ बन्धमोक्षौ = ... इति लक्षयति

सेयं क्रियात्मिका शक्तिः
शिवस्य पशुवर्तिनी।
बन्धयित्री, स्वमार्गस्था
ज्ञाता सिद्ध्युपपादिका ॥२६॥

स इति ... श्लोकत्रय निर्णीतत्वात् ... इयम् इति

प्रमेय पर्यन्तेन रूपेण ... स्फुरन्ती =

स्वस्वभावरूपस्य = ... सम्बन्धिनी =

चिदात्मनः शिवस्य

स्पन्दतत्त्वात्मिका =

पराभट्टारिकैव =

= विश्ववैचित्र्यावभासनकारित्वात्

क्रियाशक्तिः =

शक्तिरूपी तद्दशा =

शिव स्व गृहीत =

पशुभूमिके वर्तमाना

प्रापुयुष्टकरूपम = [illegible Urdu] प्रमदे = [illegible Urdu]

कर्तृतात्मना प्रसन्नता = [illegible Urdu] प्रोक्षित कुवारिा

विप्रुषा [illegible Urdu] = [illegible Urdu]

[illegible Urdu]

तथारूपेणा = [illegible Urdu] प्रत्यभिज्ञाय = [illegible Urdu] (Soak)

स्वरूपावरकत्वाद् = [illegible Urdu]

ज्ञानदानादि [illegible Urdu] = [illegible Urdu]

परिक्लेश हेतुत्वात् च = [illegible Urdu]

बन्धयित्री भवति = [illegible Urdu]

यदा तु = [illegible Urdu] स्वस्य = [illegible Urdu] शिवात्मना = [illegible Urdu]

यो मार्गः = [illegible Urdu] रूपस्य

When one enters the state of Shakti, i.e. who is identified with - there comes about the feeling of non-distinction between Shakti & Shiva then acquires the state of Shiva. Shakti is declared as the door of entrance into Shiva.

= [illegible Urdu] प्रविष्टस्य = [illegible Urdu]

------- = [illegible Urdu] तदा: [illegible Urdu]

= [illegible Urdu]

[illegible] (55) [illegible]

[illegible]

इति श्री विज्ञान भट्टारको उक्तानीया = [illegible]

प्रत्युपायः पराशक्ति [illegible] तादात्मतय

[illegible]

=

१. असौ = वह क्रियाशक्ति ज्ञायते = [illegible]
योगिना

यदा वा = जब विकल्प अविकल्पक [illegible]
प्रसरऽपि [illegible]

शिवस्वरूपस्य = [illegible] स्वात्मनो = [illegible]

अपरोक्षभूतम एव = [illegible] अपरोक्ष वेद्यमा =

[illegible]

अनेन = इस [illegible] ईक्षयते = [illegible]

[illegible]

तदा = तब अस्य = [illegible] =

परानन्दमयी परा = [illegible] सिद्धि [illegible]

उपपादयति = [illegible]

[illegible]

इत्थंकार = [illegible] (प्रकारेण वक्ष्यते) = [illegible]

वक्ष्यमाण उपाय परिशीलनेन [illegible]

च मुच्यते - [illegible]

इति प्रतिपाद्यन बन्धस्वरूपम् [illegible]

[illegible] उच्छेद्यत्वेन = [illegible] अनुवदति [illegible]

[illegible]

[illegible] ← तन्मात्रोदयरूपेण

मनोऽहंबुद्धिवर्तिना } → [illegible]

पुर्यष्टकेन संरुद्ध

स्तदुत्थं प्रत्ययोद्भवम् ॥१८॥ [illegible]

[illegible] ← भुङ्क्ते परवशो भोगं → भोगम् [illegible]

तद्भावात्संसरेदतः [illegible]

[illegible] ← संसृति प्रलयस्यास्य [illegible]

कारणं संप्रचक्ष्महे ॥१९॥ [illegible]

पुर्यष्टकोत्थितं भोगं भुङ्क्ते = [illegible]

यतः एव = [illegible] प्रत्ययेषु = [illegible] → सुखादि

[illegible] = प्रत्ययोद्भवः

अतः एव = [illegible] असौ = [illegible] प्रत्ययोद्भावात् = [illegible]

(57)

* دوسروں میں نہیں سب سری کوئی
نہیں وہ اس پر قادر ہوتا ہے۔
اسکی تمام پریشانیاں اسی طرح

परश: پرادھین ہوتا ہے → परवश: = نہیں پر قادر ہوتا ہے

शब्दानुवेधक्लेश = شبدا کے انویدھ سے
اس طرح سے

पदे पदे = پدے پدے - بار بار

ब्राह्म्यादिदेवीभि:
प्रक्षिप्यमाण: = برہمی آدی کے دیویاں میں
دیویوں نے جا ملی والی

پریشان کرتی رہتی ہیں اسکی سمجھ رہتی ہیں۔ وہ اس اثر ان علاوں کی طرف اسکو پھینکتی ہیں۔

ہوئی
نہیں وہ سو کر اٹھا ہے
لیکن سو کر وہ
* یہ بیچارہ ان پر شہوات پر منحصر ہوتا ہے →

न तत्सुप्रबुद्धवत् - नहीं वह सोकर उठा की तरह - स्वतन्त्र:
وہ آزاد ہو

तस्य पुर्यष्टकस्य भावादेव = وہ اس پرشٹک پری اس کی انہیں کے
نہیں
اسی سے جو بعد جو بدل کر رہتی واسنائیں

آگے بڑھتی
واسنائیں

पुन: पुन: उद्बोधित بار بار

विचित्रवासन: = عجیب ہوتا ہے - طرح طرح کی

संसरते = جو سنسار میں ہوتا ہے →

بھوگ کے لائق
انکے شریر
پانے ہیں

तत् तत् भोग उचित भोगायतनानि
(لوگ شریر (بھوگ کے بھوگ کے لئے))

शरीराणि = وہ وہ بھوگ اسکے بھوگنے کے
لئے یعنی شریر

जायित्वा → = ان شریروں کو حاصل کرتا ہے
गृह्णाति

= وہ گرہن کرتا ہے بھی उत्सृजति च.
اور چھوڑتا بھی ہے - اور وہ پر چھوڑتا بھی ہے

यतः च एवम् प्रायो प्रस्य = [illegible]

पुर्यष्टका~~त्मक~~ संरुद्धस्य = [illegible]

~~मलोच्छेदन~~

या संसृति = [illegible]

तस्या यः = [illegible] → पुर्यष्टकात्मक मल उच्छेदन = [illegible]

विनाशः = [illegible]

तस्य कारण = [illegible]

= [illegible] → सम्यक = اچھی طرح

सुखोपाय = آسان طریقہ

संप्रचक्ष्महे = [illegible]

→ समनन्तरमेव = [illegible]

ब्रूमः = [illegible]

तथा = اس طرح "संप्रचक्ष्महे" → प्रकरणे अस्मिन् = اس پرکرن میں

स्वयं = آپ نے

प्रतिपादितवन्तः = [illegible]

x. used to indicate near past or future

" वर्तमान प्रयोग सामीप्ये वर्तमानवत् वा " [illegible]

The Author has himself described the means in this treatise.

∴ The use of the present tense here conveys the sense of both past and future according to the Sutra of Pan-ni. " The present tense is optionally x.

एतत्प्रतिपादयन् = [illegible] इदानीं सूत्रोक्तमर्थं [illegible]

निगमयति [illegible]

[illegible] यदा त्वेकत्र संरूढ- [illegible]

स्तदा तस्य लयोदयौ ।

नियच्छन्भोक्तृतामेति → [illegible]

ततश्चक्रेश्वरो भवेत् ॥२६॥ [illegible] Lord [illegible]

[illegible]

यदा = [illegible] पुनर् अयं उक्तः = [illegible] परतत्त्वसमावेश

[illegible] = उपदेश युक्तीः

परिशीलयन् [illegible] = [illegible]

→ [illegible] पूर्णाहन्तात्मनि [illegible]

[illegible] एकत्र = [illegible] → स्पन्दतत्त्वे = [illegible]

[illegible]

सम्यक् अविचल [illegible] = [illegible]

त्वेन [illegible] = [illegible]

रूढः [illegible] → समाविष्ट = [illegible]

→ तन्मयो भवति - [illegible] - [illegible]

तदा = [illegible] तस्य → [illegible] इति = [illegible]

पूर्व सूत्र निदिष्टस्य = پہلے سوتر میں دیا گیا

पुर्यष्टकस्य = [illegible] बत् द्वारे शैव [illegible]

[illegible]

विश्वस्य = [illegible] निमीलन-उन्मीलन [illegible]

समावेशाभ्यां = [illegible]

लयोदयौ = [illegible] नियहस्थन [illegible]

→ प्रथमसूत्र निरूपित दृशा = [illegible]

एकस्मादेव = [illegible] प्रकाशात्मनः = [illegible]

स्वभावात्

संहारं सर्गं च कुर्वन = [illegible]

भोक्तृतामेति = [illegible]

→ धरादि शिवान्त समग्र भोग्य कवलनेन

= [illegible]

[illegible]

परम प्रमातृतां = [illegible] सतीमेव = [illegible]

प्रत्यभिज्ञानक्रमेण = [illegible]

(61)

प्रवलम्भते = ... ततश्च = اس لیے

प्रथमसूत्रनिनीतस्य = ... शक्तिचक्रस्य ...

→ स्वमरीचिविकासि । निचयस्थ ... ईश्वरो ऽधिपतिर्भवेत्

एतेनैव च देहेन = ...

महेश्वरत्वमवाप्नोत्येवेति = ...

इति यावत् = ...

एवं च = اس طرح उपक्रम उपसंहार = شروع بعد خاتمہ

महार्थ संपुटीकारे = ... यो दर्शयन्

तत्सारतया = ...

समस्त प्रकार उपनिषत् ...

सूचीन्यताम ... = ...

अस्य शास्त्रस्य = ...

विवकरोति

श्रीमान् वसुगुप्ताचार्यः = ...

इति शिवम् ॥ ...

अगाधसंशयाम्भोधि- समुत्तरणतारिणीम्।
वन्दे विचित्रार्थपदां चित्रां तां गुरुभारतीम् ॥२॥ — वन्दे

28/7

ग्रन्थान्ते = [illegible] परमां = بڑی स्पन्दभूमिं = [illegible]

गुरुगिरं च = [illegible] श्रोतृतया = [illegible] स्तौति = [illegible]

तां = اس असामान्यां = [illegible] भगवतीं = [illegible] गुरु = [illegible]

[illegible] → "प्रौढीमुखीमिह उच्यते" = [illegible]

इति स्थित्या = [illegible] शिवधामप्राप्तिहेतुत्वात् = [illegible]

आचार्यरूपाम् = [illegible]

[illegible] - [illegible]

अथ च = [illegible] गुरुं = گرو → पश्यन्त्यादिकोटीकारात्

[illegible] =

परा महती भारती = بڑی وانی → परां वाचम् = [illegible]

[illegible]

तथा = [illegible] गुरोराचार्यस्य = آچاریہ کی

सम्बन्धिनीम् [illegible] उपदेष्टृ = [illegible]

गिरं = وانی चित्रां = [illegible]

→ लोकोत्तरचमत्काररूपां = [illegible]

वन्दे = [illegible] → सर्वोत्कृष्टत्वेन समाविशामि।

[illegible] = [illegible]

تیسرا شلوک

प्रथच = ادکی सर्वावस्थासु = سب اوستھاؤں میں

स्फुरद्रूपत्वात - سفورن کرنے سے = جو سفورتی ہے अभिवदन्तीम = بولتی ہوئی - پرا ورتی کرتی ہوئی

उद्यन्तृता = ادیوگ کرنے والے प्रयत्नेन = پریتن سے अभिवाद्ये = گرو پاد ملکر نمسکار کرتا ہوں -

ادیوگ بھرواہ والے پریتن سے

وِمرش پر ٹکی ہوئی ← سروپ کے

→ स्वरूपविमर्शनिष्ठा = سروپ کے اندر ومرش کر

ताम् समावेशसंमुखी करोमि = اپنے اندر جاکر اسکے سمکھ کرتا ہوں (یعنی اسکی ورتی ہوتا ہے) - جس میں سماویش کرتے ہوئے اسکا ساکشاتکار کرتا ہوں - یعنی اپنے نکٹ لاتا ہوں

कीदृशीम् अभ्युद्यता = کیسی ہے اس کی → दुस्तरा = شکل جو پار کرنی ہے

यः उ. संशयः = شک → تشبیہ पूरोऽहन्ता,

→ परोऽहन्ता निश्चय अभावात्मा = [illegible]

विचित्रः = طرح طرح کا → शङ्काकलङ्कः = شنکا روپی کلنک -

وہ شنکا روپی کلنک

स एव = وہی विततत्वेन = پھیلاؤ کے پیوئی پयोधि = اس سے سمندر بنایا

तस्य = اس کی सम्यग् = اچھی طرح

उत्तरेण = پار کرنے میں या - उ. तारिणी = جو پار کرنے والی

नौरिव = ناؤ جیسی ताम = اسکو

अथ उभय पत्रापि = اس طرح دونوں میں

योऽयम्। = یہ جو کہ   तथा = ویسا   विचित्राणि

[illegible] = نانا چمتکار = नाना चमत्कार प्रयोजनानि

पदानि = پد   विश्रान्तयो = ٹھہراؤ   यस्यां = جس میں

च परस्यां वाचि = اور دوسری وانی میں   [illegible]

ता: = وہ विचित्राणि = نانا قسم   रम्यरचन = سندر رچنا میں

अनुप्रविष्टानि = داخل ہوئے

अभिधेयपदानि = ارتھ اور پد → वाच्यवाचकानि

यस्यां = جس میں   गुरुवाचि = گرو وانی میں   ताम् = اسی گرو وانی میں [illegible]

which was celebrated   his name

प्रसिद्ध = پرسدھ   प्रभाव = اثر   स्वनाम = اپنا نام

By mentioning owing this greatness

उदीरय = کہتے   सम्भावना = [illegible]   प्रत्ययेन = [illegible]

अर्थिन = [illegible]   प्रवर्तयन् = [illegible]   by encouraging the seekers of knowledge

गुह्नीयतया = [illegible]   it kept secret   महाफलताम् = [illegible]

अस्य शास्त्रस्य = اس شاستر   निरूपयति = [illegible]

it yields great reward

शास्त्रकार: = شاستر کار

(65)

लब्ध्वाप्य अलभ्यमेत — [illegible Urdu]
ज्ज्ञान घनं हृद्गुहान्तकृतनिहितेः।

on its attainment — वसुगुप्तवत् शिवाय हि
भवति सदा सर्वलोकस्य ॥२॥

एतत् प्राप्तं उक्तो = [illegible Urdu] एतत् ज्ञानमेव = [illegible Urdu]

परुषार्थ प्राप्य हेतुत्वात् = [illegible Urdu] — It is the highest aim of human existence

अलभ्यमपि = [illegible Urdu] → दुष्प्रापमपि = [illegible Urdu]

but Vasugupta found it on

लब्ध्वा = [illegible Urdu] शंकरस्वप्न उपदेशसारं

= [illegible Urdu]

शिलातलादवाप्य = [illegible Urdu]

प्रकाश विमर्शात्मकं = [illegible Urdu] हृदयमेव = [illegible Urdu]

विश्रान्तः — विश्रान्ति = [illegible Urdu] — प्रवेश — प्रवकाश = [illegible Urdu]

→ गुहा = [illegible Urdu] — प्रदवत्वात्

तस्याम् अन्तेन = [illegible Urdu] → निश्चयेन = [illegible Urdu]

कृत्वा — [illegible Urdu] → निहितिः → = [illegible Urdu]
— [illegible Urdu] — स्थापना [illegible Urdu]

येन = [illegible Urdu] अर्थात् तस्यैव ज्ञानधनस्य [illegible Urdu]

तस्य स्वामिनः = [illegible Urdu]

श्रीवसुगुप्ताभिधानस्य = [illegible Urdu]

गुरो = گرو سے   अथैव = اسی طرح   तत = وہ

شیو کلیان ہوا   शिवाय = کلیان کے لئے   जाते = ہوا   سکھی ہوا

तद्वद = اُسی طرح   وسکوچ کے   अधिकारिनियमसंकोचाभावात्

ادھیکاری کے نیم کا جو سنکوچ ہے - بے ہے

उस   सर्वलोकस्यापि = سب لوگ کو بھی

स्वदृष्टान्तकृत निहित = اپنا کیا ہوا

Natural   यत्नाद = کوشش   अप्रसामयिकात = جو سامیہ نہیں ہے

unartificial   گوپت

गोपयतः = چھپا   प्रतिपत्त्या च

स्वात्मीकुर्वतः = اپنا بنا

سدا   सदा = ہمیشہ   शिवाय = کلیان کے لئے

भवति = ہوتا ہے → नित्यएकरात्मक स्वर

समावेश   اسی کا ...

लाभाय   اس لاب کو

सम्पद्यते = حاصل ہوتا ہے   इति शिवम् ॥

[illegible]

although — यदपि = اگرچہ अस्मिन् = اس विवृतिगरकला [illegible] (ای شاستر)

विद्यते = ہے नैव = نہیں (ہرگز) शास्त्रे = اس شاستر میں

लोकश्च अयं = [illegible] यत् अपि = [illegible] मतिमान = [illegible]

भूयसा = [illegible] उत्तानवृत्ति = [illegible]

ज्ञानेन = [illegible] येते = [illegible] तदीति = [illegible] कुशलास् = [illegible]

to know the special merit of my commentary — ते = [illegible] ऽस्मद् उक्त = [illegible] विशेष [illegible]

केचित् = [illegible] = [illegible] सारगृह्णाश्च = [illegible]

who being as it were the swans of intelligence are keen to know the essence. — निपुणा [illegible] चेतना [illegible] राजहंसाः = [illegible]

My teacher did not like to be bracketted with the herd of other common commentators hence did not comment on the Spanda Shastra — अनन्तर = [illegible] अपर = [illegible] टीकाकृत = [illegible]

मध्ये = [illegible] स्थितिम = [illegible]

प्रमृष्यता = [illegible] विवृतस्पन्दशास्त्रं नो = [illegible]

[illegible] गुरुणा = [illegible] नो = نہ

[illegible] मया = [illegible] परस्य = [illegible] तु = [illegible]

[illegible]

I have before given a summary statement of the chief difference in the Spanda Santoha & to-day because of the fervent prayer of

[illegible] विप्रोषलेषः = [illegible] सन्दोह = [illegible] द्राधीतः = [illegible]

पूर्वी = [illegible] प्रथते = [illegible]

रुद्रशक्तिसमावेश = [illegible] शिवशक्तिशाः
शालिनः = [illegible]

my own pupil Sura

पूरनाम्नः = [illegible] स्वशिष्यस्य = [illegible]

प्रार्थना = [illegible] अतिरसेन = [illegible] तत = [illegible]

I Khemraj

निर्मिते = [illegible] क्षेमराजेन = [illegible]

स्फारात् निजगुरोर्गुरोः [illegible]

explain that Shastra though the help of a good teacher

येषां = [illegible] ना = [illegible] शिवगुरा = [illegible]

उपदेश [illegible] विशदा = [illegible]

सत = [illegible] दैशिके = [illegible] दर्शिता = [illegible]

Those are not qualified for the study of this Shastra who have not acquired the intelligence purified by instructions from right sort of teacher & who doubts are not cleared up by the secret philosophy of Shaivism

श्रीमान् शाम्भव [illegible] शासन = [illegible]

उपनिषदा [illegible]

येषां = [illegible] न भग्नो भ्रमः = [illegible]

(69) who being tender of intellect have not previously tasted the nectar of the Shri Pratyabhigna. This may be properly digested by the high-minded.

ये = جو न = نہ अप्रास्वादित = [illegible] पूर्व = [illegible]

मृदुधियः = [illegible] श्रीप्रत्यभिज्ञामृतं = [illegible]

limited [illegible]

ते = [illegible] नं = نہ [illegible] = [illegible]

संसाधिकृता = [illegible] पर = [illegible]

पुनः = [illegible] इदं = [illegible] पुरी आये = [illegible]

चैतन्यताम = [illegible]

This [illegible]

शिवादिक्षित्यन्तो = [illegible] विततवितता = [illegible]

यो = [illegible] उद्भवविभवः = [illegible]

स्फुरत् = [illegible] नानासर्गस्थिति लय = [illegible]

दृष्टा = [illegible]

चित्रित तनः = [illegible]

Variegated

इयत् विश्वे = [illegible] यस्य = [illegible]

प्रसरकारिका = [illegible]

प्रसौ = [illegible] विजयते = [illegible]

The Supreme energy of Consciousness contemplate glory as the abode of unique & ever manifest bliss. It appears represents the expansive emanation of Tattvas from Shiva to earth & is diversified by the manifested form of various states of creation, maintenance & absorption.

A drop of the current of thunder in the form of this universe: परः = [Urdu] ऐं संविदस्पन्दो = [Urdu]

लसद् [Urdu] सम सौख्य = [Urdu]

आयतन = [Urdu] मूः = [Urdu]

→ unparallel joy [Urdu]

Malechhah from Page 30

The empirical individual becomes bound and forgets his essential nature. The individual becomes a tool of ideas. His ideas are oriented towards sense-objects and the pleasure derived from them. The ideas are entirely governed by words. Words have a tremendous power over his life.

Thought constructs & verbalization become the governing influence of his life. He becomes totally oblivious of the essential Self, for that can never be known as an object. The ideas & words toss him about and do not allow him to introspect within and have an awareness of the inward haven of his life. Ideas & words are all conditioned. The essential Self is unconditioned. The life of individual is confined within the prison of the conditioned.

The Bondage (Bandha) caused by the knowledge is the bondage of conditioned. It is only when the individual frees the Self from the shackles of ideas & words,

श्रीः

महार्थमञ्जरी

—— ० ——

گردا جون = کون ۔ نت شدھ بدھ ہیں عساکارم =

باندھا ہوں = جو سب پرکاشن ہے =

"بڑے ادیکم ہے سدا ہی ہوتی" سبا ادیکم منجری =

من اندر انند = جو سوگندھی یوسف ہے = सुरभिं اس ہے = रमो

जन्स्य = ہر ایک کی بھی یہ کرے اس شوک میں

لوک جن کو بھی کوئی اندر بھی का اپاسنا کا =

اس بات کے = प्रत्र (اپاسنا کا) دیوتا ہے =

प्रविप्रातिपान्न ہر ایک بات مانتا ہے اس پرانی اُپنشد ہے

ایک اور بھی

नाम اس دیوتا کا = صرف =

= نام - روپ وغیرہ کی ڈسسٹ جو نام کا نشان ہے

بے سمجھا ہی ہے =

सा च = وہ بھی ملک کا جو پیدا ہوا کرتا ہے اس سے

وہ سوامی سمجھے ہے =

ویسی سوتا مانو سووٹ (سوہٹ جوفی) =

فلک کو اما ماں مرلی و دو نانع

ہدا

بکلاش بہی حرف =

اِس سے یہ بات آن پڑتی =

اُسی کو ملتم ہے - =

"

"

بی ہے ماستا = سُوتا = ویسی =

جو ولشی لفکال نے بن تنی ہے

بی ہے

لی گئی ہے = بی ہے سارا = ویسی ہی =

اس پر مشہور کی = परमेष्ठिन = (سموت ...) پرو =

اس طرح جو شری پرنگلا کی تنی ہے

سارا جو بسا ہے اُس کو اننگن کہتے ہیں

بی ہے سونا لعد اکثر ہی سرد ہے جاتا =

ویسی ہے گرد =

=

→ गुरु ہے → → جو بریک →

ولشی و بیکار

یہ ہے   دیس نمرود کئی سے =

ستارے کی ان گرہ کرنے والا =

तारक = [illegible] =   پرائی =

جب وہ من خیال کو قائم

اگر دوسری بات ہو

کو دیش کو =   اندھیر =

اور گونگا پن =   بھی آتی ان دیش کو =

کو آنی پڑے گی -

सच = وہ   = برطرف   पर

= سرم شوبھا کا ہی ہے

یہ کون ہے   دوسرا نام ہوئے =

= انسانی سروپ میں یا پرما ما

شوبھو ترین =   ہی لگا ہے =

ہی ہے گرو آنا ہے ""

گیان کرایا لاتے =   اسکے چرن =

چرن کا ادیک

چیتن ⟹   دینی سوانترہ =   चैतन →

ان چرن کی =   کھانا یا مانگے   भक्षयत -   جانے ⟶   حاصل کر

= یہ دیش

= اس طرح یہ چرن

ٹکڑے میں -

Listen, how she, though one, becomes many. "This object is like this (as I have willed), not otherwise" — announcing with perfect definiteness, she is said to be "the power of knowledge" (jñāna śakti) in this world. When she is oriented toward action, and decides "let all this become like this", then creating that thing there and there, she is said to be Kriyā Shakti. Thus though of 2 forms she becomes innumerable, according to the condition of the objects to be created. Indeed this goddess is like a thought-gem. Then when she assumes the aspect of mother, she is divided in 2 ways, 9 ways and becomes a wearer of a garland of 50 letters. With the division of vowels and consonants she is of 2 kinds. The vowels are considered to be bīja and the others as yoni (consonants). According to the division of groups of letters she is of 9 kinds and according to the dividing letters separately she shines with the rays of 50 letters. In this context bījas are Shiva-rupa & vowels Shakti

The 8 groups of letters are like known as Aghora etc in succession. The same 8 groups of letters hence 8 goddesses as Maheshwari & others from the standpoint of Shakthis.

The great Lord has made her 50 fold as descriptive of Rudras (50) as well as the Shakthis (50) in succession.

"The gorataram Shakthis are those who, while they embrace Rudras, the elevated souls, push down & down those souls who are engrossed in the pleasures of sense-objects. They are known as apara Shakthis.

The Gora Shakthis are those who cause as before attachment to the fruits of actions of mixed character and who block the path to liberation. They are known as para-para Shakthis.

The Aghoras are those who as stated para grant the boon of Shiva-state as before.

Thus becoming a victim to the group of goddesses such Brahmi etc along with Shivas who are →

→ who are represented by 9 group of letters that have arisen from the [illegible] sounds, though of the nature of Shiva is regarded a bound (पशुः) + - *

29/7 [illegible]

श्रीमद् = [illegible] अनुत्तर = [illegible] अद्वैत = [illegible]

सिद्धि = [illegible] हेतोः = [illegible] द्वैतप्रायास = [illegible]

सतत्त्व = [illegible] ([illegible])

प्रत्यूह = [illegible] व्यपोह = [illegible]

दक्षः = [illegible] दैप्राकेन्द्रभट्टारकः = [illegible]

[illegible] स्वातन्त्र्यम् अनुसन्धान = [illegible]

तन्त्राकृत = [illegible] तन्त्रोपन्यासे प्रति [illegible]

उपोद्घातम = Subject matter [illegible]

उद्घातयति = [illegible]

नत्वा नित्यविशुद्धौ
गुरोश्चरणौ महाप्रकाशस्य।
ग्रश्नाति महार्थमञ्जरी-
मिमां सुरभिं महेश्वरानन्दः॥१॥

گیان کرانے والے گرو کے چرن میں

गुरोश्चरणौ = دونوں چرن [illegible] महा प्रकाशस्य = جو گرو مہا پرکاش والے ہیں

नित्य प्रबुद्धौ = ہمیشہ [illegible] नत्वा = ان کو پرنام کر کے

ग्रथ्नाति = پرو رہا ہوں - Compile کرتا ہوں

महार्थमञ्जरी = مہارتھ منجری

इमां = اس کو सुरभिं = خوشبودار

महेश्वरानन्दः = مہیشور آنند Compile کرتا ہے — یا جو مہیشور آنند سے خوشبودار ہے

इह खलु = یہاں بے شک सर्वस्य = ہر ایک کو

उपास्यतया = اپاسنا کے لائق ہونے سے وہ काचित् देवता = کوئی اندرونی [illegible]

अस्त्येव = ہے ہی وہ इतावति = اس طرح اس حد تک

तावत् = تب تک

न विप्रतिपत्ति = نہیں ہے الٹی رائے - [illegible] یہ ہر ایک مانتا ہے

केवलं = صرف तस्या = اس دیوتا کا

नामरूपादि व्यपदेशमात्र = نام روپ آدی [illegible] کی طرف

वैषम्यं کو بے سمجھا ہے

(کوئی کچھ نام رکھتا ہے کوئی کسی نام سے پکارتا ہے) [illegible]

~~यावद्~~ = جب تک   युक्तिपर्यालोचनया = یکتی سے و دلیلوں اور غور کرنے سے
دلیلوں پر

स्वात्मसंवित्स्फुरत्तामात्र = صرف اپنا آتم روپ جو سموت ہے - اسکی جو
स्वस्वभावा   سفرنا ہے - درشن ہے یہی ماتر ہونا کا سوبھاؤ ہے

इति "प्रकाश एव विश्वस्य = لہذا اس سارے وشو کا سوروپ پرکاش ہی
उपासि देवता" - اپاسنا دیوتا ہے

इति आपतितम् = یہ بات اس طرح ثابت ہوئی ہے

لہذا   तस्य महत्त्वे = اسی پرکاش کی بڑھائی ہے - جہاں تک ہے

"सा स्फुरत्ता" = وہی سفرنا مہا ستا ہے -

इत्यादि प्रत्यभिज्ञोक्तनीत्या = اس طرح سے جو پرتیبھگیا میں کہی ہے
اس نیتی سے

सर्वसंकल्पोल्लङ्घितया = جو سب سنکلپوں کو لانگھ کر رہنے
والا ہے - جہاں کوئی سنکلپ نہ رہے - اس وقت

سو   स्फुरत्तैकस्वरूपत्वम् = سفرنا روپ ہی ایک روپ
کو باقی رہتا ہے -

لہذا   स च गुरुः = وہی گرو ہے -

گرو کا مطلب   गृणाति → प्रकाशयति = پرکاش کرتا ہے   کا विश्वव्यवहारस्थिति
وشو کے ویوہار

गुरुः : - ہے وہی گرو ہے - وہ سوا ...

इति निरुक्त्या = بیان کی نروکتی سے सर्वानुग्राहकः = سب کو فائدہ کرنے والا ہے (سب پر مہربانی کرنے والا)

तादृकप्रकाश = اس قسم کا پرکاش । व्यतिरेके = الگ ہونے سے - بغیر

विश्वस्य अन्धबधिरत्वादिप्रायत्वापत्तेः = اس پر دنیا اندھا بہرا وغیرہ ہو جاتا ہے - کا ڈر

بنا

स च पर्यन्ततः = اور وہ آخر سے

परशिवभट्टारकापरपर्यायत्वात् (جس کا دوسرا نام پرم شو بھٹارک ہے)

आत्मरूपो महाप्रमाता = وہ آتم روپ مہا پرماتا ہے یعنی پرم شو بھٹارک کہتے ہیں -

यदाह शिवसूत्रेषु = جیسا کہ شو سوترں میں کہا ہے -

गुरुरुपायः = گرو ہی اپائے ہے

तस्य चरणौ = اس کے دو چرن ہیں

ज्ञानक्रियालक्षणं = گیان کریا روپ ہیں

स्वातन्त्र्यं = سوتنترتا ہے

چرن کا ارتھ

चर्यते = چرا جاتا → गम्यते = جانا جاتا ہے →

प्राप्यते = حاصل کرنا → बुद्ध्यते = جانا →

लक्ष्यते च = دیکھا جاتا (ہیں) → उपम्याम् = ان دونوں کا
= [illegible] پر تو کا

इति हि = ایسا चरणाविति = چرن اس طرح کا کہنا = کہ جو

तौ = ان دونوں چرنوں کو नत्वा = نمسکار کر (جھک کر) →

उत्कर्षकस्य आराध्यस्य = اوتار کی پرستش کرنے والے! اس کی پرستش کرنا — اور اس کی پرستش کرنا बिमृश्य =

پرنام کیا → वाङ्मनः = من و — = تن कायानां = شریر ان تینوں کا

तदेकविषयीकरणलक्षण ان تینوں کو ایک ساتھ ایک ہی طرف لگانا — یہی ترکیب
प्रह्वीभावो = جھکاؤ
= یہی ترکیب پرنام کہلاتا ہے

हि = کیونکہ नमनं = جھکنا महाप्रकाशत्वे च परमेश्वरस्य
= اور پرمیشور کے بڑا پرکاش والا ہونے میں

ایسا महान उत्कर्षः = بہت اوتار — तं प्रति = اس کی طرف

तदुपासकस्य = اس کی پوجا کرنے والے کا प्रह्वीभावश्च = اور جھکنا

इति द्वितयमपि = یہ دونوں باتیں च उक्तम् = کہا
(جھکنا اور بڑا ہونا)

अत एव = اسی لئے नत्वा = نمسکار کر इति = ایسا

परमेश्वरप्रणामिकय = پرمیشور کو پرنام کرکے   उत्तरकाल = بعد

"महेश्वरानन्द" = مہیشورانند نے   ایک ... بعد

इत्युक्तम = کہا گیا ہے

स च महेश्वरानन्दो महार्थ = اُس مہیشورانند نے ...

मञ्जरी   Compile کرکے

→ ग्रथ्नाति → = [illegible]

[illegible] → ग्रन्थसंदर्भद्वारा   Lecture

लोकम = لوگ کو   अनुभावयतीत्यर्थः = [illegible]

= [illegible]

([illegible])

= [illegible]

मञ्जर्यपि = [illegible]   हि = کیونکہ   पृथक् = الگ

पुष्पभेदप्राते = [illegible]

भासेऽपि = اگرچہ [illegible]

مگر   एकाकारेण = مگر وہ ایک [illegible]

अनुभूयते = [illegible]

ग्रथनं च = Compile کرنا   पुष्पादेरपि = [illegible]

अनायास = [illegible]   ग्रहण - [illegible]

उपायतया

प्रसिद्धे = [illegible]

सा च = وہ सुरभिः = خوشبو सर्वाभिलषणीय = سب دل کو اچھا لگتی ہے

प्रकर्षरूप = زیادہ = اس سے بھی सौरभ्यरसं = خوشبو کی لذت

स्पृहत्वात = چاہنے سے अनेन च = اسی سے विश्वस्य = اس جگت کے

भोगमोक्षप्रदतया = بھوگ اور موکش دینے سے (اسی وجہ سے [illegible])

अवस्थापनात् = ٹھہرانے سے वक्ष्यमाणस्य = آگے کہی

विमर्शोपायस्य = ودرش اپائے کا औचित्यम् = ٹھیک پن

उन्मील्यते = اس کو ظاہر کرتا ہے (ودرش [illegible])

अथ = اب तन्त्रप्रतिपाद्यं = [illegible] अर्थ = [illegible]

(اب تنتر [illegible])

तत् परिज्ञानस्य = اس کے جاننے کا [illegible] प्रयोजनतया = پریوجن

अपेक्ष्यैतां च = اس کی [illegible]

अभिदधानः = ظاہر کرتا ہوا तन्त्रकृत = شاستر [illegible]

तत्रैव = اسی میں उपावृत्या = [illegible]

तत्प्रयोजनम् = اس کا پریوجن आत्मविमर्शस्वरूपम् =

अभ्युपेयतया = [illegible] उपपादयति = [illegible]

वर्धतां महाप्रकाशो
विमर्शविस्फुरितनिश्चलोद्योतः।
संज्ञाविशेषनिर्णयमात्र-
प्रवृत्तानि यत्र शास्त्राणि ॥२॥

वर्धतां = بڑھ جائے - زیادہ ہو جائے महाप्रकाशो
یہ بڑا سا پرکاش

کون سا विमर्श विस्फुरित निश्चल = ومرش سے کھلتے ہوئے نشچل
उद्योतः وہ پرکاش - یہ پرکاش بڑھتی جائے

संज्ञा = نام विशेष = خاص فرق निर्णयमात्र
وشیش
اُسی کا لئے وہ جو بھی جانا - فیصلہ ماتر سے

प्रवृत्तानि = پروردہ ہیں اُٹھے ہیں यत्र = جہاں

शास्त्राणि = شاستروں میں

अन्वयोऽयं = بیان یوں ہے   महाप्रकाशाः = وہ مہا پرکاش

तत् तत् प्रमातृ = وہ وہ پرماتا [illegible] پرکاش   विशेषाधीनतया = [illegible]

प्रकाशः

प्रकाशमानतया = وہ اسی مہا پرکاش [illegible]   [illegible]

स्वभावमात्रात् = [illegible]   वा / या   विशेषात् = [illegible]

[margin: [illegible]]

स्वरूपनिष्कर्षे = سروپ کا [illegible]   क्रियमाणे = کرنے [illegible]

तत् = وہ

तदुपायतया ज्ञानं बहिरन्तः प्रकाशते
ज्ञानादृते नार्थसत्ता ज्ञानरूपं ततो जगत् ॥
न हि ज्ञानादृते भावाः केनचिद्विषयीकृताः
ज्ञानं तादात्म्यतां यातमेतस्मादवसीयते ॥

तदुपायतया = [illegible]   ज्ञानं = گیان

प्रकाशते = پرکاش [illegible]   बहिरन्तः = [illegible]

ज्ञानादृते = گیان کے بغیر   न = نہیں ہے

अर्थसत्ता = [illegible]   ज्ञानरूपं ततः जगत् = [illegible]

नहि ज्ञानादृते = نہیں ہے گیان کے بغیر   भावः = [illegible]

केनचिद् = کسی سے   विषयीकृतम् = [illegible]

ज्ञानं = [illegible]   तदात्मता = [illegible]

आयाति = آتا ہے   तस्माद् ([illegible])

आभासीयते = [illegible]

30/7   इति श्रीदेविकाक्रमस्थित्या = [illegible]

प्रकाशैकस्वभावः = [illegible]

षट्त्रिंशत्तत्त्वसपिण्डात्मा = 36 [illegible]

[illegible]

प्रत्येकतत्त्व [illegible]   अनन्तप्रकारो = [illegible]

पर्यालोचनेऽपि [illegible]

विश्वविलासः = [illegible]   स = وہ

वर्धताम् = [illegible] → उपर्युपरि → اوپر اوپر

→ स्फुरत्ताम् = [illegible]   अनुभवतु = [illegible]

अयमेव = یہی   महान् उपायो = [illegible]

विमर्शस्य = [illegible]

इतियावत् - [illegible]

[illegible] ननु = [illegible] शून्यमात्रस्वभावेन [illegible]

[illegible] ← मिथ्यात्वमात्र = [illegible] अनुप्राणितस्य [illegible]

खि व्यवहारेरस [illegible] वा विश्ववैचित्र्येण = [illegible]

उपायभूतेन = [illegible] } [illegible] परमार्थभूतेन = [illegible]

परमार्थभूतस्वात्मरूप = [illegible] विमर्शलाभ [illegible]

इत्य = [illegible] इतत् = [illegible] आलोचित = [illegible]

[illegible]

उचित उत्कर्षकाङ्क्षा [illegible] तत् प्राप्ति [illegible]

इति = [illegible] माध्यमिका = [illegible] अनिर्वचनीयत्वाद् [illegible]

इत्य वादस्य = [illegible] मर्यादा

प्राशङ्क्याह = [illegible] = [illegible]

"निश्चलोद्योत" [illegible]

इति ! स्फुटप्रकाशमानि = [illegible]

प्रपञ्चोद्योते = [illegible] न = [illegible] कस्यचित् = [illegible]

मिथ्यात्व = جھوٹا ہونا   उपपादकात् = اُسے ثابت کرنا - ثابت کرنے کا

अवकाश = اُس کا یہاں کوئی موقعہ نہیں ہے -   इत्यर्थः = یہ ارتھ ہے

अस्तु एवं = اگر ایسا ہی ہو (مان لیا)   तथापि = تو بھی

अवधातस्वेदादिवत् = ... پسینہ جو لگنے سے ... اس طرح ہے   अन्यथा = دوسرے طریقہ سے

سیدھا - ... ثابت کر دیا - ... لوک ویوہار ...

सिद्ध = ثابت   सान्निध्येन = اس کے نزدیک رہنے سے

लोकव्यवहारेण = لوک ویوہار سے   कथम् = کس طرح سے

लोक ویوہار سے

आत्मविमर्श उत्पत्ति = آتم ویمرش کی اتپتی کس طرح   इत्य आशंक्य आह = یہ شنکا کر کے کہتے ہیں - ہو سکتی ہے -

ویمرش میں ہی جو کس لگا ہوا

"विमर्शविच्छुरित" = "ویمرش سے ہی یہ رنگا گیا ہے"

ہرگز

न खलु = نہیں ہے   स्वसत्तामात्रेण = اپنی ہستی سے صرف ... کوئی ... نہیں ہے -

विश्वस्य = وشو کو   आत्मविमर्श प्रति = آتم ویمرش پر

उपायत्वमनेन = اپائے والا ہونا

अनेन = اس سے

(اس سے (اس ویمرش سے) کس طرح ہو سکتا ہے)

तथा = اسی طرح । विमृश्यमानाव = صرف دیکھنے والی حالت میں تتر = وہاں
स्थायामेव - اس وقت اسی حالت ہے
اس دیکھنے میں بھی

विश्वस्वरूपस्यैव = وشو روپ کا ہی तत मिथ्यात्वादे = اس کے جھوٹا ہونے وغیرہ کا

[illegible] ←

तत विपर्यये = اس کے برعکس । या विमृश्यत = دیکھا جائے उतभावनाय
= دیکھنے والے کے - دیکھنا یا ہونا پرکاش ہو (اگر کچھ پرکاش میں رہے تو وہ نام ہی ہوگا)
- विश्वलोद्योत = نہ کہ سورج وغیرہ ہے
یعنی آپ کا وجود پرکاش ہے

{ इत्यस्य = اس کا विमर्श विस्फुरित = دیکھنے میں ظاہر ہوتا ہے
{ इत्यनेन = اس کے ساتھ सह = اس کے ساتھ

एक पद्यम् = ایک ہی ہے / ایک ہی ہو

ननु = سوال ہے यदि = اگر विश्वव्यवहारस्य = اس وشو کے ...

किंचित् = کچھ नैयत्यं = ناپنا ہے - نہیں ہے

- तदुपपद्यतापि = اس کی ... نाम = ہے

तस्य = اس کا उपायत्वे = اپنا ہونا
- ہے

तत च = اور وہ न संभवति = نہیں ہے
(کیونکہ اس کو ... نہیں ہے)

यद्यपि = اگرچہ   सिद्धान्तिभिः = شاستر والوں نے

द्रव्यगुणादयः = دروی، گن آدی کو   षट् = چھ

इत्यादि = وغیرہ   पृथक् पृथक् = الگ الگ

विकल्प्यमानत्वात् = ذہنوں میں دکھائی دیتے ہیں ? →

इत्याशङ्क्याह = اس شک پر کہا ہے

संज्ञाविशेषेत्यादि " نام و شکل وغیرہ

यत्र हि = جس بات پر کہا   विश्वविलासात्मनि = دنیا کے ...

अर्थे (...)   कणभक्षादिशास्त्राणि = ...

तत्परिभाषानुगुण्येन = ان کی جو ... ہے → = اس کے مطابق

संज्ञालक्षणा = یہ سب نام ہی ...

ये = جو   व्यपदेशा = ...   विशेषा = فرق

ان کا جو نام و فرق ہیں

تن ماتر तन्मात्र = ...

अपक्षीणव्यापाराणि = ختم ہو گیا ہے کاروبار جن کا

(87)

نہ پھر न पुनः = نہیں پھر प्रत्यक्षादि = پرتیکش وغیرہ پرمانوں سے प्रमाण

उपगृह्यमाण = گرہن کیے گئے पृथिव्यादि = پرتھوی وغیرہ ان سے گرہن کیے گئے

परम्परा = ان کا جو پرمپرا ہے

परिस्पन्दस्य = اس پرمپرا کا جو پرسپند ہے - ان کا جو سپند ہے

{ प्रलाप प्रगल्भानि = جس کا بیان کیا ... اپلاپ

इति आद्यो वाक्यार्थः = یہ ہے پہلا واکیہ ارتھ

द्वितीये तु = دوسرا ارتھ योऽयं महाप्रकाशः = جو یہ مہا پرکاش

उक्तलक्षणः = کیے ہوئے لکشن والا

انوچھن پرماتا अनवच्छिन्न प्रमाता = انوچھن پرماتا

यत् विमर्शः = جس کا ومرش पुरुषार्थ तया = پرش ارتھ ... پرش ارتھ

अवस्थापयिष्यते = جو ثابت کیا جائے گا

→ स वर्धतां = بڑھے

→ मयीय मलोपलेप संस्कार उच्छेद पर्यन्तम उल्लसतु

= تا پال جو ... اس لیپ کا جو سنسکار

اس سنسکار کا ... اس کا ... انت تک -

(...) - ... ہے جب تک

सा च बुद्धिः = وہی ہے بڑھنا - اس میں آنا

لیکن علمی وجود نہیں مطلب نہیں ہے ← न कैवल्येन = وہ وجود ہی کیوں کا مطالعہ نہیں ہے

ہوتی کिं तर्हि = ہے تو پھر सर्वमह = اس جگہ میں लौकिक: = لوکک (دنیوی)

कश्चित = کوئی بھی प्रमाता = لوگ پرماتا ← وہ کوئی ہے

प्रत्यभिज्ञानात्मा = پہچان سے ہے यो विमर्श: = (وہی) جو ورشن ہے

तेव = ویسا ہی یت विच्छुरणं = رنگ لگتا ہے - رنگا گیا ہے

یہ پرکاشی لوک پرماتا ہے نرالا ہے - پرکاش سے الگ نہیں ہوتا - وہ اسی کا ہی روپ ہے } विशेषतो = خصوصیت अन्य प्रकाश = دوسرے پرکاش سے الگ ہے جو ہے

वैलक्षण्येन लौकिक = لوکک جو سمبندھ ہے (دوسرے سے) سے

सम्बन्ध

स्वभाव अतिक्रान्त्या = اس کا

ہوتا तादात्म्य पर्यवसायित्व = ملنا کی ایک ہونے

द्योतको = اس کا کو ظاہر ← अपश्लेष = شامل کر - (دونوں ملنا - یا دونوں کا ساتھ ملنا)

तद्वद् तया

ہوتا = ویسے ہی سے ← निश्चलता = ساکن

→ विगत = دور ہو گئے ہیں उपाधिक = پاپ

कलङ्क: = کلنک سے

उद्योत: → स्फुरता = ظاہر

ہونا यस्य = جس کی

तादृशतया = ایسا ہی ہونا — ویسی ہی حالت میں ہونے سے   वर्धताम् = بڑھے   इत्यर्थः -

ननु = کیونکہ   विमर्शरूपस्य = درشن کرنے والے

आत्मस्वरूपस्य = آتم سروپ (کی)   व्यपदेशनैयत्याभावात्

اس آتم سروپ کا نام مقرر نہیں ہو سکتا ہے

तत् विमर्शे अपि = اس کا درشن

ایسا ہی ہو جاتا ہے اس کا تاریکی جاتا ہے   प्रसरद्रूप = پھیلتا ہوا   पर्यवसायी = ختم ہونے والا   कश्चित् = کوئی

हृदयंगमीभावः = دل کو اچھا لگنے والا   स्यात् = ہے

इत्याशंक्याह = ایسا شک کر کے کہتے ہیں

"सञ्ज्ञाविशेषेत्यादि" — [illegible]

यत्र परप्रमातृविषये = اس پر پرماتر کے بارے   व्यवह्रियमाणानि = [illegible]

सर्वाण्यपि शास्त्राणि = وہ سبھی شاستر

وہ سب کے سب: شو وشنو برہما ہی اسی طرح کے نام باقی ہیں = शिव-विष्णु-ब्रह्म-इत्यादिव्यपदेश

دیا بار سو شاستر وہ سب کے سب ہیں   मात्रव्यापृतानि = [illegible]

न पुनः स्वस्वभावस्यान्तर्भेदः = نہیں ہے اس کا اپنا فرق

اس کا جو ہے اس کا جو ہے اس کے اندر [illegible]

उपपादनप्रवीणानि भवन्ति

[Left margin notes: وہ سبھی [illegible]; [illegible]; [illegible]]

अत्र अयं आशयः = اس میں یہ مطلب ہے

ग्राह्य ग्राहकवेलायाम् = گراہیہ - گراہک - اس ویلا پر

इन्द्रियादि प्रणालिकया = اندریوں کی جو نالیاں ہیں (کے ذریعے)

विश्वप्रतिष्ठाभूमिः = وشو کی جو پرتشٹھا بھومی ہے — [illegible]

"अकृत्रिमः" प्रमाता = نہ کہ بنا ہوا پرماتا کوئی (وہ کون ہے)

कश्चित् — کوئی دانشور شخص جو ہے

विमृष्टः = جو وچار کرنے والا ہو

लेकिन — [illegible]

इति पारम्पर्यात् = اس طرح پرمپرا سے آگے چلا ہے

लहذا

आपादितम् तत द्वारेणैव = [illegible] (یعنی گرو پرماتا) کے ذریعے جو پیدا ہوا ہے

पारमार्थिक प्रमातृलाभ = پرمارتھک پرماتر لابھ

इह उपदिश्यते = اس شاستر میں اپدیش کیا جاتا ہے

[illegible]

ननु = کیوں کہ उक्तयुक्त्या = کہی ہوئی دلیل سے विमृश्य = غور کر کے

कश्चित् = کوئی = २. कर्तृत्वविशेषः = کرنے والی صفت ३.

कुलालादिवत् = کمہار وغیرہ کی طرح न कुत्रचित् = کہیں نہیں

अपरोक्षः = उपलभ्येत =

अनुमेयत्वदौ तु = तत्तत्प्रमाणाधीना

→ वस्तुस्थिति = २

इति स्थित्या = तादृक् =

किञ्चित् प्रमाणं = वक्तव्यम् =

तत् अनुक्तौ तु तस्य = =

% = असत कल्पत्व आपत्तिः

इत्याशंक्याह =

आत्मा खलु विश्वमूलं
तत्र प्रमाणं न कोऽपि अर्थयते।
कस्य वा भवति पिपासा
गंगा स्रोतसि निमग्नस्य ॥ ३ ॥

इह प्रकाशात्मैव = یتھ آتما ۔ खलु = یقینہٕ विश्वमूल = دُنیاہُک مول چھُ

तत्र = تتہِ प्रमाणं न कोऽपि प्रार्थ्यते = کانٛہہ پرمان چھُ نہٕ ژھانڈُن یِوان -
प्रार्थ्यते = ژھانڈُن

قول कस्य वा = کٔس भवति = چھ पिपासा = پیاس
गंगास्रोतसि = گنگاہ کِس پرواہس منز निमग्नस्य = ڈُبامُت

इह = یتھ سنسارس आत्मैव = آتمائے چھ
प्रकाशस्वभावत्वात् = گاش کرُن سوبھاو آسنہٕ کِنۍ
विश्वव्यवहारे = دُنیاہچ ویوہار سمبندس منز निबन्धन = ٹھول چھ

قول " मम अवभासते = میٚ چھُ باسان
मम अवलोकयते " = بہٕ چھس وُچھان
इति प्रमातृप्रकाश उपश्लेषणेन = یمہ سۭتۍ پرماتر پرکاشس سۭتۍ رلیتھ

مثلا एतत्समक्षं = یہ سامنے کُمبھادीनां = برتن وغیرہ प्रकाशमानत्वात् = - پرکاش ... چھ

तत व्यतिरेके च = اور ان کے علاوہ तेषां = ان کی

स्तम्भ इति = کھمبا ہے

~~स्त~~ स्तम्भ एव च कुम्भः कुम्भ एव च स्तम्भः

~~तयो अन्योन्य~~ = ایک دوسرے کے سولکشن گھڑا کھمبا بن جائیگا

इत्य अन्योन्य = ایک دوسرے = اور کھمبا

स्वलक्षन उपप्लार = اپنا اپنا نشان ایک گھڑے

उपक्रमेण = اس کا انہدام ہو جائیگا = اس کو کرنے

कस्याचित = کسی کی (ہر شے کی)

विनियन्तृत्वम = حدود کی تعیین इति स्तम्भ स्वरूपेण = किं भवतु

اس سے کھمبا ہوگا

अस्तम्भो वा = یا کھمبا نہیں इति सन्देहो वा = یہ شک ہی

کہ یہ کھمبا ہے یا گھڑا

तस्यापि असंभवो स्यात = یہ بھی نا ممکن ہو جائیگا

اس سے ہر طرح معلوم ہوتا ہے

سدھ ہو جائیگا۔ دوئی رہتی ہے گا

यदि च = اگر स्तम्भादिरूपतैव = کھمبا ہونا

یا گھڑا ہونا ہی صرف

तेषां = ان کا प्रकाश्यमानत्वं = ہر ایک بتانا

جاتا ہیں

न पुनः = ½ نہیں प्रमातृ प्रकाश प्रसङ्गात्मा [illegible]

कश्चित = کوئی प्रतिशापः = [illegible]

तर्हि = ½ सर्वेषामपि = سب کو तथा = اسی طرح

प्रकाशेरन न वा = سب کو [illegible]

कस्यचिदपि = یا کسی کو [illegible]

इति = یعنی प्रमातॄणां [illegible]

व्यवहारोच्छेद प्रसंगः = [illegible]

किं च = اور بھی स्तम्भ कुम्भाद्यात्मनः [illegible]

विश्वस्य स्वात्मनैव = اگر [illegible] प्रकाशमयता

अङ्गीकारे [illegible]

½ सर्वस्यापि प्रमातृ = [illegible]

वर्गस्य

सर्वज्ञ्यम् = [illegible]

वा॒ अतन्यत अक्षत्वं वा = یا ثبات نہ ٹھہرتا تھا प्रसज्येत پیش آئے گا

नियामक = قائم کرنے والا अभावात = جب اُس کا ابھاؤ ہو جائے

तस्मात आत्मनो जगत
व्यवहार प्रयोजनमानि = اُس کارن سے آتما کو جگت ویوہار کا پریوجن ہے

इच्छापि
अङ्गीकार्यम = اِس کو ماننا چاہئے والا۔ اِسے برتے
یعنی دنیا کی - اُس کو بھی
= پریوگ کا ارادہ کرنا پڑے گا

प्रयोज्य = پریرنا کرنی प्रयोजक = پریرنا کرنے والا
प्रभावश्च پر بھاؤ ہو جائے

पर्यन्ते तो = اُنت میں

अन्यो = اُن دو کی तादात्म्यमेव
= جب اُن کا تادات آتم ہو جاتی ہیں

पर्यवसायिष्यति
= ہی قرار - ہی ٹھہر جاتی ہیں
آئے گا

इति = یہ (ہی) आत्मप्रकाशमयोऽयं = یہ آتم پرکاش سے بنا ہوا

विश्वत्र = سارے میں वेद्यवर्गोल्लास = جو پرمیش کے

इत्य आपतितम् - یہ بات آ پڑی - یہ آتم پرکاش سے بنا ہوا یہ 3 ... کا

इत्युक्तं श्रीप्रत्यभिज्ञायां پرتیبھگیا میں کہا ہے

प्रागिवार्थोऽप्रकाशः स्यात्प्रकाशात्मतया विना।

न च प्रकाशो भिन्नः स्यादात्मार्थस्य प्रकाशता॥

प्राग् = پہلے کی طرح विथों = پدارتھ ویشے अप्रकाश = اپرکاش ہے ,, स्यात

ہوتا प्रकाशात्मतया = پرکاش آتما

विना بغیر

نیز न च = نہ — प्रकाशो = پرکاش भिन्नः = بھن ہے स्यात

نیز आत्मार्थस्य آتما اور وستو کا پرکاشتا = وہ پرکاش ہے

یعنی پرکاش اسکا (اس پدارتھ کا) آتما ہے

खलु = یقیناً अविप्रतिपत्तौ = اس پر کسی کا اختلاف نہیں ہے

نیز एवं स्थिते = اس بات کے ہونے پر तत्रैव आत्मनि = اسی آتما پر

پر इदम् इतादृक् = یہ ایسی بات ہے کہ نہ یہ ہے

इति वस्तुव्यवस्था = اسی وستو کا جو طرح سے

एकत्व लक्षणस्वभाव विशेष = یکتا وستو کی خاص سوبھاؤ

प्रमाण प्राप्ति = اس پرمان پر

पण्डितस्य = پنڈت کا वा पामरस्य = یا جاہل کا

न कस्यचित् अपेक्षा उत्पद्यते = اس بات پر — اسی آتما پر

न वा اس کی اسکے بارے میں پیدا ہوتی ہے کہ یہ ہے کہ نہیں

प्रमातृ प्रकाशादि = پرماتر پرکاش وغیرہ   व्यतिरेकात् = بغیر [illegible]

प्रत्युत = بلکہ   तेनैव = اسی سے   व्यवस्थाप्यमानत्वात् = [illegible]   च = اور

प्रमाणस्य = پرمان [illegible]

प्रमाणं हि नाम = پرمان نام ہے [illegible]   अभिनव उदयः = نیا [illegible]

स्वभाव विशेषः = [illegible]

सोऽपि स्वभावो = اس سوبھاو کا   अभिनवोदय = نئے [illegible]

इत्युक्तात् = [illegible] = کہنے سے

नवनवोदयश्च = نئے نئے [illegible]   → तस्य = اس پرمان کا

तत् तत् देशकाल उपश्लेष = [illegible]

= [illegible] अवच्छिन्नमात्र [illegible]

अन्योन्य = آپس میں   विलक्षण = نرالا

प्रमेय द्वार = پرمیہ کے ذریعہ   उपारूढः = چڑھا ہوا

काश्चित् विशेषः = [illegible]

न पुनः स्वाभाविको धर्म इति = یہ سوبھاوک دھرم نہیں ہے
(یہ صفت ربّ والی نہیں ہے)

इति = ایسا   अवधारित = ٹھہرائے   अखिलविकल्प = سب خیالوں کا

विक्षोभि = [illegible]

اُن کے   क्षुभिताब्धि = کھولتا ہوا سمندر   कल्पम = سمندر کی طرح

एकस्वभावमात्म = ایک ہی سبھاؤ   तत्त्वप्राप्ति = آتما کی حقیقت پر

प्रत्यक्षस्य = [illegible]   व्यापार एव न उपपद्यते = نفس سے ہم نہیں ہے
(کیونکہ آتما پر پرمان کا ذریعہ نہیں ہے)

इत्यर्थः = یہ اس کا ہے

لہذا   न कोऽप्यर्थ्यते इति = نہیں ہے کوئی آتما پر پرمان

आत्मनि प्रमाणमिच्छन् स्यात् (आत्मा) = کیا
न वा. = ہے کہ نہیں ہے

[پرمان اس سے ہے نہ آتما ہے کہ نہیں ہے]

آتما پر 3 پرمان جانچے =

اور سو   अथ = اور کوئی یہ ہے نہ آتما ہے نہ نہیں ہے

यदि आत्मा जडवर्गः = بر گاہ انام جو جڑ ورگ ہے

तत्प्रमाणोपक्षैवनोपपद्यते = (جو بیر) اس پر پرمان (سیکھشا) بھی نہیں

आत्मैव चेत? = اسا گر کیں کو آتما ہے

तर्हि = تو स्वस्मिन् = اپنے میں स्वयमेव = آپ ہی

प्रमाणम् अपेक्षते = پرمان ڈھونڈتا ہے

इति आपतेत. – یوں ہی بات آن پڑے

उक्तमर्थं = کیا ہوا ارتھ तत् दृष्ट्वा = وہ دیکھ کر

प्रतिपादयति = سمجھاتا ہے

" कस्य वेत्यादि " – اور کس کا وغیرہ

गाङ्गो हि प्रवाहः = وہ گنگا کا پرواہ شیتلत्य = وہ ٹھنڈا ہے

प्रसादात् = پاس سے अनेकगुण उत्कर्षात् = بہت گنوں کی اتفاقی سے

अन्तः बहिः = اندر باہر تापअपहार = گرمی کو ہٹانا

प्रवीणो भवति = ماہر ہو گیا

ननु = [illegible] स्तम्भकुम्भादिवत् [illegible] आत्मनः प्रकाशते [illegible]

न कदाचिदपि = [illegible] स्फुटतया = [illegible]

उपलभ्यते = [illegible] अस्फुटे च = [illegible]
अर्थे [illegible]

प्रमाणव्यापारेणैव = [illegible] برہان [illegible]

अवतारितव्यम्? = [illegible] اوتار میں لانا

[illegible] برہان کے ذریعے ہی [illegible]

इत्याशंक्याह = [illegible]

यं जानन्ति जडा अपि
जलच्छायोऽपि यं विजानन्ति।
यस्यैव नमस्कारः
स कस्य स्फुटो न भवति कुलनाथः ॥४॥

यं = [illegible] जानन्ति = [illegible] जडा अपि [illegible]

जलच्छायोऽपि = [illegible] यं = [illegible]

विजानन्ति = [illegible] यस्यैव = [illegible]

नमस्कारः = [illegible] स = [illegible]

यस्य = جس پرش کی   न स्फुटा भवति = ظاہر نہیں تھا

कुलनाथः = وہ کولناتھ ہے [illegible]

ये जडा आभीरादयोऽपि = جو بڑے بیوقوف گوالے وغیرہ بھی

जानन्ति = جانتے ہیں وہ بھی   जलहारी प्रभृतयोऽपि = پانی بھرنے والی وغیرہ بھی - وہ بھی

अवबुध्यन्ते = جانتے ہیں

یعنی   सर्वेषामपि = سب ہی کو   "स्थूलोऽहं" = میں موٹا ہوں

"सम्पन्नोऽहम्" = میں سکھی ہوں   इत्यादि = اس طرح وغیرہ باتیں

یعنی اس پر   स्वात्मस्फुरणस्य = سوآتم کا فرن   स्फुटमेव = ظاہر طور پر

उपलभ्यमानत्वात् = دیکھا ہوا معلوم ہونے سے

यत् श्रुतिः = جیسی کہ شرتی ہے

یعنی شرتی ہے { "उतैनं गोपा अदृशन्नुतैनमुदहार्यः"

उतैनं (ادھر کو (عورتوں کو)) = اور اس کو   गोपाः = گوالے   अदृशन् = دیکھتے ہیں

उत = اور   एनं = اس کو   उदहार्यः = پانی بھرنے والی عورتیں

इति = یعنی   विमर्शप्राधान्यात् = [illegible]   जलहारिणीं प्रति = [illegible]

वैशिष्ट्यमुक्तम् = یہ خصوصیت کہی گئی

→ ज्ञानशक्त्यैव = گیان شکتی سے ہی प्रमातॄणां = پرماتاؤں کی

क्रियाशक्त्याप्ययं = کریا شکتی سے بھی इयं = یہ

क्रोडीक्रियते = گود میں لیا جاتا ہے۔ इत्याह = یہ کہا ہے۔

"यस्यैव नमस्कार" इति = جس کو نمسکار ... ہے۔

→ जडजलधार्योश्योऽपि = [illegible]

जीववर्गः = جیو ورگ - یعنی۔ तत्तत्फलकामनया = اس اس پھل کی خواہش سے

तत्र तत्र = وہاں وہاں नमस्कुर्वाणो दृश्यते = نمسکار کرتا ہوا دیکھا جاتا ہے

स सर्वोऽपि नमस्कारो = وہ سارا ہی نمسکار

यत्संबन्धेनैव भवति = جس کے سمبندھ سے ہی ہوتا ہے

यत् श्रुति = اس پر شروتی ہے

"यस्मै नमस्तत् शिरः"

= جس کو نمسکار ہے - اسی کا سر ہے

इति = یعنی सर्वस्यापि स्वात्मैव = ہر ایک کو بھی اپنا آپ ہی

देवता अस्ति = دیوتا ہے

इति अग्रतो भविष्यति = اس طرح یہ بات آگے آنے والی ہے

उत्तरस्य च परमेश्वर: = لیکن بعد والے پرمیشور جو پرمیشور ہے

कुलस्य = اس کل کا

→ देहाक्षभुवनादे = شریر، اندریہ، بھون آدی

विश्वविलासस्य = اس وشو ولاس کا

तारतम्य पर्यवसायितया = تارتمیہ یعنی ... کی انتہا پانے سے

सुष्ट्यादि भासको = سرشٹی آدی کو پرکاش کرنے والا

भवन् = ہو کر، جو ہے

कस्य पदार्थस्य स्फुटो न भवति = کس پدارتھ کو کون ... نہیں ہوتا ہے

यदि कश्चित् उच्येत स एव स्वभावो न स्यात = اگر کوئی کہے ... وہی سوبھاو نہیں ہوگا

इत्यर्थ: = یہ مطلب ہے

तस्मात् तस्माद् सर्वाहंभावस्वभावं = اس لئے سارا ... اہم بھاو

परमेश्वरं प्रति = پرمیشور کی طرف

अस्फुटत्व शंकायां न काचित = اس پر ... نہ ہونے کی شنکا

एवकाश इति = یہی ... = موقع

एवं सामान्यतः = اسی طرح عام طور سے

प्रमाणानुपयोगम् = کسی ثبوت برہان کا بیان ضروری نہیں ہے   अप्रोत्मानि = آگاہی

उपपाद्य = ثابت کرکے   विशेषतोऽपि = خصوصاً ثابت کرتے ہوئے

उपपादयन् = ثابت کرتے ہوئے

आगमे = شاستر میں   कंचिदनुग्रहं दर्शयति = کسی طرح احسان دکھاتا ہے۔

अविच्छिन्नं प्रत्यक्षं

अविच्छिन्नं तन्मुखं च अनुमानम् ।

आगमदीपालोकः

तस्य प्रकाशयति किमपि महात्म्यम् ॥५॥

अविच्छिन्नं = مسلسل   प्रत्यक्षं = براہ راست

अविच्छिन्नं = مسلسل   तन्मुखं च = اور اسی سے   अनुमानम् = قیاس

आगमदीपालोकः = شاستر روشنی جو دیپ سے

तस्य . . . . = اس کی روشنی کا ماہاتمیہ کیا ... بیان کر سکتے ہیں وہ شاستر دیپ

ग्राह्यार्थ संनिकर्ष एव = شئی و اندریہ کے نزدیک → प्रत्यक्षस्य = اس پرتکھ کی

प्रामाण्यात् = کہ پرمان ہونے سے (دو سافیکی)

प्रत्यक्ष एतत् संकुचितम् = یہ پرتکھ پرمان ثابت ہی بند ہوست

अनुमाने च = انومان میں   व्याप्त्युपलम्भस्य च

प्रत्यक्षमूलत्वात् = ویاپتی سے تعلق ہے۔ یہ اسکا پرتکھ مول ہے

व्याप्त्युपलम्भस्य = ویاپتی جو انوبھو ہے اسکو

प्रत्यक्षमूलत्वात् = اسکا پرتکھ پرمان مول ہے -

प्रविहितन्नमेव = لہذا یہ بھی بند ہوست باتے ہے

एवं च = لہذا   प्रवाहितत्वानां = وہ سکوں ہوست بند ہوست ہے ہیں   प्रमाणानाम् = ان پرمانوں کا

प्रवृत्तिहन्ने = وہ انوبھو ۔ وہ بند رہت

प्रवृत्तारि = ... ہے

प्रतिमहतीमप्यनौचित्य कक्षयाम्

महतीम = بڑی   अनौचित्य = بالکل انوچت

कक्षयाम् = کو تھی   अवतरति = دلستا رہے ...

اس کی سچائی حاصل کی ہوتی ہے ان شاستروں نے

آپت پرش

شاستر

इति प्रागपि उक्तम् = اس سے پہلے بھی کہا ہے

आगमस्तु = شاستر تو یدی आप्तमात्रवाक्यत्वात्
سچے پرش کا وچن ہونے سے - پرمان تو ہی بات ہے

प्रामाण्यमीहते = وہ شاستر جو پرمان چاہتا ہے
- ہو پرمان شاستروں کو پرمان مانتے ہیں

तर्हि = تو بھی

سچائی - तस्याप्तिः = اس کی آپتی

कीदृक् ? = کیسی ہے

इति चिन्तायाम् = اس چنتا پر

अन्यस्मात् आप्तात् = دوسرے سچے پرش - دوسرا آپت سے

یعنی ایک آپت دوسرے سے ثابت ہو اور وہ تیسرے سے، آگے ہی آگے نہ ختم ہونے والی بات ہے -

तस्यापि अन्यस्मात् = اس کو بھی آپت دوسرے سے

इति = اس طرح آپت کا ہے

~~अप्रमाण्यमेव~~ मूलक्षतिकारिणी अनवस्था
مول کی کھنڈن کرنے والی ہے
یہ کوئی ٹھکانا نہیں ہے کیونکہ مول کا ان میں ٹھیک نہیں -

इति अप्रमाण्यमेव = اس سے اس کو بھی اپرمان سمجھا جاتا ہے

کسوٹی

माणिक्यपरीक्षावत् = مانک رتن کی پرکھ کی طرح } جو تین چار بار پرکھا جاتا ہے، بعد کوئی شک نہیں

त्रिचतुरकक्ष्याविश्रान्तौ तु = تین - چار - درجے پر - اس وشرانتی

सैव संकोचाय कल्पते = یہ بھی شک کو کم کرتا ہے

यदि पुनर्
अनवच्छिन्न प्रकाशात्मक माहेश्वर विमर्श परमार्थ "

اگر پھر [illegible] پرکاش [illegible] (شیو) [illegible]

इति आचार्य — اس طرح و آچاریہ [illegible]
अभिनव गुप्त हृदय स्थितया

परप्रमातृ = پرم شیو - پرا پرماتا [illegible]

विमर्श शक्तिमयतया = [illegible] अथम् = [illegible]

अङ्गीक्रियते = [illegible]

तदानीम् = اُس وقت असौ = [illegible] तस्य = [illegible]

स्वभावभूते प्रकाशे = [illegible]

दीपोल्लेख इव = [illegible]

तमः = اندھیرا स्थगितः = [illegible] स्तम्भ कुम्भादौ
[illegible]

अभिव्यञ्जकतया = [illegible]

कांचित् चमत्कार [illegible] उपजनयति = [illegible]

तत्र यथा = [illegible] दीपालोके = [illegible]

ध्वान्तगर्भवर्तिनां = [illegible]
[illegible]

स्तम्भादीनाम = کھمبوں وغیرہ کی

ऽपारोहह परिणाहादि स्वभाव = اونچائی لمبائی - چوڑائی وغیرہ کی صفت یہ ہوتی ہے

उन्मील्यते = وہ ظاہر کیا جاتا ہے

तद्भूत ऽस्यादि - اس دیوتا پرکاش سے ظاہر ہونے دیکھتا ہے

स्वात्मनो यन्माहात्म्यम = اسی طرح اس حقیقی سوامی کا جو بڑا پن ہے

ऽनवच्छिन्न प्रकाशस्वभावत्व → = جو ان حد کا پرکاش ہوتا ہے

स्वव्यातिरिक्त = جو اس سے بڑھ کر ہے   ऽशेष भुवन = سارے بھون

ऽक्षाद्य = سورج وغیرہ   ان کو ऽनुप्राणन क्षामत्वे
جیون دینے کا سامرتھ ہوتا ہے (یعنی سارا پرکاش کا سوامی کا ہوتا ہے)

तत = وہ   किमपि = کیا سا   ऽलौकिकं तत्त्वम
جو ایک عجیب شے ہے

ऽागमन
उन्मील्यते = جو وہ کسی طرح شاستر سے ظاہر کیا جاتا ہے

[illegible]

ननु = [illegible] प्रमाण पथा अतिक्रान्त = [illegible]

इदमात्मतत्त्वे = [illegible] चेत

ततः सर्वोऽपि जनः = [illegible] तत् विमर्शे प्रति

अधिकारी = [illegible] वा न = [illegible] कश्चित् स्यात्

अप्रमितत्वा = [illegible] अविशेषात्

इत्याशंक्य नात्र = [illegible]

कश्चिद् अधिकारि

विभागक्लेश = [illegible]

इत्याह = اس پر کہا ہے

येषां निरूपणीयो
व्यतिरिक्तः कोऽपि आत्मनो भावः।
आत्मविमुखानां तेषाम्
अधिकारिविभाग विभ्रमो भवतु ॥६॥

येषां = ان لوگوں کا   निरूपणीयो = ظاہر کرنے جوگ

व्यतिरिक्त = سوا   कोऽपि = کوئی بھی   आत्मनो भावः = آتما کا بھاؤ

ان لوگوں کا کوئی بھاؤ آتما سے بھن ہے - ان لوگوں کے لئے ظاہر کرنے جوگ ہے -

[illegible] आत्मविमुखानां [illegible] تेषाम्

अधिकारिविभाग विभ्रमो = [illegible]

[illegible] = [illegible]   भवतु = है

[illegible]

एषां पुंसां = ان پرشوں کا   स्वात्मरूपात् = اپنے سروپ سے   परमेश्वरात् =

[illegible]

व्यतिरिक्तो = سوا   ज्योतिष्टोमादि = [illegible]

पदार्थो = [illegible]   निरूपणीयो = [illegible]

विभावनीयो भवति = [illegible]

→

तेषाम् = ان لوگوں کا   अध्यपदर्शि = [illegible]

उन्मुख्या = [illegible]

अविनाभूतात् = [illegible]   आत्मवे = [illegible]

वैमुख्यादेव = [illegible]

[illegible]

हेतो : = [illegible]

अयम् अत्र अधिकारी न तु = وہ اس پر ادھیکاری ہے [illegible]

अयम् - وہ نہیں ہے - [illegible]

इति विभ्रमो = [illegible] → विशिष्टो भ्रमः = [illegible]

विलासरूपत्वात् = [illegible] च अप्रामाणिको व्यवहारः = [illegible] = संभवतु

[illegible] ← [illegible] — [illegible] — भवतु = [illegible]

'अतिसर्गे लोट्' = [illegible] भवतु

ततश्च तेषां उपालम्भः क्रियताम् उच्यते = [illegible]

तदुक्तम् आचार्याभिनवगुप्तपादैः = [illegible]

"आत्मानमनभिज्ञाय विविक्तं योऽन्यदिच्छति ।
तेन भीतेन किं वाच्यं प्रश्नेऽस्मिन्को भवानिति ॥"

आत्मानम् यो = [illegible] अनभिज्ञाय = [illegible] विविक्तं = [illegible]

यः = [illegible] अन्यद् = [illegible] इच्छति = [illegible]

तेन भीतेन = [illegible] किं वाच्यं = [illegible] प्रश्नेऽस्मिन्को भवानिति

([illegible])

~~येषां पुंसः~~ प्रश्ने ऽस्मिन्को भवानिति = ان دونوں میں کون برتر ہے

को = { کون ہے؟ } { جسے وہ بطور اختیار کے پیش کرے / نہیں کہتا ہے۔ یعنی دنیا کے پیش رکھتا ہے }

एषां पुं = ان پرشوں کو पुंसः = پرش स्वात्मन एव = سوائے اپنے آپ

भावः = بھاؤ → स्वातन्त्र्य = سواتنتریہ

स्वभावः = سوبھاؤ

कश्चित् = کوئی ایک प्रतिष्ठापितो धर्मः = قائم کیا ہوا دھرم

विमृष्टतया = ... प्रवर्तित = چلایا ہوا

तेषां = ان پرشوں आत्म-उन्मुख्यपरा- = ... लिया है

न कदाचिदपि = نہ کبھی کسی وقت بھی

अयमधिकारिविभागः = یہ ادھیکار و بھاگ ... { ... }

ननु प्रमाणाधिकार = ... विभागाद्य उपयोगऽपि =

विधिनिषेधयोरेव = ...

= ... वैयर्थ्यं स्यात्

= ...

विषयाद्यसम्भवात् [illegible]

इत्यालोच्य तयोस्वरूपम् = [illegible]
उन्मीलयति.

यत्र रुचिस्तत्र विधिः
यत्र च नास्ति तत्र च निषेधः।
इत्यस्माकं विवेको
हृदय परिस्पन्दमात्र शास्त्राणाम ॥ ८॥

यत्र रुचिः = [illegible] तत्र विधिः = [illegible] यत्र च नास्ति = [illegible]

तत्र च निषेधः = [illegible] इत्यस्माकं विवेको = [illegible]

हृदय = [illegible] परिस्पन्द = [illegible]

मात्र शास्त्राणाम् = [illegible] ...... [illegible]

यदेतत् अस्ति = [illegible] इति [illegible] ज्ञानलक्षणो विधिः

नास्ति इति = [illegible] ज्ञानस्वभावो [illegible]

निषेध = [illegible] चोदनार्थः = [illegible]

तत्र सन्ध्योपस्थानादि [illegible]

विधि – [illegible]

کہ سندھیا کرنی چاہیے۔ یا ابھکشیہ نہیں کھانی چاہیے

कलञ्जभक्षणादौ = ابھکشیہ کے (کھانے) پر دوش کا — یہ جو سندھیا کرنی ہے

اس سندھیا کے دوش کو = دوش ہے

نہ کھانے کی ابھکشیہ کھانے پر = निषेधस्य = نشیدھ

इति उच्यते = کہا گیا ہے — तत्र = اس پر — इदम् = یہ بات

आलोचनीयम् = غور کرنے کی بات ہے۔ یہاں یہ وچار کرنا چاہیے کہ اس کا کیا مطلب ہے

अनुष्ठातुः — یعنی پیر چلنا — جو کرنے والا ہے

یعنی کسی کام کرنے کی جانب۔ یا کسی کام سے پیچھے ہٹنا۔ — प्रवृत्तिनिवृत्ति = اسی کی طرف۔ نیز طرف سے ہی

प्रयोजनतया = یہی پر دوش ہونے سے دوش لگتا

विधिनिषेधयो व्यापारः — وہاں پر ہے

" अज्ञात ज्ञापकत्वे सति अप्रवृत्त प्रवर्तको विधि "

جو نہ جانا ہو اس کا جتانے والا ہوتا ہے۔ نہ پروت میں جو ہو اس پر پروت میں لگانا وہ وِدھی کہلاتی ہے

इत्युक्तत्वात् = یہی کہنے سے

तत्र = اس پر — कि = کیا — तत् ज्ञानमात्रेण = جان ماتر سے ہی کیا

کس بات سے یہ دوش یا نشیدھ کہا گیا =

प्रवर्तते = اس کام پر لگتے ہیں — उत = یا کہ

اپنی اچھیا سے ہی لگتے ہیں = स्वेच्छानुगुण्यात्

यदि ज्ञानमात्रेण सन्ध्यानुपासकः कलञ्जभक्षको वा न कश्चित् आलोकित

اگر صرف گیان ماتر سے ہی سندھیا نہ اپاسنا کرنے والا۔ ابھکشیہ کھانے والا نہ کوئی دیکھنے میں

آئے۔ (گیان ماتر سے کوئی نہ سندھیا اپاسنا کرتا ہے نہ ابھکشیہ کھانے والا بنتا ہے)

यदि तु = [illegible] स्वेच्छया गुणात् = [illegible] तदनु मातृणां [illegible]

रुचिमेव = [illegible] विधिनिषेधौ = [illegible] अनुवर्तेते = [illegible]

इत्य अर्थो भवति [illegible]

ततश्च = اس واسطے तेषां = ان ہی کی संध्योपासनादौ = سندھیا اپاسنا

यत्र रुचिस्तत्र विधिः = [illegible]

वा यत्र = [illegible] कलञ्जभक्षणे [illegible] न रुचिस्तत्र [illegible]

निषेधः [illegible]

इति = یہ अनया भङ्ग्या = [illegible] संध्योपासनादावेव = [illegible]

अरुचिश्चेत [illegible] तत्र च विधिः = [illegible]

कलञ्जभक्षणादावेव = [illegible] चेत् रुचिः च । विधिः = [illegible]

इति अर्थात् तत्र निषेधः [illegible] स्यात् [illegible]

इत्य अनुक्रमेण = [illegible] आत्माके = [illegible]

परमेश्वर विमर्श पर्याय पुरोऽहं = [illegible]

भावसूचितो = [illegible]

विवेको = امتیاز، وچار विधिनिषेधयो = ودھی اور نشیدھ کا

तात्पर्यता = تات پریہ ہے निष्कर्षः = یہ اصلی نچوڑ ہے
یہ وچار - اسکا تات پریہ ہی ہے -

→ एतादृशो च = ایسا तत्त्वनिश्चये = تتو نشچے میں

तदेव = وہی नः प्राप्ते = ہمارا پراپت

यत् = जो सर्व संवित्संघट्टात्मनः = ساری سموت کا ملاپ سنگٹ ہے

स्वहृदयस्य = اپنے ہردے کا اسی کا परित = چاروں طرف

→ पृथिव्यादि तत्त्व = پرتھوی آدی تتوں کی = دوسری
परंपरा پرمپرا ہے

क्रोडीकार = اپنی گود میں کر प्राविण्येन = اس کا تجربہ ہے

स्पन्दः = سپند ہے → परामर्शात्मा = پرامرش ہے

चमत्कारः = سب کا چمتکار पारमेश्वरः = پرمیشور کا

परामर्श एव = پرامرش ہی हि = کیونکہ

प्रागम इ = پہلے ہم نے (ہمارا)

इति प्रागपि = اس سے پہلے بھی अवोचाम = ہم نے کہا ہے

तदनुमातृणाम [illegible] इदन्ताशक्तिरेव [illegible]

प्रवृत्तिनिवृत्त्यौ = [illegible] विधिनिषेध = [illegible]

उन्मुख्यात [illegible]

इति = [illegible] व्यपदेशभेद्यम् [illegible]

अनुभवति = [illegible] इतियावत = [illegible]

यदुक्तं संवित्प्रकाशे = [illegible]

"त्यागः शक्यक्रियो यस्य स हेय इति निश्चयः।

त्यक्तुं न शक्यते यत्तु तत् उपादेयमित्यपि"

त्यागः = [illegible] शक्यक्रिया = [illegible] यस्य = [illegible]

स हेय = [illegible] निश्चय = [illegible]

त्यक्तुं न शक्यते = [illegible] यत च तत = [illegible] उपादेयमित्यपि

इति मया च उक्तं संविदुल्लासे = [illegible]

प्रमाणिकी विधिनिषेधकथा यदि स्यात्

पर्यन्ततः परम एव शिवः प्रमाणम्।

सर्वान्तरः स खलु तत्र विधिं निषेधं

कर्तुं क्षमेत विहिते च विभु निषिद्धम्॥

प्रामाणिकी = پرمانک ہے ۔ विधिनिषेध कथा = ودھی نشیدھ کتھا

यदि स्यात् = اگر ہے ۔ पर्यन्ततः = انت تک । परम एव प्राव: प्रमाणम् = پرم شری وید ہی پرمان ہے

सर्वान्तरः स = وہ سب کے اندر ہے ۔ खलु = یقیناً ۔ तत्र विधि निषेधे = اسی پر ودھی نشیدھ

कुर्तुं = کرنے ۔ क्षमते = سمرتھ

विहिते च = اور کئے ہوئے (کرنے جوگ) = [illegible] विमु निषिधम् = اس نشیدھ میں بھی سمرتھ ہے ۔

इति । श्रीकालिकामतेऽपि = کالیکا مت میں بھی ہے

"पतन्ति जन्तवो येन कर्मणा नरके ध्रुवम् ।
उत्पतन्ति च तेनैव त्रिकालज्ञा भवन्ति च ॥"

पतन्ति = گرتے ہیں ۔ जन्तवो = جیو ۔ येन कर्मणा = جس کرم سے

ध्रुव नरके = نرک میں ۔ ध्रुवम् = یقیناً

उत्पतन्ति च = اوپر اٹھتے ہیں ۔ तेनैव = اسی کرم سے ۔ त्रिकालज्ञा = تینوں کالوں کو جاننے والے

भवन्ति च = ہوتے ہیں

एतत् आप्याये नैव = [illegible]

श्रीज्ञानन्दुकौमुद्याम् = شری گیانندو کومدی میں ہے ۔

" मनो यत्रैव विश्रान्त्या पूर्णभावमुपाश्नुते।
अतः परं हि किं नाम शुभं क्षेत्रं भविष्यति "

मनो = من यत्रैव = جس پر विश्रान्त्या = قرار کرنے سے - ٹھہرنے سے

पूर्णीभावमुपअश्नुते = پورن بھاؤ کو پراپت کرتا ہے

अतः परं = اس سے پرے किं नाम = [illegible] शुभं क्षेत्रं = شبھ کھیتر

भविष्यति = [illegible]

एतेन = [illegible]

" अप्रबुद्धमतीनां हि एता बालविभीषिकाः
मातृमोदकवत्सर्वं प्रवृत्त्यर्थमुदाहृतम. "

[illegible]

अप्रबुद्धमतीनां = [illegible] हि = کیونکہ

एता = یہ سب बालविभीषिकाः = بالک کو ڈرانے کے لئے ہیں

मातृमोदकवत् = ماتا کے لڈو کی طرح सर्वं = سارا

प्रवृत्य = [illegible] यर्थम उदाहृतम् = کہا ہے

(جس طرح ماتا لڈو دے کر [illegible])

"[illegible]"

ननु = [illegible] विधिनिषेधाधीना = [illegible] हि = [illegible] लोकयात्रा = [illegible]

तयोश्च = [illegible] स्वेच्छामात्र = [illegible] जीवित्वे = [illegible] तस्याः = [illegible]

न = [illegible] किंचित = [illegible] रूपम् = [illegible] इत्युक्ते स्यात् = [illegible]

सर्वे संसार इत्युच्यते = [illegible]

तदुल्लङ्घने = [illegible] न पुरुषार्थः = [illegible]

तत्प्रयोजनतया = [illegible] प्रवृत्तेच = [illegible] स्तत तन्त्रे =

काकदन्त परीक्षा प्रायताम् = [illegible]

उपपद्यते = [illegible] इत्याशङ्क्याह = [illegible]

पर्यालोचन विमुखे
वस्तु स्वभावस्यातमनो हृदये ।
एक शङ्कार विषवेगेन इव
संसारभयेन मुह्यते लोकः ॥ ८ ॥

पर्यालोचन विमुखे = [illegible] वस्तुस्वभवस्य = [illegible]

आत्मनो हृदये = [illegible]

शङ्का विष = [illegible] वेगेन = [illegible] इव

संसारभयेन = اس سنسار کے ڈر سے   मुह्यते = موہ کو پاتا ہے   लोकः = یہ لوگ

योऽयं लोको = (جو لوگ) جو → दृश्यवर्ग विलक्षणो

(جو مختلف ہے اس دیکھنے والی چیز سے (کون یہ پریمان) =

دیکھو   द्रष्टृत्वधर्मा = پرماتا - وہ درشٹا دھرم والا   तत एव परमेश्वरवत्

درشٹا ہے - خود دیکھنے والا ہے

اسی لئے یہ جو شیو کی طرح ہی پرماتما ہے

आत्मनो = جو آتما کو   विश्वशरीरत्व = وشو شریر والا ہے

پانچ کرتیہ کرنے والا   पञ्चकृत्यकारित्वात् = یہی پانچ کاریہ کرنے والا

مگر   ऐश्वर्ययोगेऽपि = ایشوریہ کے یوگ ہونے پر بھی

पशुत्वाभिमानी = پشو ہونے کا ابھیمان والا ہے (ماتا ادی ورگ سے موہ ہو کر)

मातृवर्गः = پرماترورگ (لوکا)

स्वस्य यत् हृदयम् = اپنا ہردیہ ہے → इच्छा-ज्ञान-क्रियात्मक

(ہردیہ) ہے سنگ جو شکتی ترئے روپ (اچھا-گیان-کریا) = शक्तित्रये मेलरूपम्

دیکھو   अन्तस्तत्त्वं = اندر کا سار   तत = وہی

परामर्शं प्रति = پرامرش پر   औदासीन्यम = اداسین بھاؤ کو پاتا ہے

اسی لئے یہ لوک ہے   अत एव = اسی کارن سے   अवलम्बते संसारात् = سنسار کا →

जननमरणस्मात् = جنم مرن کا   लोकयात्रा व्यवहारात् = لوک کا ویوہار

سے ہے

विभाति = چمکتا ہے - دن طرح جیسے ستارہ و تارہ چمکتا ہے

" द्वितीयात् वै भयं भवति " "دوسرے سے ہی ڈر ہوتا ہے"
(دوسرا ایک ہو کر دوسرے کو) - دوسرے سے نیچے ڈر پیدا ہوتا ہے

इति उपनिषत्प्रक्रियया = اس سے جواب بتلانا پر کرتا ہے

भेदप्रथोपारूढ = [illegible]

चाकित्यम् = [illegible] उद्भूतन = [illegible] → मुह्यति = یعنی وہ کھو جاتا ہے

आत्मनः = [illegible] पारमैश्वर्यावस्थानम् = [illegible]

अनादरात् = [illegible] → तत् प्रमोषात् = [illegible]

अतः = [illegible] संक्लिश्यते = [illegible]

مثال यथा = [illegible] सर्पदष्ट = [illegible] अभावेऽपि = [illegible] (اگر سانپ نے ڈسا نہیں)

विषावेश = [illegible] शाकोपशाली = [illegible]
= [illegible] स्वयं मनसि = [illegible]

सर्पभ्रमदायिनी = [illegible] रज्जुवादे = [illegible]

पदार्थस्य = [illegible] वस्तुभूतस्वभाव पर्यालोचना

[illegible] = अनपेक्षायां

[illegible] तान्त्रिकसर्पदंशावत् = [illegible]

मूर्छामरणादि जनित

व्यथाम् = [illegible]

उपगच्छेत [illegible]

तद्वत = [illegible] यदा = [illegible] पुनः = [illegible] सएव लोकः = [illegible]

स्वहृदयस्य = [illegible] वास्तवं = [illegible] स्वभाव

पर्यालोचयितुम् = [illegible] उन्मुखी भवति [illegible]

तदा = [illegible] न काश्चित = [illegible] संसारशङ्का [illegible]

सार्थतया उपलभ्यते = [illegible]

[illegible] स्वविजृम्भात्मतयैव = [illegible] अस्य = [illegible]

विमृश्यमानत्वात् = [illegible]

तथा च उक्तम् = [illegible] आचार्याभिनवगुप्तपादैः

= [illegible]

"स्वतन्त्रः स्वच्छात्मा स्फुरति सततं चेतसि शिवः
पराशक्तिश्चायं करणसरणि प्रान्तमुदिता।
"

स्वतन्त्रः - [illegible] स्वच्छात्मा = [illegible] स्फुरति = [illegible]

सततं = ہمیشہ चेतसि = [illegible]

पराशक्ति = [illegible] श्चायं करणसरणि = [illegible]

उदिता = [illegible] प्रान्तम् [illegible]

"तदा भोगैकात्म स्फुरति च समस्तं जगदिदं
न जाने कुत्रायं ध्वनिरनुपतेत्संसृतिरिति॥"

तदा = تو भोगैकात्म = [illegible] स्फुरति च = [illegible]

समस्तंजगदिदं = [illegible] न जाने = نہ جانے [illegible]

ध्वनिर = [illegible] कुत्रायं = کہاں یہ [illegible]

पतेत

संसृतिरिति = سنسار [illegible] - [illegible]

ननु = [illegible] स्वात्मनो = [illegible] विमर्शमयः [illegible] काश्चित = [illegible]

[illegible] - विशेष: = [illegible] ससांराध्य = [illegible] अशेष [illegible] = [illegible]

उपशमन [illegible] सामर्थ्य = [illegible]

उन्मीलित = [illegible] शालितया

स च = [illegible] तस्य = [illegible] स्फुरण = [illegible] स्वभावस्य

स्फुटीकरणमेव [illegible] अवधायिते = [illegible]

[illegible]

न च तत्र = [illegible] = [illegible] अस्फुटत्व शंकादि = [illegible]

अवतारितुम = [illegible] = [illegible] अह्लाते = [illegible]

[illegible]

अत्यन्त स्फुर-तया = [illegible] उपपादितत्वात [illegible] - [illegible]

[illegible] - यत: = [illegible] प्रमाण प्रमेय व्यवहार विकल्पस्य

[illegible]

अनुपयोग: [illegible] = [illegible] प्रावितव्य = [illegible]

[illegible]

व्याख्यात = [illegible] इत्याशंक्याह = [illegible]

मांणिक्य प्रवेक इव
निचोलितो निजमयूखलेखया ।
प्रतिभाति लौकिकाना
मत्यन्त स्फुटोऽपि अस्फुट आत्मा ॥ १॥

[illegible] माणिक्य प्रवेक = [illegible] इव = [illegible]

निचोलितो = [illegible]

[illegible] निजमयूखलेखा = [illegible]

प्रतिभाति = [illegible]

लौकिकानाम् = [illegible]

अत्यन्तस्फुटोऽपि = [illegible]

अस्फुट आत्मा = [illegible]

आत्मरूपो हि परमेश्वरः = [illegible]

प्रकाशोत्कर्षेत्वात = [illegible]

अशेष भुवनव्यापक धामत्वात् = [illegible]

[illegible] विश्वविकल्पनामयीम = [illegible]

आचैप्रसेह = [illegible]

परमपरम्पराम [illegible] उपर्यु पारि उन्मीलयत

उपर्युपरि उन्मीलयन् = اوپر اوپر پرکٹ کرنا

तत्सृष्टा तदेव अनुप्रविशत

इति उपनिषत् प्रक्रिया = اس اپنشد کی بات   तथैव च = اسی طرح

निचोलित = ڈھکی ہوئی → = مکمل طور پر ڈھکی ہوئی = कुञ्चुकित प्रायो

नित्यम् आस्ते = ہمیشہ رہتا ہے   तत्र लौकिकानां

प्रमेयतया लोक्यमाने = پرمے کی طرح دیکھا جاتا ہے   विश्वस्मि =

व्यवहर्तृणां = دنیا کے لوگ →   प्रमातृणाम् = پرماتاؤں کو

وہ تو صرف بہت صفائی ... پاس نہیں رکھتی ہے -

" अत्र अत्यन्तस्वच्छता यावत्स्वीकृत्यानभासनम् "

سب سے زیادہ صفائی ... اپنی طاقت سے روشنی پاتا ہے

इति तन्नालोकास्थित्या = اس [illegible] کی ٹھہرنے سے

प्राकट्य = پرکٹتا उद्रेक = زیادتی कक्ष्या = اپنی لڑی

आरूढतया = چڑھنے سے - اختیار کرنے سے विमृष्ट्योऽपि = درشن کرنے پر بھی

→ असौ = یہ آتما مگر मध्यन्दिनमार्तण्डमण्डलन्यायेन = دوپہر کے سورج کے منڈل کی طرح سے -

وقت ... اس کی ... دوپہر کا سورج ... [illegible]

→ तत्तत् रश्मिपरम्परा स्फुरणं = اس اس کرنوں کی قطار کا ...

प्राचुर्येण = زیادتی سے

रश्मिवत् = کرنوں کی طرح

गुणसाधर्म्यात् = گنوں کا ساتھ ملنے سے अप्रकट्यावस्था = نہ پرکٹ ہونے کی حالت میں

अधितिष्ठति = ٹھہرتا ہے

यथा = جیسے त्रासादिराहित्यात = ڈر وغیرہ سے رہت ہونے سے

अत्यन्तस्वच्छता = نہایت صفائی

माणिक्योपल = لال پتھر کا ٹکڑا

खण्ड:

स्फुरद् = [illegible] [illegible] = [illegible] मरीच = [illegible] मञ्जरी = [illegible]

पर्यन्त तथैव = [illegible] माणिक्‌वद् = [illegible]

तथैव माणिक्यवत् [illegible] उत्कृष्टम शैने न कृष्यवसितु [illegible]

{ [illegible] } [illegible] प्रकाश्येत

अतितद्भुत = [illegible] आत्मनोऽपि = [illegible]

स्वशक्तितिरोहित तत्वादि = [illegible]

[illegible]

अस्फुरत्वप्रांका = [illegible]

एवम = [illegible] उभय स्वभावतायामेव = [illegible]

([illegible])

अपस्य = [illegible] विश्वव्यवहार = [illegible]

([illegible]) उचितम्॥

8.8.67 तनु = [illegible] स्फुरत्वमस्फुटत्वं च एतत = [illegible]

अन्योन्यं = [illegible] विरुद्धम = [illegible] एतत् धर्मद्वयम = [illegible]

कथं = [illegible] नाम = [illegible] संगच्छते = [illegible]

इत्याशंक्य = [illegible] तादृश: [illegible]

कश्चिद्विमर्श = [illegible] आम्नायते = [illegible]

[illegible]

यदृच्छया च = [illegible] अस्य = [illegible] परामर्शः = [illegible]

पुरुषार्थितया = [illegible] पर्यवस्यति = [illegible]

इति = [illegible] उपपादयति = [illegible]

[illegible]

ऊर्ध्वो ज्वलति प्रकाशो
लोकालोकस्य मङ्गलप्रदीपः।
विमर्शदशामुखेन
दह्यते मलालितैलनिष्यन्दः ॥२०॥

[illegible]

ऊर्ध्वो = [illegible] ज्वलति = [illegible] प्रकाशो = [illegible]

लोकालोकस्य = [illegible] मङ्गलप्रदीपः = [illegible]

विमर्शदशामुखेन = [illegible]

दह्यते = [illegible] मलालि, तैलनिष्यन्दः = [illegible]

यो = 3. "मम इदं [illegible] जानामि = [illegible]

→ मम स्फुरति" = [illegible] इति = [illegible]

प्रशेषव्यवहारानुस्यूतः = [illegible]

प्रकाशरूपोऽर्थः = [illegible]

स = وہ खलु = یقیناً लोक्यमानस्य = [illegible]

भावरापो = [illegible] अलोक्यमानस्य = [illegible]

खपबपादे = [illegible] अभावजातस्य च = [illegible]

प्रदीपवत = [illegible] प्रकाशतया = [illegible]

अनुभूयते = [illegible] स तादृक = [illegible] प्रकाशाभावे = [illegible]

विश्वस्य = [illegible] अन्धतमसत्वा = [illegible]

प्रागपि = [illegible] अवोचाम = [illegible]

अतएव = [illegible] हि = [illegible] असौ = [illegible] मङ्गलतया = [illegible]

उपन्यस्तः = [illegible]

इदमेव = [illegible] हि = [illegible] तन्महन्मङ्गले = [illegible]

यत = [illegible] स्तम्भकुम्भादीनाम् = [illegible]

अन्योन्य = [illegible] स्वभावपरिहार शंका = [illegible]

निस्वभावत्व = [illegible] संभावना = [illegible]

व्यपोह्य = [illegible] तेषां = [illegible]

तथाभावत्वेन = [illegible]

अवस्थापनम् = [illegible]

स च ऊर्ध्वः = [illegible]

स्वयं प्रकाशतया = [illegible] → प्रकाश्यवर्गो = [illegible]

उत्तीर्णो भवन् = [illegible] ज्वलति = [illegible]

→ संप्रतिपत्त्या = [illegible] स्फुरति = [illegible]

तथा = [illegible] विमर्शरूप्य = [illegible] इति [illegible]

यः उ काश्चित् = [illegible] स्वभावतया = [illegible]

स्वीकर्तव्यः = [illegible]

अन्यथा = [illegible] दर्पणादिप्रकाशवत् [illegible]

अस्य = [illegible] जाड्यकक्ष्य = [illegible]

अनुप्रवेश = [illegible] प्रसंगः = [illegible]

उक्तं च प्रत्यभिज्ञायाम् = [illegible]

"प्रकाशोऽर्थोपरक्तोऽपि स्फटिकादि जडोपमः।"

– [illegible] پرکاش

इति! तस्य च = [illegible] विमर्शस्य = [illegible]

यादृशा = [illegible] स्फुरत्तावस्था = [illegible]

तस्या मुखेन = [illegible] → सांमुख्ययोगेन = [illegible]

मलानाम् = [illegible] आणवकार्ममायीयानाम् - [illegible]

भ्रान्तिः = [illegible]

→ पारस्पर्यात्मा = [illegible] संचय = [illegible]

प्रकाशेन = [illegible] ~~स्वीक्रियते~~ = [illegible] कर्तृभोक्तृ [illegible]

→ ~~दीपोऽपि~~ — स्वात्मन्ननुप्रवेश्य [illegible] ~~स्वमेव~~ = [illegible] स्वीक्रियते

तया

दीपोऽपि = [illegible] स्वमस्व

सन्नेव हृदयप्रकाशो
भवनक्रियाया भवति कर्ता ।
सैव च क्रियाविमर्शः
स्वस्था क्षुभिता च विश्वविस्तारः ॥२१॥

सन्नेव = [illegible] हृदयप्रकाशो = [illegible]

भवन = [illegible] क्रियायाः = [illegible] भवति = [illegible]

कर्ता = [illegible] सैव च = [illegible] क्रियाविमर्शः = [illegible]

स्वस्था = [illegible] क्षुभिता च = [illegible]

विश्वविस्तारः = [illegible]

हृदय प्रकाशो = [illegible] हि = [illegible] सर्वस्य = [illegible]

अस्ति = [illegible] इति वक्तव्यः = [illegible]

असत्त्वे = [illegible] स्वव्याघात प्रसंगात = [illegible]

"सत्" [illegible]

यथा उपनिषत् = [illegible]

असन्नेव स भवति असद्ब्रह्मेति वेद चेत्
अस्ति ब्रह्मेति चेद्वेद सन्तमेनं ततो विदुः ॥

[illegible]

२ तस्मात् = اس لئے स्वात्मरूपो = [illegible]
ह्रदय प्रकाशः = [illegible] सन्नेव = [illegible]
सन्नित्येतत = [illegible] 'सत्' प्रकृतितः [illegible] प्रत्ययतश्च =
पर्यालोचनीय = [illegible] अस्तेर्धातो = [illegible]
पातरि = [illegible] खलु = [illegible] सवमुपपद्यते = [illegible]
तत्र = [illegible] प्रकृत्यर्थो = [illegible]
भवनाख्यं = [illegible] क्रियाप्रत्ययांशस्य = [illegible]
कर्ता = [illegible] इति स्वीकार्यः = [illegible]
ततश्च = [illegible] सन्नित्यस्य = [illegible] 'सत्'
भवनलक्षणाया = [illegible] क्रियायाः = [illegible]
कर्ता = [illegible] इत्यर्थो भवति =

[illegible]

सैव = وہی, भवनक्रिया = [illegible]

कर्तृतामयी = [illegible] विमर्श = [illegible] इत्युच्यते =

यदा = جب स्वस्मिन् = اپنے میں

हृदयप्रकाशस्वरूप एव = [illegible]

आत्मनि = اپنے میں तिष्ठति = [illegible]

तदा = تب विमर्शः = [illegible] शुद्धो = [illegible]

विमर्शः एव = [illegible] इत्येव व्यवह्रियते = [illegible]

यदा तु = [illegible] جب विकल्प = [illegible]

उपश्लेषलक्षणं = [illegible]

क्षोभम् = [illegible] अनुभवति = [illegible]

तदा = تب विश्वविस्तारः = [illegible]

→ प्रपञ्च स्फुरणे = [illegible] चिन्यात्मा = [illegible]

विमर्श इति = [illegible] तत्र = [illegible]

आदिको = [illegible] विशेषणाप्रे = [illegible]

काश्चित् उत्पद्यते = [illegible] एवं च = [illegible]

प्रकाशस्य = [illegible] विमर्शः = [illegible]

स्वभाव स्वीकार्यः = [illegible]

ननु = [illegible] विश्वव्यवहारो = [illegible] हि = [illegible]

नहि ग्राह्यिथतया = [illegible] कर्तुम् = [illegible] उच्यमानः = [illegible]

[illegible] कथम् = [illegible] - [illegible] आत्मस्वभावो = [illegible] [illegible]

विमर्शः स्यात् = [illegible] इत्याशंक्याह = [illegible]

पृथिवी परमशिवयोः
प्रत्याहारे प्रकाशपरमार्थे ।
योऽन्योन्यविशेषः
स एव हृदयस्य विमर्शोन्मेषः ॥२२॥

पृथिवी = [illegible] परमशिवयो = [illegible]

प्रत्याहारे = [illegible] प्रकाशपरमार्थे [illegible]

यो = ३. अन्योन्य = [illegible] विशेषः = [illegible]

स एव हृदयस्य = [illegible] विमर्श उन्मेषः = [illegible]

परमशिवात् = [illegible] उपरि = [illegible] न = نہ

कर्तान्तर = [illegible] स्फुरणं = [illegible]

पृथ्व्या = [illegible] उपरि = [illegible] न = نہ

कार्यान्तर = [illegible] उत्पत्तिश्च = [illegible] यो = [illegible]

मध्यवर्ती = [illegible] तत्त्वसंगातरूपोऽर्थः = [illegible]

तस्य = [illegible] प्रत्यक्षादि = [illegible] प्रमाण = [illegible]

उपगृह्यमाणस्य = [illegible] पर्यन्ततः = [illegible]

प्रकाश एव = [illegible] अनुप्राणनतया = [illegible]

स्वभाव = [illegible] इति अन्वयव्यतिरेकाभ्याम = [illegible]

अवधारित = [illegible]

ततश्च = [illegible] अन्तः = [illegible] स्वात्मप्रकाश एव = [illegible]

बहिः = [illegible] प्रकाश्य प्रपञ्चतया = [illegible]

स्फुरति = [illegible] इत्येतावत् = [illegible]

अभ्युपगन्तव्यम् = [illegible]

ततश्च = [illegible] षड्त्रिंशतोऽपि = 36 तत्त्वानां = [illegible]

प्रकाशस्वभावत्वाविशेषात् = [illegible]

पृथिवी आप इत्यादि = [illegible]

परस्परान्योन्य विशेषतो = [illegible] = व्यवहारो = [illegible]

[illegible]

न संभवति = [illegible] व्यवह्रियते च = [illegible]

विशेषः = [illegible] प्रत्यक्षमेव = [illegible]

लोकेन = لوگوں سے

अन्यथा = [illegible]

जलस्थलविभागादि = [illegible]

अर्थक्रिया = [illegible] प्रत्यायन = [illegible]

अनुपपत्तेः = [illegible]

स च विशेषः = [illegible] स्वहृदयगतया = [illegible]

→ विमर्शयुक्त्यैव = [illegible] उत्पद्यते = [illegible]

उत्पत्तिश्च = [illegible] तादात्म्ये [illegible]

पर्यवस्यति = [illegible] यद्यत = [illegible]

अपजडं = [illegible] तत तदेव हि = [illegible]

इति उक्तत्वात् = [illegible]

उन्मेषपदेन = [illegible] एतदाह = [illegible]

स्वात्मविमर्शद्रुमस्य = [illegible]

पल्लवपुष्पादि = [illegible] प्रायम = [illegible]

[illegible] एतत् = یہ विश्ववैचित्र्य = [illegible]

स्फुरणमिति = [illegible]

{ [illegible] }

अथैनं = اسی بات کو   विमर्शमेव = صرف وِمرش

द्रढयितुं = مضبوط بنانے کو   षट्त्रिंशत्तत्त्वानाम् = ۳۶ تتوں کا

अन्योन्यतो = ایک دوسرے سے

विशेषसृष्टिक्रमात् = خاص سرشٹی کی ترتیب سے   आनुगुण्येन = مطابق

उपपादयन् = ثابت کرتے ہوئے

आदौ = پہلے   शिवतत्त्वम् = شیو تتو کو

आलोचयति = بیان کرتا ہے

तथा तथा दृश्यमानानां
शक्तिसहस्राणामेकसंघट्टः
निजहृदयोद्यमरूपो
भवति शिवो नाम परमस्वच्छन्दः ॥२३॥

तथा तथा = ویسے ویسے   दृश्यमानानां = دکھائی دینے والوں

शक्तिसहस्राणाम् = ہزاروں شکتیوں   एक संघट्टः = ان سب کا ایک ساتھ ملاپ

निजहृदय उद्यम रूपो = اپنے ہردے کا ادیم روپ والا

भवति = ہے   शिवो नाम = شیو نام والا

परम = پرم   स्वच्छन्दः = آزاد

तेन प्रकारेण = اسی طرح سے   अनुभूयमानानां = [illegible]

शक्तिसहस्राणाम = ہزاروں شکتیوں کا

एकसंघट्ट = [illegible]   ऐक्यम = یکتائی +

अनुभवन्नेव = [illegible]   सृष्टिसंहाराद्य: = [illegible]

अन्योन्य = [illegible]   विरुद्धक्रियायौगपद्य = [illegible]

भूमि भवति = [illegible]

यश्च = ३.   "उद्यमो भैरव:" [illegible]

इति शिवसूत्रस्थित्या = [illegible]

स्वहृदयोद्योग = [illegible]   स्वभावतया = [illegible]

अनुभूयते = [illegible]

यश्च = ३.   परमस्वच्छन्द = [illegible]

इति प्राग्वत् = [illegible]   विश्वोत्तीर्णश्च = [illegible]

उच्यते = [illegible]

अन्यस्तु = اور   विश्वोत्तीर्ण: = [illegible]

विश्वमय: = [illegible]   [illegible]

صفحہ ۱

परमशिवभट्टारकः = بڑا بزرگ شیو   पश्चात् = اس کے بعد

प्रकटयिष्यते = ظاہر کرے گا

एवंविधः = ایسا   शिवो नाम भवति = شیو ہوتا ہے

अयं भावः = اس کا مطلب یہ ہے

उन्मेषनिमेषात्मनो ~~नि~~ = کھلنے اور بند ہونے والا

तत्त्वान्तर = دوسرے تتو   दुर्लभेन = مشکل سے

स्वातन्त्र्येण = سوتنترتا سے   { سوتنترتا صرف اسی کی ہے }

سوتنترتا کیا ہے

चिदाह्लादलक्षण = جس کی نشانی شعور اور خوشی ہے

शक्ति द्वितय = دو شکتیاں

सामरस्यमात्र = شکتی کا سامرسیہ ہونا   क्रोडीकृत = اپنے میں لیا گیا

इच्छाज्ञानाद्य = اچھا، گیان وغیرہ   ~~अनोस~~

उत्तरोत्तर शक्ति = اوپر کی شکتی   परम्परा = ایک دوسرے کے بعد برابر

परिग्रह = قبول کرنا   उन्मुखस्यात् = سامنے آنے کو تیار ہو

" स्वशक्तिप्रचयोऽस्य विश्वम् " یہ دنیا اس کی اپنی شکتی کا پھیلاؤ ہے

इति शिवसूत्रस्थित्या = [illegible]

विश्वविक्षोभात्मकम् = [illegible]

अन्तर्बहि = اندر باہر शक्ति = طاقت

विचित्रवैचित्र्य = [illegible] विजृम्भण = [illegible]

उत्भूत = [illegible] उत्भावन = [illegible]

प्रागल्भ्य = [illegible] स्वात्मचैतन्य = [illegible]

उद्यन्तृता = [illegible]

परिस्पन्दसार: [illegible]

प्रमातृविशेष = [illegible]

परमशिवभट्टारक इति — [illegible]

ग्रन्थ = [illegible] क्रमप्राप्तं = [illegible]

प्रातिभतत्त्वं = [illegible] परामृशति = [illegible]

स एव विश्वमीक्षितुं
स्थातुं कर्तुं च उन्मुखो भवन्
शक्तिस्वभावः कथितो
हृदयत्रिकोणमधुमांसलोल्लासः ॥ २४ ॥

स एव = وہی विश्वम ईक्षितुं = [illegible]

स्थातुं = [illegible] कर्तुं च = [illegible] उन्मुखो भवन् = [illegible]

शक्ति स्वभावः = [illegible] कथितो = [illegible]

हृदयत्रिकोण = [illegible] मधु = [illegible] मांसला = [illegible] उल्लासः [illegible]

य = 3. उक्तस्वभावः = [illegible] शिवः = تو

स एव = [illegible] शक्तिस्वभावः कथितः = [illegible]

तस्यैव = [illegible] किञ्चित् = [illegible] उच्छूनतायाम् = [illegible]

या अवस्था = [illegible] तया = [illegible]

शक्तिशब्दव्यपदेश्य = [illegible] इत्यर्थः = [illegible]

तस्य च अयं = [illegible] स्वभावः = [illegible]

यद्धृदयरूपेण = [illegible] → इच्छाज्ञानक्रियात्मकः = [illegible]

विश्वविकल्प = [illegible] पर्यायोऽपि त्रय → [illegible]

[illegible]

सामरस्यलक्षणेन = [illegible] नित्य = [illegible]

प्रवृत्त = [illegible] चर्वण = [illegible] उत्सवत्वात = [illegible]

अन्तर्मग्न = اندر ہی ڈوبا ہوا संविदानन्द = سموت آنند

स्पन्द = [illegible] संधुक्षणरूपेण = [illegible] Vibration [illegible]

मधुना = [illegible] मांसलम् = [illegible]

→ अत्यन्तबृंहित = بہت بڑھا ہوا परिचारक्रिया = [illegible]

अहो = [illegible] महातडाकाम्भ = [illegible]

संसारकल्पं = [illegible]

[illegible] "बहुस्यां प्रजायेय" = [illegible]

इत्याम्नायस्थित्या = [illegible]

स्वयमेव = آپ ہی स्वहृदयोद्यामत्र = [illegible]

वमनोपक्रमम् = [illegible]

[illegible] आत्मानम = [illegible] उल्लासमान = [illegible]

आह्लाद = [illegible] प्रतिप्रायम् = [illegible]

अनुभवति = [illegible]

अथ = [illegible] सदाशिवेश्वरौ = [illegible]

पर्यालोचयति = [illegible]

ज्ञानं क्रियेति द्वयोरपि
प्रथमोन्मेषः सदाशिवो देवः।
द्वितीयाया उल्लेखे
द्वितीय स भवति ईश्वरो नाम॥२५॥

ज्ञानं क्रियेति = [illegible] इति = [illegible] द्वयोरपि = [illegible]

3 प्रथम उन्मेषः = [illegible] सदाशिवो देवः [illegible]

द्वितीयाया = [illegible] उल्लेखा = [illegible]

द्वितीय स [illegible] भवति ईश्वरो नाम [illegible]

/ ज्ञानं = [illegible] हि = नाम = [illegible]

अहंभाव [illegible] अवभासनात्मना = [illegible]

सर्वप्राणिनां = [illegible] स्वयं = [illegible]

वेदनासिद्धस्वभावः = [illegible]
[illegible]

क्रिया च = [illegible] करचरण = [illegible]

अनुबन्धिनी = [illegible] सर्वसाक्षात्कारयोग्या = [illegible]

परिस्फुरति = [illegible] तत्र = [illegible]

जानामि = جانتا ہوں کरोमि = کرتا ہوں

इत्यादिवत् = [illegible] जानामि = جانتا ہوں

इत्याद्यपि = [illegible] आदर्श = [illegible]

अवलोकन = [illegible] आदिन्यायात् = [illegible]

अस्मच्छब्दार्थ एव = [illegible]

युष्मच्छब्दार्थतया = [illegible]

अवभासते = [illegible] इति अहन्तेव = [illegible]

सर्वत्र = [illegible] आत्मतत्त्वम् = [illegible]

यदुक्तं =

अस्तित्वेऽशेषाः क्रिया सर्वा कार्यशेषे च कारकम्
एकशेषे च वचने पुरुषश्चोत्तमावधिः ॥

[illegible Urdu marginal notes]

अस्ति शेषाः = [illegible] क्रियासर्वाः = [illegible] कार्यशेषं च कारम्

एक शेषं च वचने = [illegible]

पुरुष उत्तम = [illegible] अवधि [illegible]

अहन्तोल्लेखश्च = [illegible] ज्ञानशब्दार्थः = [illegible]

एवं करोषि करोमि = [illegible]

इत्यस्यैव च = [illegible] परमार्थ = [illegible]

क्रियाविज्ञाने = [illegible] यत् = 3.

अहंभावानुष्ठा = [illegible] इत्य अवधार्यते = [illegible]

केवलम् = [illegible] अस्याः = [illegible] इदंभावे = [illegible]

प्राचुर्येण = [illegible] अनुभूयमानतया = [illegible]

भेदव्यवहारः। [illegible]

एवं ज्ञाने क्रिया [illegible] इति यौ भावौ [illegible]

तयोर्मध्ये [illegible] प्रथमस्य = [illegible]

ज्ञानस्य = [illegible] उद्रेके = [illegible]

द्वितीयायाश्च = [illegible] अर्थात् = [illegible] →

अस्फुरणत्वरूपेण = [illegible] त्वगभावे सति = [illegible]

"सदाशिवाख्यतत्त्वम्" 3 [illegible]

इत्याख्यायते = [illegible]

यदधिष्ठातृतया = [illegible] सदाशिव = [illegible]

इत्येव = [illegible] नाम्ना = [illegible] कश्चित् = [illegible]

विष्णुरुद्रादिसाधारण्येन = [illegible] [illegible]

उपपद्यते = [illegible]

स च देवः = [illegible]

ईदृक्प्राप्त्यौत्कण्ठ्यात् = [illegible] [illegible]

क्रियायाश्च = [illegible] अत्यन्ततापकर्षभावात् = [illegible]

क्रीडाव्यवहाराद्य = [illegible] अनेक अर्थः [illegible]

अनुसंधाने समर्थः = [illegible]

[illegible] (margin note)

या च = 3 तत्र = [illegible] द्वितीया = [illegible]

तस्याः = [illegible] उल्लेखः = [illegible]

→ स्फुरणापरपर्याये = [illegible]

[illegible]

[illegible]

प्राचुर्ये = جب اس کی زیادتی ہوتی ज्ञानस्य = اس گیان کا

एतन्नित्ये सति = [illegible] ईश्वरो = [illegible]

नाम = इति भाव: - [illegible]

"ईश्वराख्यं तत्त्वम्" = یہ ہے ایشور تتو

इत्याम्नायते = [illegible] तदधिष्ठाता च: [illegible]

कश्चित् ईश्वर एव प्रमाता = [illegible]

एतदुक्तं भवति = یہی کہا گیا ہے

अस्फुटेदन्ता लक्षणयो = [illegible]

ज्ञानक्रिययोराद्य = [illegible] प्राधान्य उद्रेकात् = [illegible]

उन्मीलित चित्र = [illegible] प्रत्यायेव = [illegible]

व्यक्ताव्यक्त = [illegible] विश्वमातृता = [illegible]

स्वभावे = [illegible] सदाशिवाख्यं: [illegible]

तत्त्वं = تتو

एतत = اس विपर्ययेण = [illegible]

[illegible]

क्रियाप्राकट्योऽऽवल्ये = [illegible]

व्यक्ताकार = [illegible] विश्वानुसंधातृरूपम् = [illegible]

ईश्वरतत्त्वम् अति = [illegible]

अथ प्रबुद्धविद्यामुद्योतयति = [illegible]

ज्ञातृत्वधर्मा आत्मा
ज्ञेयस्वभावश्च लोकव्यवहारः।
एकरसां संसृष्टिं
यत्र गतौ सा खलु निस्तुषा विद्या ॥२६॥

ज्ञातृत्वधर्मा = [illegible] आत्मा = [illegible]

ज्ञेयस्वभावश्च = [illegible] लोकव्यवहारः = [illegible]
([illegible])

एकरसे संसृष्टिं = [illegible] = [illegible]

यत्र = [illegible] गतौ = [illegible] ([illegible])

सा = [illegible] खलु = [illegible] निस्तुषा = [illegible]

विद्या = [illegible]

ज्ञातृत्वधर्मी = [illegible] अविभिन्नोऽहंभाव = [illegible]

आत्मा = [illegible] → परमेश्वर = [illegible]

तत्रैव = وہیں चिच्छक्ति = [illegible] क्रोडीकार्यत्मीय = [illegible]

सद्भावा = [illegible] लोकव्यवहारस्फरत्तो = [illegible]

परामर्शप्राणस्य = [illegible] प्रपञ्चप्रसरस्य = [illegible]

ज्ञानोपादानादि = [illegible]

अर्थक्रिया च = [illegible] इत्येतौ = [illegible]

द्वापि = [illegible] अन्योन्य = آپس میں

प्रतीति = [illegible] सामरस्यलक्षणं = برابر [illegible]

प्राप्तविर्ति = [illegible] योऽर्थः = [illegible]

सा = وہ निस्तुषा = [illegible] → शुद्धाविद्या = [illegible]

सा = [illegible] खलु = [illegible] इति प्रसिद्ध = [illegible]

उत्कर्षोपपादनम् = [illegible]

अथ मायाम् उन्मीलयति = [illegible]

एकरसे स्वभावे
उद्भावयन्ती विकल्पशिल्पानि ।
मायेति लोकपतेः
परमस्वतन्त्रस्य मोहिनी शक्तिः ॥ २६ ॥

एकरसे = [illegible] स्वभावे [illegible]
विकल्पशिल्पानि = وکلپ کے کاریگر उद्भावयन्ती
मायेति = مایا نام کی लोकपतेः = [illegible]
परमस्वतन्त्रस्य = [illegible] मोहिनी शक्तिः = [illegible]

परमेश्वरस्य = [illegible] हि = [illegible] असाधारणो = [illegible]
भावो = [illegible] विश्वस्फुरत्तात्म = [illegible]
महासत्त्व = [illegible] उल्लासरूपो = [illegible]
युक्ति = [illegible] पर्यालोचनात = [illegible]
एकरसः = [illegible] → स्वसंविदानन्द = [illegible]
→ परिस्पन्द = [illegible] सौन्दर्यमात्र = [illegible]
सारतया = [illegible]

तेन पुनः = پھر اسی   विकल्पन = وکلپن

उल्लंघन = الٹنا   अचिरेण = جلدی سے

भेदवादस्य = بھید واد کا   अपवादिष्यमानत्वात् = اس کو رد کیا جانے والا ہے

सर्वास्थितेऽपि = سب جگہ موجود ہونے پر بھی   तत्रैव = وہیں پر

चैत्र = چیتر   मैत्र = میتر   स्तम्भ = ستون

इत्यादयो = وغیرہ   ये = جو   विकल्पाः = وکلپ

کڑے وغیرہ   करमुकुटाद्य = کڑا مکٹ وغیرہ   अपाकल्पाद्गिल्पवत् = اسی طرح جیسے کاریگر بنانے کی چیزیں

भेदअवभास = بھید کا آبھاس

बहुल्येऽपि = بہت ہونے پر بھی   चारुत्व = سندرتا

चमत्कारितया = چمتکاری سے   हृदयंगमा = دل کو بھانے والے

सन्तो = ہوتے ہوئے   वेद्याविलासा = ویدیہ کے ولاس

तानि = وہ   उपर्युपरि = اوپر اوپر

उन्मीलयन्ती = ظاہر کرتی ہوئی

तत एवमपि = اس سے پھر بھی   बन्धाविभीषिकया = بندھن کے ڈر سے

बद्धमिव = بندھا ہوا سا   मुक्त्याभिमानेन = مکتی کے ابھیمان سے

دوسری طرف بدلتی ہوئی   व्यत्यासयन्ती = الٹا کرتی ہوئی   शक्तिमाया = شکتی مایا

इत्युच्यते =

यतो = [illegible] अयं = [illegible] ईश्वरः = [illegible]

परमस्वतन्त्रः = [illegible] इयमेव = [illegible] हि = [illegible]

तस्य = [illegible] स्वातन्त्र्य = [illegible] उत्कर्षकाष्ठा =

यत = [illegible] स्वात्मावभास [illegible]

ऐकात्म = [illegible] जीवित = [illegible]

जातिभेद = [illegible] → प्रभेदैः = [illegible]

वैचित्र्योत्पादन = [illegible] प्राबीण्यम् [illegible]

येन = [illegible] क्षितिदुर्घटकारी = [illegible]

परमेश्वर = پرمیشور इत्यादि = [illegible]

उत्प्रेक्ष्यते = [illegible]

एत एव = [illegible] असौ = [illegible] लोकपतिः = [illegible]

देहाक्षभुवनादेः = [illegible]

प्रपञ्चस्य = [illegible] ईश्वरः = [illegible]

मायाव्यतिरेकेण = [illegible]

भेदप्रथा = [illegible] अपारमीश्यस्य = [illegible]

प्रपञ्चस्य = [illegible] प्रभावः = [illegible]

तदभावे च = [illegible] तत्प्रतियोगिकस्य = [illegible]

परमेश्वरस्य = [illegible] ऐश्वर्यानुपपत्तिरिति = [illegible]

न = [illegible] किंचिदपि = [illegible] उच्यते = [illegible]

तदिदं = [illegible] माया = [illegible]

नाम = [illegible] → तस्य = [illegible] उत्कृष्टं = [illegible]

स्वातन्त्र्यम् = [illegible]

यदुक्तम् अस्मद्गुरुभिर्मिनोऽनुप्रासवस्तोत्रे :— [illegible]

स्वातन्त्र्यापरपर्याय मायाजाड्य विलोपनात्
विलीय तद्रसीभूतं विश्वानन्दमुपास्महे ॥

स्वतन्त्र्य = [illegible] अपरपर्याय = [illegible]
माया

जाड्य विलोपनात् = [illegible]

विलीय = [illegible] तद्रसीभूतं = [illegible]

विश्वानन्दम् = [illegible]

उपास्महे = [illegible]

अथ मायाविभूत्यात्मकं = [illegible]

कलादिपञ्चकम् = [illegible] अर्थद्वारा = [illegible]

परीक्षते = [illegible]

सर्वकरः सर्वज्ञः [illegible]
पूर्णो नित्य असंकुचितश्च ।
विपरीत इव महेशो
याभिस्ता भवन्ति पञ्चशक्तयः ॥२८॥

सर्वकरः = [illegible] सर्वज्ञः = [illegible] पूर्णो [illegible]

नित्य = [illegible] असंकुचितश्च = [illegible]

विपरीत इव = [illegible] = [illegible]

महेशो = [illegible] याभिस्ता = [illegible]

भावन्ति = [illegible] पञ्चशक्तयः = [illegible]

परमेश्वरो = پرمیشور हि = کیونکہ विश्वस्य = دنیا کا कर्ता = کرنے والا ہے

ज्ञाता च = اور جاننے والا

तत एव = اسی لیے स्वातन्त्र्यात् = وہ سوتنتر ہے

पूर्ण = پورن ہے स स्वात्मतृप्तश्च = اور وہ اپنے آپ میں تریپت ہے [illegible]

प्रार्थनीयाभावात् = اس کو کچھ مانگنے کی ضرورت نہیں

स्वव्यतिरिक्तस्य = اپنے سوا

अवच्छेदकस्य = جو اس کو محدود کرے कस्यचिद्भावस्य = کسی چیز کے

(margin: [illegible])

असद्भावात् = نہ ہونے سے नित्यः = [illegible]

प्राक्प्रध्वंसाभावलङ्घी = [illegible]

तत एव = اسی لیے संकोचलक्षण = [illegible]

नियन्त्रणाशून्यः = [illegible]

[illegible] तादृशोऽपि = [illegible] सन् = ہو کر असौ = وہ

[illegible] – शक्तिभि याभिः = [illegible] – निबन्धनीभूताभि = [illegible]

[illegible] ← विपरीत = الٹا इव = جیسا

किंचित्कर्तृत्वादि = [illegible] धर्मयुक्त = [illegible]

इत्यवभासते = دکھائی دیتے ہیں   ता: = وہی - وہ سب

पञ्च = پانچ   प्राक्तयो भवन्ति = - کہلاتے / اب بن جاتے ہیں

तदुक्तं श्रीक्रमोदये : کہا گیا ہے کرمودے میں

"रागो माया कला विद्या नियति काल एव च।
पञ्चकृत्याश्रया सर्वे पाशाश्चेति प्रकीर्तिताः॥"

راگ - مایا - کلا - ودیا - نیتی - کال یہ پانچ کرتیوں کے آشرے سارے پاش ہیں
اس طرح کہے گئے ہیں

कला = [illegible] तस्य = [illegible] किंचित्कर्तृत्वहेतुः = کچھ تھوڑا سا کرنے کا [illegible]

विद्या = ودیا → किंचित्ज्ञातृत्व कारणं = کچھ تھوڑا سا جاننے کا [illegible]

रागो = → विषयेषु अभिष्वङ्गः = [illegible]

कालो = → भावाभावानां = [illegible]

भासनाभासनक्रमः [illegible]   नियति = نیتی →

मम इदं = [illegible]   न मम इदम् = [illegible]

इत्यादिनियमहेतुः = [illegible]

एतत पञ्चकं च = [illegible] आगमेषु = [illegible]

स्वरूपावरकत्वात = [illegible] कुञ्चकम् = [illegible]

इत्युच्यते = [illegible]

एतदभावे = [illegible] हि = [illegible] पुरुषः = [illegible]

परमेश्वरवत् = [illegible] अतिप्रकटबोधशक्तिः = [illegible]

अन्यथा = [illegible] पाषाणवत् = [illegible]

अत्यन्त = [illegible] निमग्नश्चयो भवेत = [illegible]

अथ पुरुषस्वभावम् उन्मीलयति = [illegible]

य एष विश्वनाटक-
शैलूषः शुद्धसंविच्छम्भुः ।
वणिकपरिग्रहमयी
तस्या दशा कापि पुरुषो भवति ॥२६॥

य एषः = [illegible] विश्वनाटक शैलूषः = [illegible]

शुद्धसंविद् = [illegible] शम्भुः = [illegible] वणिक = [illegible]

परिग्रहमयी = [illegible] तस्य = [illegible]

दशा = [illegible] कापि [illegible] पुरुषो भवति = [illegible]

परमेश्वरो = ایشور हि = کیونکہ अहमेव = میں ہی

सर्वम् = سب کچھ ہوں इति वैश्वात्म्य = [illegible]

प्रथानुभूतिसार = [illegible]

चमत्कारोत्तरतया = [illegible] प्रबुद्धा = [illegible]

[illegible]

संकोचकलङ्कशंकप्रतन्यां = [illegible]

संविद = [illegible] स्वातन्त्र्यस्वभाव [illegible]

अविद्यामयीम् = [illegible]

अनुभवन् = [illegible] अनेनैव = [illegible]

हेतुना = नैतिक आत्मा = [illegible]

इति शिवसूत्रस्थित्या = [illegible]

विश्वनाटकस्य = [illegible]

शैलूषा = → नट = [illegible] इति = [illegible]

व्यपदिश्यते = [illegible]

विश्वनाटकस्य = विश्वे च = [illegible]

पुरुषो (?) पृथिव्यादिशिवान्त = [illegible]

तत्त्वसन्दोहात्मकं = [illegible]

स च = [illegible] शम्भुः = شمبھو

शृङ्गार करुणादि रसा = شرنگار آدی رس (نو رس)

आस्वादनीय = آسواد کرنی [illegible] शब्दस्पर्शाद्य [illegible]

अनुभवात्मकं = [illegible]

शं → सुखं = سکھ प्रेक्षकाणामिन्द्रियाणां = [illegible]

भवति = अस्मात् = [illegible] इति कृत्वा = [illegible]

तस्य च = [illegible] विश्वनाश्याद्य = [illegible]

अभिनयोन्मुखस्य = [illegible]

भूमिकावलम्बनलक्षणेन = [illegible]

अर्थेन = [illegible] या = [illegible] अवस्था = [illegible]

सा = [illegible] पुरुषो = [illegible] भवति = [illegible]

"पुरुष" इति व्यपदेशौचित्यम् अनुभवति ॥

[illegible]

अथ प्रकृतिं प्रकटयति: — [illegible]

ज्ञान क्रियामायानां

गुणानां सत्त्वरजस्तमः स्वभावानाम् ।

अविभागावस्थायां

तत्त्वं प्रकृतिरिति शांभवी शक्तिः ॥२०॥

ज्ञान क्रिया मायानां = [illegible] गुणानां = [illegible]

सत्त्व रजः तमः = [illegible] अविभाग या अवस्था — [illegible]

स्वभावानाम् = [illegible]

तत्त्वं = [illegible] प्रकृति इति = [illegible]

शांभवी शक्तिः = [illegible]

ज्ञानं नाम प्रकाशः = [illegible]

क्रिया विमर्शः = [illegible]

माया तु अहमिदम = [illegible] इदम अहम:

अहं इति किंचित् भेद प्ररोहेऽपि = [illegible]

सदाशिवेश्वरावस्था पद = [illegible]

अहन्ता पर्यावसायिनी = [illegible]

शक्ति = [illegible]

तासां = ان کی   परमेश्वरभूता नामऽपि = پرمیشور کی شکل بنی ہوئی [illegible]

व्यामोह्यमान = [illegible]

अपृथग्जनापेक्षया = [illegible]

गुणत्वे = ان کا [illegible] گنوں والا

याभिः = جن سے [illegible]   सुख-दुःख-मोहात्मकोऽयं = سکھ - دکھ - موہ روپ یہ

लोकव्यवहारः = [illegible]

तन्मयी नाम च = [illegible]   तासां = ان کی

या = जो   विभागशून्या = [illegible]

तुलाधारणवत् = ترازو [illegible]

प्रत्यन्तावैषम्य = [illegible]

शालिन्यवस्था = [illegible]

तस्यां = اس میں   पर्यालोच्यमानायां = [illegible]

प्रकृतिरिति = پرکرتی [illegible]   तत्त्वे भवति = [illegible]

अथ अहंकार बुद्धि मनसि तत्त्वद्वारेण उपदर्शयति :

اسکے بعد اہنکار - بدھی اور من کو تین ذریعہ سے دکھلاتا ہے

कल्लोलायमानानि सदा
हृदयाम्बुनिधौ त्रीणि करणानि ।
आकर्षन्तीदन्तां
तथा अहन्तां च अत्र अर्पयन्ति ॥२२॥

कल्लोलायमानानि = [illegible] सदा = ہمیشہ

हृदयाम्बुनिधौ = [illegible] سمندر میں त्रीणि = تین

करणानि = [illegible] आकर्षन्ती = [illegible]

इदन्तां = [illegible] तथा = [illegible] अहन्तां च = [illegible] अत्र = [illegible]

अर्पयन्ति = [illegible]

इति व्याख्यातरूपे = [illegible] स्वहृदये = [illegible]

चैतन्यं = [illegible] सर्वसत्त्व = [illegible]

आस्पदत्वादिना = [illegible] धर्मेण = [illegible]

"नमः प्रमातृबपुषे शिवचैतन्यतन्यासिन्धवे"

[illegible]

इति स्थितया = اس قائم رہنے سے   समुद्रतया = وہ سمندر ہونے سے

अध्यवसीयते = سمجھا جاتا ہے   तत्र = اس سمندر

कालविशेषावच्छेदात् = [illegible]   महातरङ्गवत् = جیسا بڑے ملکوں کی طرح

आचरन्ति = [illegible]   त्रीणि = تین

[illegible] करणानि = [illegible] → प्रमातृरूपस्य = [illegible]

कर्तुः = کرنے والے کے   साधकतमानि = [illegible]

[illegible] इन्द्रियाणि = حواس ( ) विद्यन्ते = ہیں

तानि च = اور وہ   तथा = ویسے ہی   इदन्ता = یہ پن

[illegible] अनुप्राणितां = [illegible]   विषयवैचित्र्य = [illegible]

सम्पदं = [illegible]   हृदयान्तर = [illegible]

आकर्षयन्ति = کھینچتے ہیں → हठात् = زبردستی سے

अनुप्रवेशयन्ति = اندر داخل کرتے ہیں   तद्वत् = اسی طرح

अहन्तासारां = [illegible]

स्वहृदय चित् शक्तिमपि = [illegible]

अत्र = یہاں   वेदभूमौ = ہندوستان میں   अनैसर्गिकत्वेऽपि (नैसर्गिकता) = [illegible]

अपियन्ति = [illegible]   तानि च = اور وہ   अनुभावन्ति —

अहंकारो = انا   बुद्धिर्मन इति = [illegible]

व्यवह्रियन्ते = [illegible]

तत्र मम इदम् = [illegible]   न मम इदम् इति = [illegible]

आत्मन = اپنا = अभिमान साधनम् = [illegible]

अहंकारः = [illegible]

अध्यवसायनिमित्तं = [illegible]   बुद्धिः = [illegible]

संकल्पविकल्प हेतु मनः = [illegible]

अयमर्थः = [illegible]

अहंकारादीनि = [illegible]

आत्मनोऽन्तःकरणानि = [illegible]

न केवलं = [illegible]   बहिरवलोकितानः = [illegible]

विषयान् = [illegible] अनुभावयन्ति = [illegible]

किं तर्हि = [illegible] स्वयम् = آپ

आक्रान्तया = [illegible] प्रमातृचित्शक्त्या = [illegible]

अन्तर्वर्तिनम् = [illegible] अखिलमपि = [illegible]

वेद्यवर्गं = ورگ विषयीभावयोग्यता = [illegible]

अनुप्रवेशार्थं = [illegible] प्रकाशस्वभावता = [illegible]

आपादनात्मक = [illegible] पावनी = [illegible]

करणयुक्त्या = [illegible] अनुगृह्णन्ति = [illegible]

इति = اس سے कल्लोलायमानानि = [illegible]

एतानि = [illegible] हृदयमहाम्बुराशौ = [illegible]

महातरङ्गा इव = [illegible] ज्ञानेन्द्रियाणि तु = [illegible]

तरङ्गानुतरङ्गन्यायम् = [illegible] अनुवर्तन्ते = [illegible]

इत्यर्थः = [illegible]

अथ ज्ञानेन्द्रियाणि उद्दिशति = گیان اندریوں کا ذکر کرتے ہیں

हृदयस्थितस्य हि विभो-
विषयालोको विशृंखलो भवति।
ज्ञानेन्द्रियदीपेषु
निजनिजगोलाग्रनित्यलग्नेषु ॥ २२॥

हृदयस्थस्य = دل میں رہنے والے ہی = کیونکہ विभो = پرمیشور کے
विषयालोको = وشیوں کا دیکھنا विशृंखलो = بے روک ٹوک } भवति = ہوتا ہے
ज्ञानेन्द्रियदीपेषु = گیان اندریوں کے دیوں میں निजनिज = اپنا اپنا
गोलाग्र = گول کے سرے نتیجہ नित्यलग्नेषु = ہمیشہ لگے ہوئے

विभो = پربھو → परमेष्ठिनः = پرمیشور کا

परमस्वातन्त्र्यशालिनः = پورن آزادی والے کا स्वप्रातन्त्र्य वाटिकास्य =

अशेषदेशकालस्वभावस्य =

महाप्रकाशस्य = مہا پرکاش کا

तदुचितं = اس کے [illegible]   किंचित = کوئی ایک تھوڑا سا [illegible]

सर्वोत्कृष्टं =   स्थानमस्ति = اس پر ایک بہترین [illegible]

यक्षद्वयं =   नाम =   तत्र = اس میں

अवस्थितस्य च = ٹھہرے ہوئے کے   अस्य = اس [illegible]

बाह्यानां = باہر   शब्दस्पर्शादीनां = شبد سپرش آدی

विषयाणामालोकः = وشیوں کو [illegible] دیکھنا → आसमन्तात = ہر طرف سے دیکھنا +

लोकनं = دیکھنا   → साकल्यं = ہر طرف سے

तत्स्वान्तश्चर्वण चातुर्यात् = اس وشے کو اندر سے سواد لینے کی [illegible] سے

विश्रृंखलो भवति = وہ زنجیروں سے آزاد ہوتا ہے / اور اس کو کوئی رکاوٹ نہیں ہے

→ बहिर्भाव स्वभाव नियन्त्रणाति क्रान्तो = باہر رہنا کا جو سوبھاؤ ہے اس سوبھاؤ کی پابندی تھی - اس سے الگ ہوا -

[illegible]

भवतीत्यर्थः =   तत्र तत्र च = وہاں وہاں پر

एतदेव निबन्धनं = یہی ایک سبب ہے

यत् ज्ञानप्रधानानाम = جن کی خاص چیز علم ہے۔ इन्द्रियाणां = حسیوں کا

روشن جیسی — प्रदीपप्रायाणां = دیے جیسی ہیں (دیوں جیسی) ये = جو

निजनिजास्त = اپنے اپنے तत तत साधारणा गोला: = وہ وہ سادہ [illegible]

[illegible]

श्रवण - शुष्कुल्यादय: = [illegible] کان تदग्रेषु = اُن کے سروں پر

बाहिविषय = باہر کی چیز उन्मुखन्यानुगुणेषु = [illegible]

प्रदेशेषु = جگہوں پر सार्वकालिके = ہر وقت

[illegible] लग्ना = لگی ہوئی स्फुरत्तया = چمکنے سے स्वस्थानम = اپنی جگہ

तानि च = وہ اور श्रोत्रं त्वक् चक्षु: = کان - جلد - آنکھ

जिह्वा घ्राणम इति = زبان - ناک

पश्चा भिद्यन्ते = پانچ ہیں

शब्दस्पर्शरूपरसगन्धानां = [illegible] - آواز - چھونا

رس - خوشبو کا

ग्राह्यानां = [illegible] क्रमेण = [illegible]

ग्रहणोपकरणत्वदेषां = [illegible]

कारणत्वे = [illegible] लक्षणम् = [illegible]

अथ कर्मेन्द्रियाणि उन्मीलयति = [illegible]

भवन्ति करणानि पञ्च
कर्मप्रधानानि लोकनाथस्य ।
स्पन्दते स्वैरं यै-
र्जनो जडाद्विलक्षणो भवन् ॥ २३॥

भवन्ति = [illegible] करणानि = [illegible] पञ्च = 5

कर्मप्रधानानि = [illegible]

लोकनाथस्य = [illegible] स्पन्दते [illegible]

स्वैरं = [illegible] यै: = [illegible]

जनो = [illegible] जडाद्विलक्षणो = [illegible] भवन् = [illegible]

[illegible]

([illegible])

यो लोकनाथः = جو لوگوں کا مالک ہے → सृष्ट्यादि = سرشٹی وغیرہ

निर्वाहकतया = [illegible] स्वामी = سوامی तस्य = اُس کے

कर्मप्रधानानि = [illegible]

ज्ञानेन्द्रियाणां क्रियास्पर्शोऽपि = [illegible]

ज्ञानप्राचुर्यवत् = [illegible]

ज्ञानानुषङ्गेऽपि = [illegible] क्रियाप्राबल्य = [illegible]

उद्भूतानि = [illegible] पञ्चेन्द्रियाणि = پانچ اندریاں

[illegible]

भवन्ति = ہیں खलु = [illegible] प्रसिद्धौ = [illegible]

यैर्निमित्तभूतैर्जीनो = [illegible]

जननमरणाद्युपहतोऽपि = [illegible]

→ जीववर्गः = [illegible] जडात् = جڑ →

स्तम्भकुम्भादेः = [illegible]

परिच्छिन्नप्रकाशात् = [illegible]

अर्थात् = یعنی مطلب یہ ہے

व्यतिरेकताम = [illegible]

अश्नुवानः = بھوگتے ہوئے

स्पन्दते = حرکت کرتا ہے

→ ईषच्चलति = حرکت کرتا ہے

स्वैरमिति = آزادی سے (خود اختیاری)

→ स्वस्य = اپنا

उन्मीलनस्य = کھلنا +

उपकारणस्य = اس سامگری کا

प्रेरणं = ابھارنا / اکسانا

यथा = جیسے

भवति = ہوتا ہے

तथेत्यर्थः = وہ ایسا ہے

तादृक् = ویسا

स्वातन्त्र्यमेव = آزادی ہی ہے

अस्य = اس کا

अपरिच्छिन्न प्रकाशत्वे = [illegible] स्वैरे

तानि च = اور وہ

वाकपाणि पाद पायूपस्थाः -

इति भिद्यन्ते = واک - ہاتھ - پاؤں - ... - وغیرہ -

अथ शब्दादिपञ्चकं विविनक्ति : [illegible]

विश्वोद्यानविरूढानि गन्धप्रमस्वानि सुगन्धीनि पुष्पाणि

वीसंकोण विरूढे
गंथ प्रमह अन्धिर पुंके ।

पञ्चापि आजिघ्रन् क्रीडति त्रैलोक्यधूर्तो देवः ॥२४॥

पञ्च वि बंधास्रको
कीलभे त्रोक्क-धुंजं दैव ॥ २४ ॥

विश्वोद्यान = [illegible] विरूढान = [illegible] गन्धप्रमुखानि = [illegible]

पुष्पाणि = [illegible]

पञ्चापि = [illegible] आजिघ्रन् = [illegible]

क्रीडति = [illegible] त्रैलोक्य धूर्तो देवः = [illegible]

त्रैलोक्य = [illegible] → मानमेयमातृरूपे = [illegible]

विश्वस्मिन्नपि = [illegible] यो = 3

धूर्तः = [illegible] वैदग्ध्यावधारितत्वं = [illegible]

व्यवहारकलापः = [illegible]

सद्योतन = [illegible] स्वभाववात = [illegible]

महाप्रमाता = [illegible] भवन् = [illegible]

विश्वप्रकाशनादुद्यानात् = [illegible] उत्पन्नानि = [illegible]

पृथिव्याद्य = [illegible] असाधारणगुणवर्गम् = [illegible]

अङ्गीकृत्य = [illegible] प्रवृत्तानि = [illegible]

सुगन्धीनि = [illegible] प्रकाशपरिमल = [illegible]

परिस्फुरणोद्भूतानि = [illegible] पद्मादि = [illegible]

प्रसूनानि = [illegible] समाजिघ्रन् = [illegible]

ग्रहणं = [illegible] पापि = [illegible] किंचितकौटिल्यद्वारेऽपि = [illegible]

आश्लेषेन = [illegible] → अनुसंदधानः =

क्रीडति = [illegible]

→ रूपानुसारिण = [illegible] स्पन्दते = حرکت کرتا ہے

स्वातन्त्र्यक्रियाम = [illegible] उपदर्शयति = دکھلاتا ہے

इति यावत = [illegible]

ज्ञानविषयाः = [illegible]

शब्दस्पर्शौ = [illegible] रूप = روپ

रसो = رس गन्ध इति = [illegible]

एषां च = [illegible] आकाशादिगुणत्वे = [illegible]

श्रोत्रादिग्राह्यत्वे वा = [illegible]

प्रतिस्विकं = ہر ایک लक्षणमुद्यम = [illegible]

यदुक्तम् = [illegible] अभियुक्तैः = [illegible]

इन्द्रियद्वार संग्राह्यैर्गन्धाद्यैरात्मदेवता ।
स्वभावेन समाराध्या ज्ञातुः सोऽयं महामखः ॥

इन्द्रियद्वार = سوراخ دوار سے   संग्राह्येय = گرہنی کرتے ہیں   गन्धाद्यैः = گندھ آدی کو

ہے۔ ان ।   आत्मदेवताः = آتم دیوتا کو   स्वभावेन = سوبھاؤ سے   समाराधया

اسی آلود [illegible] کرتا ہے

ज्ञातु = جاننے کے لئے   सोऽस्ते = اسی [illegible]   महामखः = بڑا یگیہ ہے

गन्धप्रमुखानि = گندھ پرمکھان → गन्धप्रधानानि = گندھ پردھان
سوبھ یوگ

इति संहारक्रमेण उक्तिः ॥२४॥ ان میں سے سمہار کرم سے اوکتی ہے
کیا ہے سمہار کرم

अथ भूतपञ्चकम् उद्भावयति = اب پنچ بھوت کو پرکٹ کرتا ہے

स्त्यानस्य क्रियावशात्
इक्षुरसस्येव शिवप्रकाशस्य ।
गुडपिण्डा इव पश्चापि
भूतानि मधुरतां न मुञ्चन्ति ॥२५॥

گاڑھے ہوئے کی اور اندر سے متا ہے

स्त्यानस्य = گاڑھے ہوئے کی   क्रियावशात् = کریا وش سے

इक्षुरसस्येव = گنے کے رس کی طرح   शिवप्रकाशस्य = اس شیو کے پرکاش کی

गुड = گڑ   पिण्डा इव = ڈلے جیسے

न मुञ्चन्ति = نہیں چھوڑتے

पश्चापि = پیچھے بھی   भूतानि = بھوت   मधुरतां = اپنی مٹھاس کو

शिवात्मा = شو سروپ खलु = بیشک प्रकाशः = روشنی ہے -

शक्तिसदाशिवादि = شکتی سداشو وغیرہ

परिपाट्यनुसारीणी = اسی ترتیب کے مطابق

प्रस्तुतभूत = جو برستادہ آیا पञ्चकपर्यन्ते = پھر انہی سے ہونے تک - یعنی پرتھوی تک

स्त्यानी भवति = ٹھوس شکل میں آگیا ہے

→ वेदितृ स्वभावन्यग्भावात् = جاننے والا ہونے کا - جو اسکا روپ پرماتما کا تھا - اسکے دبنے میں آنے سے

वेद्यतोत्कर्षात्मकं = صرف اب دیکھنے کا اسی کی زیادتی سے

काठिन्यमनुभवति = اسی کی سختی ظاہر ہو گئی ہے جب دیکھنے میں آیا

ظاہر ہو گیا -

तादृशस्य च = ویسے ہی جیسے کو अस्य = اس پرماتما کی

मधुरता = میٹھاس مزہ

सर्व प्रमातृस्वभावेन = وہ سارا پرماتما سوبھاؤ سے ہیں -

अनुभाव्य = [illegible]

परमशिव प्रकाश = [illegible]

उल्लासात्मक = [illegible]

महाह्लाद = [illegible]

उपभोगलक्षणं = [illegible]

[illegible]

सामरस्यं = [illegible]

पञ्चापि = [illegible]

भूतानि = [illegible]

आकाश = آکاش

प्रभृतीनि = [illegible]

न = نہ

परित्यजन्ति = [illegible]

किं तु = [illegible]

स्वान्तराखिले = [illegible]

गर्भीकृत्य = [illegible]

प्रवर्तते = [illegible]

केवल = صرف [illegible]

स्वच्छस्वभावात् = [illegible]

शिवात् = [illegible]

प्रियात्मा = شوہر   खलु = بے شک   प्रकाश: = روشن ہے -

प्राप्तिसदाशिवादि = تک یعنی سدا شیو وغیرہ

परिपाट्यनुसारिणी = اسی ترتیب کے مطابق سے

प्रस्तुतभूत = جو پرستاد کیا   पञ्चकपर्यन्ते = پھر اسی سے پانچویں تک - یعنی پرتھوی تک

स्त्यानी भवति = یہی ٹھوس شکل میں آتا ہے

→ वेदितृ स्वभावस्याभावात् جاننے والا نہیں ہوتا - جو اسکا وجود پرماتر ہوتا تھا - اسکے دیکھنے میں آتے

वेद्यतोत्कर्षात्मकं = صرف ویدیہ ہوتا اسی کا زیادہ ہے جب ویدیہ ہی میں آیا

سخت ہو گیا - काठिन्यमनुभवति = اسی کی ٹھوس ناسا وجود ہو گیا ہے

तादृशस्य च = ویسی ہی جیسے کو   प्रस्य = اس پرماتا کی

मधुरता = میٹھا پن   सर्वे प्रमातृस्वभावेन = وہ سب پرماتر ہو جاتے ہیں -

अनुभाव्य = [illegible]

परमशिव प्रकाश = پرم شو پرکاش چھ

उल्लासात्मक = [illegible]

महाह्लाद = مہا آنند چھ

उपभोगलक्षणं = [illegible]

सामरस्यं = [illegible]

पञ्चापि = پانژ

भूतानि = بھوت

आकाश = آکاش

प्रभृतीनि = [illegible]

न = نہ

परित्यजन्ति = [illegible]

किंतु = [illegible]

स्वान्तराखिलं = [illegible]

गर्भीकृत्य = [illegible]

प्रवर्तते = [illegible]

केवल = صرف

शिवात् = شو

स्वच्छस्वभावात = [illegible]

سدا سے زیادہ میٹھی کی زیادتی سے

सत्यानताधिकक्रम =

[illegible]

एतेषां = ان کی   भेद: = بہت [illegible]

مثال

यद्वत = جیسے   इक्षुरस्य = گنے کے رس کی

स्वपाकयुक्तिक्रमात = [illegible] - Cooking art

सत्यानिभूतस्य = [illegible]

माधुर्यं = [illegible]   गुडपिण्डेन = [illegible]   न: = نہیں

[illegible]

परित्यज्यते = [illegible]   ततश्च = [illegible]

पृथिव्याद्यनाश्रितशिवप्रभृतीनि = [illegible]

पञ्चत्रिंशदपि = 35   तत्त्वानि = [illegible]

[illegible]

कारणवासना = [illegible]   अनुवृत्तिद्वारा = [illegible]

परिस्फुरन्ति = [illegible]

इत्यान्या = [illegible]   भङ्ग्या = [illegible]

तत्र = اس

द्विवतत्त्वे = دونوں میں

पृथिव्यादीनि = پرتھوی آدی

सर्वाण्यपि = سب ہی

[illegible] सत्कार्यवादस्यौदयात् = [illegible]

प्रवर्तिष्यन्ते = [illegible]

सर्वे = [illegible]

प्रकृति पुरुषादिषु = [illegible]

[illegible] मध्यवर्तिष्वपि = [illegible]

उक्तोभयप्रक्रियया = [illegible]

सर्वाणि = [illegible]

उपरितनानि = [illegible]

अधस्तनानि च = [illegible]

तत्त्वानि = [illegible]

[illegible] संमिलन्ति = [illegible]

इति = [illegible]

सर्वे = [illegible]

सर्वात्मकम् [illegible]

इत्यर्थः = [illegible]

निष्कर्षः = [illegible]

उक्तरूपस्य = [illegible] तत्त्वप्रपञ्चस्य = (३६) [illegible]

पिण्डीभूतमर्थं = [illegible] सतत्त्वम् आह = ([illegible])

सर्वस्य भुवनविभ्रम-
यन्त्रोल्लासस्य तन्तुवल्लीव।
विमर्शी संरम्भमयी
उज्जृम्भते शाम्भो महाशक्तिः॥२६॥

सर्वस्य = [illegible] भुवन विभ्रम = [illegible] यन्त्रो = [illegible]

[illegible] उल्लासस्य = [illegible]

तन्तुवल्लीव = [illegible] विमर्शी संरम्भमयी = [illegible]

[illegible] उज्जृम्भते = [illegible] शाम्भो = [illegible] महाशक्तिः [illegible]

ये ये = [illegible] भुवनानां = [illegible]

→ तत्त्वात्मनां = [illegible] विभ्रमो = [illegible] →

विलासः = [illegible] → प्रसरद्रूपता = [illegible]

स्वैरं = [illegible] दावीदि संघट्टनात्मा नर्तकी = [illegible]

प्रति = पुत्रिकादेः [illegible] [[illegible]]

[illegible]

यन्नास्य = [illegible] उल्लासः

सोऽयं = [illegible] संयोजन वियोजन = [illegible]

[illegible]

वैदग्ध्यशालिनः = [illegible]

परमशिव भट्टारकस्य = [illegible] - [illegible]

([illegible])

शक्तिः [illegible] स्वातन्त्र्यलक्षणा = [illegible]

महती = [illegible] तत्त्वानाम = [illegible]

[illegible]

अन्योन्य = [illegible] योज्ययोजक भावेन = [illegible]

पर्यन्ततः = [illegible] सामान्य प्रयोजकत्वे = [illegible]

प्रगल्भा वृत्तिः = [illegible]

उज्जृम्भते = [illegible]

पृथिव्यादिभाव वेगमिव = [illegible]

स्वनाश्रित शिवभट्टारकमपि : [illegible]

क्रोडीकृत्य = [illegible]

प्राभिवर्धते = [illegible]

→ तत्तद्रूपतया = [illegible] परिस्फुरति = [illegible]

इत्यर्थः = مطلب ہے

[illegible] सा च = اور وہ   विमर्श संरम्भमयी. [illegible]

विमर्शाख्यो = [illegible]   यः = جو

[illegible] संरम्भः = [illegible]   स्वान्तः [illegible]

स्फुरन् = [illegible]

क्रियाशक्तिस्पर्शरूपः = کریا شکتی ہنز روپ

तेन = تمہ سٟتی

प्रकृतेत्यर्थः: (موجب) یہ پرکرتی [illegible]

यः = [illegible] ۔ ژھ، यः, चिदानन्देच्छाज्ञानक्रियारूप =
چِتھ - آنند - اِچھا - گیان کریا روپ

पशुशक्ति = پشُ شکتی

पञ्चक = پانٛژن ہنٛد سموہ

सामरस्यस्वभावो = [illegible]

व्याख्यायते = [illegible]

ततश्च = تمہ سٟتی

परमेश्वर परामर्श = پرمیشورن پرامرش

प्रसरपरिपाटी = [illegible]

पाटव = [illegible]

परमार्थमेतत = [illegible]

अखिलतत्त्वपरे = [illegible]

परम्परा = [illegible]

परिस्फुरण
[illegible]

प्राचुर्योज्ज्वलं = وسعت کی زیادتی سے چمکتا

विश्वविजृम्भावैचित्र्यम = دنیا سے پھیلتی کی اس کا عجیب پن

इति तात्पर्यार्थः = یہ مطلب ہے

प्रभुरत्र = ایشور یہاں ہے   अनुत्तरात्मा = سب سے اونچا ہے

तस्य = اُس انوتر کا   तादृशी = ویسی ہی اس کی

प्रकृतिश्च = اور پرکرتی ہے → तदभिन्नस्वभावा: اُس سے نہ بھن سبھاؤ والی

स्वरसमुदायमयी = اپنی آنند رس والی آنند سے بھری

विसर्गापरपर्याया = جو وسرگ ہے جس کا دوسرا نام سرشٹی

इति वर्णक्रमानुगुणयेन = اس طرح سے اکشروں کے کرم کی ترتیب
دیا گیا ہے

व्याख्या = रूप से है

یہ سب کچھ بیان ... अह ...

ननु अध्वानो हि षट् इति आगमेषु प्रसिद्धा = [illegible]

तत्र तत्त्वमाला कश्चिदेव अंशः = [illegible]

अत्र तु कथम् उक्तार्थोपपत्तिरिति = [illegible]

आकांक्षां = [illegible]   ज्ञापयन् = [illegible]

प्रकृतगाथा = [illegible] तात्पर्यम् = [illegible] प्राह = [illegible]

यदध्वनां च षट्कं
तत्र प्रकाशार्थं लक्षणमर्थम् ।
विमर्शं शब्दस्वभाव-
मिति शिवस्य यामलोल्लासः ॥२८॥

[illegible]

यत् = [illegible] अध्वनां च = [illegible] षट्कं = [illegible]

तत्र = [illegible] प्रकाशार्थं = [illegible] लक्षणमर्थम्

विमर्शं शब्दस्वभावम् = [illegible] इत्य शिवस्य = [illegible]

यामलोल्लासः = [illegible]

[illegible]

अध्वनो हि षड् इति आगमेषु प्रसिद्धाः ते च =
وہ راستے چھ ہیں جو شاستروں میں پرسدھ ہیں - وہ

वर्णाः पदानि मन्त्राः कला तत्त्वानि भुवनानि इति आमण्यन्ते = (یہ اکھشر ہیں) ورن - پد - منتر (دھرم شبد) کلا - تتو - بھون (یہ دو حصے ہیں)
اس طرح چھ مانے جاتے ہیں - کہے جاتے ہیں

ورن بیان

तत्र = وہاں वर्णाः पञ्चाशत - 50 ورن ہیں (یہ دھرم میں ہیں) مشہور ہیں
लोकप्रसिद्धाः = پرلوک میں مشہور ہیں

पदानि = پد ہے — आनन्त्येऽपि = بے حد ہونے پر
व्योमव्याप्यादि = آکاش تک وغیرہ — मन्त्रमथादया = اس منتر وغیرہ سے
एकाशीतिः = 81 (پد ہیں)
मन्त्राश्च तद्वत = اسی طرح منتر ہیں — आनन्त्येऽपि = بے حد ہونے پر
ब्रह्मपञ्चकम् = پانچ برہم روپ — अंषाषट्कं च इति = چھ انگ
संकोचहष्ट्या = تنگ نظر سے — एकादश = گیارہ ہیں
कला निवृत्त्यादयः = نیورتی وغیرہ کلا — पञ्च = پانچ ہیں
तत्त्वानि उक्तरूपानि षट्त्रिंशत = 36 تتو ہیں جو پہلے بیان ہو چکے
भुवनानि च = بھون بھی — कालाग्निरुद्रादीनि = کالاگنی رودر وغیرہ

अनाश्रितान्तानि = [illegible]

चतुर्विंशत्यधिकशतद्वम =
- [illegible] 224 = 200 + 24

इत्येतदखिलमपि = [illegible]

कलापञ्चकेन = [illegible]

क्रोडीक्रियते = [illegible] 5 [illegible]

तथाहि = [illegible]

निवृत्तौ = [illegible]

कलायां = [illegible]

क्षकार = [illegible]

एको वर्णः = [illegible]

अष्टाविंशति पदानि = 28 [illegible]

हृदयसद्योजातौ = [illegible]

मन्त्रौ = [illegible]

पृथिवी तत्त्वमेकं = [illegible]

कालाग्निरुद्रादीनि = [illegible]

भद्रकाल्यन्तानि = [illegible]

अष्टोत्तरशतं = 108

[illegible] — भुवनानि = [illegible]

प्रतिष्ठायां = 18 [illegible] ([illegible])

ह्रादयष्टान्ता = [illegible]

वर्णाः [illegible]

त्रयोविंशतिः = 23

एकविंशति पदानि = [illegible] 21

शिरोवामदेवौ = [illegible]

मन्त्रौ [illegible]

अप्तत्त्वादिः [illegible]

प्रकृत्यन्तानि = [illegible] ([illegible] 23) त्रयोविंशति तत्त्वानि

[illegible] →

[illegible] अमरेश्वरादीनी = [illegible] श्रीकण्ठान्तानि = [illegible]

षटपंचाशत भुवनानि = [illegible] 56 ([illegible])

विद्यायो - [illegible] जादिधान्ता: = [illegible] घ [illegible] ज

सप्त वर्णा: ~~विंशति~~ : = [illegible] 17 विशपदानि = [illegible] 20

शिवोऽघोरेश्वर इति = [illegible]

मन्त्रद्वयम् = [illegible] पुरुषप्रभृतीनि = [illegible]

[illegible] मायापर्यन्तानि = [illegible] सप्ततत्त्वानि = [illegible] 7

भीमादीनि = [illegible] पगुष्ठमात्रान्तानि = [illegible]

सप्तविंशति भुवनानि = [illegible] 27

शान्तौ तु = [illegible] गखका: = ग ख क त्रयो = [illegible]

वर्णा: = [illegible] पदानि = [illegible] एकादश: = [illegible]

कवच तत्पुरुष मन्त्रौ = [illegible] शुद्धविद्येश्वर: [illegible]

सदाशिवास्त्रीणि = [illegible] तत्त्वानि = [illegible]

कलादि सदाशिवान्ता = [illegible] अष्टदश = 18

भुवनानि = [illegible]

शान्तीतायां च = [illegible] वर्णा: = [illegible]

षोडश = 16 स्वरा: = [illegible]

पदमेकं = [illegible] शिव-ईशान अस्त्राम = [illegible]

[illegible]

इति मन्त्रत्रये = تین منتروں   शिवतत्त्वमेके = [illegible]

यः = [illegible]   शक्तिस्वभाव इति = [illegible]

आम्नायते = [illegible]   निवृत्त्यादीनि = [illegible]

अनाश्रितान्तानि = [illegible]   पंच = 5

भुवनानि = بھون   इति विवेकः = یہ وچار

सर्वे सन्ति = [illegible]   यदेतद् = جو یہ

एवमुक्तस्वरूपाणां = [illegible]

षट्कं = 6   तत्र = وہاں   यदेतदर्थं = [illegible]

भुवनतत्त्वकलास्वभावम् = [illegible]

अन्यत्तु = [illegible]   वर्णमन्त्रपदात्मकं = [illegible]

प्रत्येकं च = [illegible]   स्थूल सूक्ष्म = [illegible]

परप्रक्रियया = [illegible]   त्रैविध्यं = [illegible]

तत्र = وہاں   भुवनादि = [illegible]

प्रथममभिधेयभूते = [illegible]

वर्णमन्त्रादि = [illegible]   द्वितीयमभिधानमिति = [illegible]

विवेकः = یہ وچار

तथा च सति = [illegible]   वाच्यवर्गः = [illegible]

सर्वोऽपि = [illegible]   प्रकाशपरमार्थः = [illegible]

वाचकोल्लेखस्तु = [illegible]   विमर्शवपुरिति = [illegible]

शिवस्य = [illegible]   प्रकाशविमर्शात्मनः = [illegible]

परमेश्वरस्य = [illegible]

यामलमुभयसंघट्टरूपं = [illegible]

शक्तिस्वभाव = [illegible]   उल्लासः = [illegible]

उन्मेषनिमेषप्राप्ति = [illegible]

द्वितययोग = [illegible]   यौगपद्यानुभूति = [illegible]

चमत्कार = [illegible]   इत्यर्थः = [illegible]

तथैव = [illegible]   श्रीविज्ञानभैरवेऽपि = [illegible]

"भुवनाध्वादिरूपेण चिन्तयेत्क्रमशोऽखिलम् =
स्थूलसूक्ष्मपरस्थित्या यावदन्ते मनोलयः ॥"

भुवनाध्वादिरूपेण = [illegible]   चिन्तयेत् = [illegible]   क्रमशो = [illegible]

अखिलम् सूक्ष्म परास्थित्या [illegible]   यावत् अन्ते = [illegible]

मनोलयः = [illegible]

एवमुक्तरीत्या = [illegible] विश्ववैचित्र्यस्य = [illegible]

सर्वस्यापि = [illegible] प्रकाशाविमर्शान्तर्भावम् [illegible]

उपाद्य = [illegible] तयोरपि = [illegible] भावः

पर्यन्तत = [illegible] औपचारिक = [illegible]

इत्याह = [illegible]

[illegible]

आलेख्य विशेष इव
गजवृषभयोर्द्वयोरपि प्रातिभासः।
एकस्मिन्नप्यर्थे
शिवशक्तिविभागकल्पनां कुर्मः ॥२८॥

[illegible]

आलेख्य = [illegible] विशेष इव = [illegible]

गजवृषभ = [illegible] याद्वयोरपि = [illegible]
प्रातिभास = [illegible]

एकस्मिन्नप्यर्थे = [illegible] शिवशक्तिविभाग = [illegible]

कल्पनां कुर्मः = [illegible]

[illegible]

चित्रकृतोऽपि = تصویر کا کیا ہوا بھی   हि = کیونکہ   स्ववेद्यध्य प्रकट न्याय = دنیا کو ظاہر کرنے - اپنے ہی پرکاش میں ہے

गजवृषभादीनां = ہاتھی - بیل وغیرہ کی   भिन्नस्वभावानामपि = بالکل علیحدہ صفات والوں کی بھی

भावनामेकतर = ان چیزوں میں سے ایک کو

کا علیحدہ ایک ایک کو علیحدہ علیحدہ دکھانے والی ترکیب سے

संनिवेशायुक्त्या = ترتیب کی ترکیب سے   ऐक्यावभासः = ایک ہی ہونا معلوم ہونا ہے / ایک کا دکھائی دینا ہے

अन्यतर संनिवेशायुक्त्या = دوسری ترکیب میں ترتیب سے

सं च =   ऐक्यावभासश्च = اور ایک کا ہی بھاس ہونا اسی وقت (دونوں کا ہی) میں

स्वे स्थितो = اپنے میں رہتے   यथा = جیسے

सि चित्रविशेषे = ایسی تصویر میں   गजवृषभयो = ہاتھی بیل کے

द्वयोरपि = دونوں کو   पर्यालोचक = غور کرنے والا

प्रमातृ = پرماتا ہے   ज्ञानानुसंधान = اسی گیان کا انوسندھان

धाराधिरोह = دھارا پر چڑھا ہوا   वैशिष्ट्येन = خصوصیت فرق سے

कुम्भमण्डल = گنڈ - سونڈ   शुण्डामण्डलीभावादियोगात = اس طرح کا - ہاتھی کی شکل ہے

ककुद कूटादि = کوہان -   क्रमात् च = اس کرم سے

प्रतिनियतो = مقرر شدہ   भासः = بھاس

प्रकाशते = ظاہر ہوتا ہے   भवति = ہے

तद्वत = اسی طرح   एकस्मिन्नेव = ایک ہی میں ہے (پرماتا میں)

अर्थे = सर्वेषां = سبھوں میں पर्यन्ततः = پورے طور

प्राप्ये = پراپت ہونے میں तत्त्वे = تتو میں द्विधाक्रियारीतिः = دو طریقوں میں ہوتا

प्रकाशो = وہ پرکاش विमर्श = اور ومرش

इत्येवंविधा = اس طرح کی यो = جو ہے विभागः = بانٹ ہے (حد)

विचित्रस्वभावानां = نانا طرح کے سبھاؤ والوں کا

شروع میں کہا گیا

अतिक्रान्तोऽपि = نہ اُلنگھن ہوا अतिक्रान्त इव = لنگھن کی گئی سی ہوا (اتکرانت)

जिस का वह ... [illegible]

आभासनाश = دیکھنا ہے — तस्य = اس کا اس اپنی کا

यत् = جو कल्पने = کلپنا کرنے میں स्वतन्त्रं = آزاد ہے

तावत्स्वस्य सामर्थ्यं = اس اپنی سامرتھ کو

तत्सामर्थ्याचरणेन = اس کو سامرتھ کرنے سے — उन्मीलनं = اونمیلن — پیدا کرنا

कुर्मः = کرتے ہیں जानीमो = جانتے ہیں — سمجھتے ہیں

वदामो, अनुतिष्ठामश्च = ہم دل میں کہتے ہیں اور عمل میں
کہتے ہیں عمل کرتے ہیں

ननु ~~क~~ = [illegible] नह्वेषोऽपि = [illegible] पुराणागमादिप्रसिद्धा := [illegible]

प्रमातार: = [illegible] तेषु = [illegible] न = [illegible]

कस्यचिदपि = [illegible] एतादृशी = [illegible]

शक्तिरास्ति = [illegible] यादृक् = [illegible] परमेश्वरस्य = [illegible]

इत्याशंक्याह = [illegible]

प्रेक्षध्वं = [illegible] कीटस्य = [illegible]
एतावती = [illegible] शक्ति = [illegible]
सा = [illegible] स्वच्छन्द = [illegible]
स्वच्छन्दक्रियो = [illegible] विश्वशरीरस्य = [illegible]
कियती = [illegible]
भवतु = [illegible]

तिलमात्रेऽपि शरीरे
प्रेक्षध्वं कीटस्यैतावती शक्तिः।
सा स्वच्छन्दक्रियो
विश्वशरीरस्य कियती भवतु ॥२९॥

परमेश्वरो = [illegible] हि = [illegible] विश्वशरीर = [illegible]
इति आगमेषु = [illegible] आख्यायते = [illegible]
य: = [illegible] पुनर्मषकादि: = [illegible]
कीटविशेष: = [illegible] तस्य = [illegible]
शरीरं = [illegible] तावत = [illegible]

(२६)

तिलसदृश = [illegible]   संनिवेशनम् = [illegible]

तावत्यापि = [illegible]   तत्र = اس   तस्य = اس کی

शक्ति : [illegible]   कियती = [illegible]

इति = [illegible]   प्रेक्षाद्दव = [illegible] —— परिस्फुरण = [illegible]

परिभ्रमणादिभेदात् = [illegible]   अनेकरूपा = [illegible]

अनुभूयते = [illegible]   "लोट प्रत्ययो = [illegible]

बहुवचनं च = plural   तत्रार्थे = [illegible]

प्रामाण्यम् = [illegible]   उद्घाटयितुम = [illegible]

तस्य = اس   विश्वशरीरस्य = [illegible]

सा = وہ - [illegible]   कियती = [illegible]   भवतु = [illegible]

एतवती = اتنا [illegible]   एतादृशी = [illegible]

भवतीत्यर्थः = - [illegible]

ननु विश्वरीरतया = [illegible]   परमेश्वरस्य = [illegible]

शक्युद्घाय कल्पना = [illegible]   इति चेत क्रियते = [illegible]

तर्हि = تو   विश्वसंहारे = [illegible]

तस्य = [illegible]   शक्तिन्यूनता प्रसंगः = [illegible]

इत्याशंक्याह = [illegible]

विश्वोन्मेषदशायां
दैशिकनाथस्य यावान्प्रसरः ।
कललावस्थायां
विश्वनिमेषेऽपि तावान्भवति ॥ ३० ॥

विश्वोन्मेषदशायां = [illegible]

दैशिकनाथस्य [illegible]

यावान् = [illegible] प्रसरः = [illegible] कललावस्थायां = [illegible]

विश्वनिमेषेऽपि [illegible] तावान् = [illegible]

तावान्भवति = [illegible]

विश्वस्य = [illegible] उन्मेषलक्षणायामावस्थायां = [illegible]

यावान् = [illegible] प्रसरः = [illegible]

→ षडध्व = [illegible] उल्लास प्रथासतत्त्वो = [illegible]

भवति = [illegible] तथा = [illegible]

विश्वस्य = [illegible]

निमेषे = कललावस्थायो = [illegible]

तावान् = تیوت

"२४ अक्टूबर" [illegible]

उन्मेषदशा = [illegible] समस्वभावो भवति = اسکے برابر ہوتا ہے

यथा = جیسے

शिखण्डयण्डे = [illegible] सर्वशिखण्ड्य = [illegible]

अवयव = اعضا अनुप्रविष्ट = [illegible]

वर्ह = [illegible] परिहृतादि = [illegible]

पूर्णरेखादि = [illegible] वैचित्र्य = [illegible]

शिल्पकल्पना = [illegible] कौशलमपि = [illegible]

एतत्सूचिकावधार्यमङ्गी क्रियते = [illegible]

एवमत्रापि = [illegible]

ननु उन्मेष एव = [illegible] निमेष एव = [illegible]

उन्मेषो = [illegible] विश्वमस्य = [illegible]

विश्वोत्तीर्णस्य च =

इत्येषा = [illegible] महती = بڑی

व्याहृतिरित्य = [illegible] आशंक्याह = [illegible]

[illegible]

त्रिपुटीमयं समस्तं
तत्र च ज्ञेये च ज्ञातरि च समम्
दृढग्रन्थिज्ञानकला
कलयति त्रैलोक्यमेककलम् ॥३२॥

त्रिपटीमयं = [illegible] समस्तं = [illegible] तत्र च = [illegible]
ज्ञेये च = [illegible] ज्ञातरि च = [illegible] समम् = [illegible]
दृढग्रन्थि = [illegible] ज्ञानकला = [illegible]
कलयति = [illegible] त्रैलोक्यम् = [illegible]
एक कलम् = [illegible]

विश्वव्यवहारे = [illegible] सर्वोऽपि = [illegible] प्रपञ्चो: [illegible]

"ज्ञाता ज्ञेयं ज्ञानम्" = [illegible]
इत्येवंरूप = [illegible] त्रिपुटत्रय = [illegible]
[illegible] - समाहारात्मनि = [illegible] पर्यीतत्त्वे = [illegible]
पर्यवस्याति = [illegible] पुटत्वे च = [illegible]

एषाम् = ان کا   अशेषविश्वक्रोडीकारः = [illegible]

सामर्थ्यात् = سامرتھ سے   तत्र च = [illegible]

त्रिपुर्यन्तरालवर्तिनी = [illegible]

[illegible]

या ज्ञानकला = [illegible]   चिच्छक्तिः = [illegible]

सा = وہ   खलु = [illegible]

"वेद्यमेतदखिलं स ईश्वरो
वेदिता यदनयोश्च लक्षणम् ।
त्वामृते सुमुखि वृत्तिमन्तरा
को नु उद्घटयितुं प्रगल्भते ॥"

वेद्यम = [illegible]   स ईश्वरो = [illegible]

वेदिता = [illegible]   यत = [illegible]   अनयो = [illegible]

लक्षणम् = [illegible]

त्वामृते = [illegible]   सुमुखि = [illegible]

वृत्ति = [illegible]   वृत्तिमन्तरा / अन्तरा = [illegible]

को नु = [illegible]   उद्घटयितु = [illegible]   प्रगल्भते = [illegible]

इति श्री कोमलवल्लीस्थितया = اس طرح کوملولی میں ٹھہری ہوئی سے

विषयतया वरोध्यं = وشیہ ہونے کی وجہ سے [illegible] → वेद्य वर्गं = ویدیہ ورگ

भोक्तृतया = بھوگنے والا ہونے سے   स्फुरन्तं = چمکتے ہوئے

वेदितारं च = اور جاننے والے [illegible]   प्रति : اس پر

समं = برابر برابر طور   विशेषशंकाशून्य = [illegible] ویدیہ ورگ [illegible]

यथा भवति = اس طرح جیسا ہوتا ہے =   तथा = اس طرح

हृद्ग्रन्थि : = دل کی گرہ [illegible]   कोटिद्वयावगाहनेन = اس کی جو دو کوٹی ہیں - ان دونوں کو ملانے سے

→ तादात्म्येन = [illegible] → उपश्लेषात् = ملنے سے

वज्रलेपवद् = وجر لیپ کی طرح

[illegible] कम्प्य संबन्धा = [illegible]   भवन्ती = ہوتی ہے

त्रैलोक्यम = تینوں لوک   एककलम् = ایک ہی وقت میں

एकस्वभावं = ایک ہی سوبھاؤ [illegible]   कलयाति =

[illegible]

ननु = [illegible] सर्वैकरसवाद = [illegible] स्वीकारोऽयं = [illegible]

न = [illegible] सत्यासत्यो: = [illegible] भेद: = [illegible]

इत्याशंक्याह = [illegible]

क: सद्भावविशेष:
कुसुमाद्भवति गगनकुसुमस्य ।
यत्स्फुरणानुप्राणो
लोक: स्फुरणं च सर्वसामान्यम् ॥३२॥

क: = [illegible] सद्भावविशेष: = [illegible]

कुसुमाद् = [illegible] भवति = [illegible]

गगनकुसुमस्य [illegible] =

کیونکہ

यत् = 3. स्फुरणा = فرق [illegible] अनुप्राणो = [illegible]

लोक: = لوک स्फुरणं च = فرق

सर्वसामान्यम् = [illegible]

प्रसिद्द कुसुमात = [illegible] गगनकुसुमस्य = [illegible]

सद्भावे = [illegible] को = [illegible] विशेष = ? = [illegible]

इति = [illegible] चित = [illegible] न = [illegible] कश्चित = [illegible]

इति = [illegible] वाक्यार्थोपसंहारः = [illegible]

यदीति = [illegible] →

यत: = [illegible] लोके = [illegible] हि = [illegible]

विश्वव्यवहारे = [illegible] सांविदेव = [illegible]

भगवती = [illegible] विषयसत्त्वोपगमे = [illegible]

प्रमाण" = [illegible]

इति = [illegible] गुरुमत मर्यादया = [illegible] स्फुरणं = [illegible]

→प्रकाशमिव = [illegible] अनुप्राणतया = [illegible]

→बीजभूततया = [illegible] परिगृह्य = [illegible]

वर्तते = [illegible] इति = [illegible]

असकृत = بار بار एवोचाम [illegible]

तत च = [illegible] स्फुरणं = [illegible] - [illegible]

विप्रतिपन्ने = [illegible] खपुष्पादौ = آکاش پھول آدی پر

संप्रतिपन्ने = [illegible] चम्पकादौ च = بھی چمپک پھول آدی

[illegible]

सामान्ये = برابر - برابر [illegible] समपातेन = برابر [illegible]

प्रसरति = [illegible] यदि च तस्य = [illegible]

विप्रतिपातेन = [illegible] प्रवृत्ति: = [illegible]

तत् = تب खपुष्पमपि = [illegible]

न = نہ स्फुरेत = [illegible]

अत एव = [illegible] उत्तम = [illegible]

आचार्याभिनवगुप्तपादै: = [illegible]

"सा स्फुरत्ता महासत्ता ......"

[illegible]

इति कारिकायाः = [illegible] व्याख्यावसरे = [illegible]

सा = وہ हि = [illegible] खपुष्पादिकमपि = [illegible]

[illegible]

[illegible]

व्याप्नोति इति = [illegible] यथा शिवदृष्टौ [illegible]

"शशशृंगादिकेनापि स्याद्विभक्त्या समन्वयः"

[illegible]

इ इति = [illegible] पदसंगतौ च = [illegible] विभक्ती [illegible]

तस्मात् = तत्रापि = [illegible]

विभक्तियोगेन = कारकत्वे = [illegible]

सति = [illegible] सत्त्वेव = [illegible]

शिवताख्या = [illegible]

ननु = [illegible] आसताम् = [illegible] इति = [illegible]

व्योमकुसुमादयः = [illegible] यत्र = [illegible] मूकीभावो = [illegible]

दूषणे = [illegible] वा = भूषणे = [illegible] इति = [illegible] न = [illegible]

अत्यन्तमुपयोगः = [illegible] यत्र = [illegible] पुनर्यौ = [illegible]

भावाभावौ = [illegible] लोकव्यवहारासिद्धौ = [illegible]

[illegible] तत्र = [illegible] कथम् = [illegible] इदम् = [illegible]

अभेदवाद = [illegible] वेदगद्यम् = [illegible] स्यादित्याह = [illegible]

माणिक्यमरकतयोरिव
भावाभवयोर्भेदप्रतिभासम् ।
एकरसोऽन्योन्यमपि
द्वयोः प्रमाष्टि स्फुरणसंभेदः ॥३३॥

माणिक्य = یاقوت [illegible]   मरकत = [illegible]   द्वयोः = دونوں کا

भावाभव = [illegible]   भेदप्रतिभासम् = [illegible]

एकरसो = [illegible]   अन्योन्य = [illegible]

अपि = [illegible]   प्रमाष्टि = [illegible]

स्फुरणसंभेदः = [illegible]

भेदाभेद = [illegible]   प्रतिभासं = [illegible]   स्तम्भकुम्भादेः

स्फुरणसंभेद एव = [illegible]   प्रमाष्टि = [illegible]

युक्त्या = [illegible]   तिरस्करोति = [illegible]

प्रकाशमानता = [illegible]   हि = [illegible]   स्फुरणतैव =

संभेदः = [illegible]   संबन्धः =

स च = [illegible]   एकरसः = [illegible]

→ पदार्थद्वयं प्रति = دو پدارتھوں کی طرف   एकस्वभाव: = [illegible]

तयो द्वयोरपि = دونوں کا بھی   'प्रकाशते' = چمکتی ہے

इति प्रतीतिं प्रति = [illegible]

वैषम्याभावात् = [illegible]   ततश्च = [illegible]

चिद्द्वयम् = [illegible]   सात्कृत्योरन्यो: = [illegible]

किं नाम = [illegible]   वैलक्षण्यम् = [illegible]

इति भाव: = [illegible]

यथा = جیسے   माणिक्यमरकतयो: = [illegible]

रक्तश्यामयोरन्य = [illegible]   अन्याविरुद्धयोरपि = [illegible]

किंचित्संनिकर्षेण च = کچھ نزدیک رکھنے سے

स्थापितयो = [illegible]   परस्पर प्रभा = [illegible]

पटलक = [illegible]   कर्बुरीभावात् = [illegible]

as spectrum is only white light

एकरसो भवन = [illegible]

प्रकाशमानता = [illegible]   संभेदो =

भेदप्रतिभासं = [illegible]   प्रमाष्टि = [illegible]

→ उभयोरपि = [illegible] स्वरूपपरित्यागात = اپنا روپ چھوڑ کر

एकतानुप्रवेशात् = [illegible]

यतो = [illegible] माणिक्यमपि = [illegible]

अरुणश्यामले = [illegible] मरकतमपि = [illegible]

श्यामलारुणम = [illegible] इति वैचित्र्यशालिनी = [illegible]

प्रतीतिरत्र = [illegible] अत उपपद्यते = [illegible]

ननु = [illegible] पौनः पुन्येन = بار بار

प्रसाधितमपि = [illegible] एतदर्थ तत्त्वे = [illegible]

[illegible] तडिद्विलसितवत = [illegible] केवले = صرف

परिस्फुरति = [illegible] न पुनः = [illegible]

हृदयं गमी भवति = [illegible]

हृदयंगमीभावे च = [illegible] कश्चित् = کوئی

उपायो = [illegible] वक्तव्यः ? = [illegible]

इत्याकांक्षायां = [illegible] पारमेश्वरी = [illegible]

सपर्यया = [illegible] तत् = [illegible]

संपाद्यम् = [illegible] इति तावत् = [illegible]

देवतां = [illegible] पर्यालोचयाति = [illegible]

अण्डमये निजपिण्ड-
पीठे स्फुरन्ति करणदेव्यः।
प्रस्फुरति च परमशिवो
ज्ञाननिधिश्च तासां मध्ये ॥३४॥

अण्डमये = [illegible] निजपिण्ड = [illegible]
पीठे = [illegible] स्फुरन्ति = [illegible]
करणदेव्यः = [illegible]
[illegible] प्रस्फुरति = [illegible] च परमशिवो = [illegible] ज्ञाननिधिश्च = [illegible]
तासां मध्ये = [illegible]

[illegible] स्वशरीरमयो = [illegible] हि = [illegible] पिण्डः = [illegible]
[illegible] पृथिव्यादिभूतपञ्चकारब्धत्वात् = [illegible]
अशेषवैचित्र्यलक्षणमण्डम् = [illegible]
इति अध्यवसीयते = [illegible]
अण्डपिण्डयोश्च = [illegible]
एकरूपत्वम् = [illegible] आम्नायेषु [illegible]
प्रसिद्धम् = [illegible]

तत्र च = [illegible] पीठीभूते = [illegible]

करणदेव्य [illegible] → इन्द्रियलक्षणाः [illegible]

ध्रात्यः = [illegible] ([illegible]) स्फुरन्ति = [illegible]

आवाहन = [illegible] संनिधापन आदि = [illegible]

[illegible] व्यतिरेकेऽपि = [illegible] स्वयमेव = [illegible]

स्फुटं = [illegible] प्रकाप्रन्ते = [illegible]

तासां = [illegible] मध्ये च = [illegible] परमशिवो = [illegible]

→ महाप्रमातृस्वभावः = [illegible] परस्फरति = → [illegible]

ततश्च =

"सर्वा शक्ति दर्शनस्पर्शनाद्याः
स्वे स्वे वेद्ये यौगपद्येन विश्वक् ।
क्षित्वा मध्ये हाटकस्तम्भ भूत-
स्तिष्ठन्विश्वाकार एकोऽवभाति ॥"

सर्वा = [illegible] शक्ति = [illegible] ([illegible]) दर्शनस्पर्शनाद्या [illegible]

स्वे स्वे वेद्ये = [illegible] यौगपद्येन = [illegible]

विश्वक = [illegible] क्षित्वा = [illegible] मध्य = [illegible]

[illegible] हाटकस्तम्भ भूत = [illegible]

स्तिष्ठन् = [illegible] विश्वाकारः = एको ऽवभाति [illegible]

इति श्रीकक्ष्यास्तोत्रस्थित्या = اس ککھیا ستوتر کی ٹیکا میں

स्वात्मरूपः = سواتم سروپ   परमेश्वर एव = جو پرمیشور ہی ہے

अन्तश्चक्रदेवता = اپنے چکر کے دیوتا

बाह्याभ्यन्तराभिन्नाः = باہر اور اندر بنے جو ہیں

करणशक्तयश्च = کرن شکتیاں

तदावरणदेवतास्थानीया = جو ہیں اس پردے کی دیوتاؤں کی جگہ پر رہنے والی جائے سوشٹ دیویاں

तदर्चनं च = اس کی پوجا بھی

स्वशरीरात्मनि = اپنے شریر آتم میں

महापीठे एव = بھی جو مہا پیٹھ میں   उपपद्यते = سدھی ہو جاتی ہے پیدا ہوتا (ہے اسی طرح)

तत्र = وہاں   यथा = جیسے کہ

प्रतिमापुत्रिकादयो भावाः = مورتی تا- بت وغیرہ- بھاؤ سارے

स्वात्मरूपभूतां मुख्यां = جو سواتم روپ بنی ہے - وہ پردھان

देवतां प्रति = دیوتا ہے - اس پر

प्रतिनिधिभावेन = مورتی ندی بھاؤ سے (اپنے سبھی کو کوئی ریکھا جو طرح برہمن کو کہتے)

अध्यवसीयन्ते = سمجھا جاتا ہے

तद्वत् = اسی طرح   स्वदेहस्यैव = اپنے دیہہ ہی کا

मुख्यतया = خاص طور پر   पीठत्वम = [illegible]

अनकल्पोपकल्पनया तु = [illegible]
स्थण्डिल मण्डलादीनाम् = [illegible]
अङ्गीकारः = [illegible]   इति : [illegible]
तात्पर्यार्थः = مطلب

यश्च = جو   अलौकिकः = [illegible]   परमेश्वरः = پرمیشور
सः = وہ   कीदृश्या = کیسی   प्रक्रियया = [illegible]
उपास्य = ? [illegible]   इत्याकांक्षायाम् = [illegible]
सानुग्रहम् आह = [illegible]

स तत्रार्चनीयो
विमर्शपुष्पाधिवाससुरभिभिः।
चित्तचषकार्पितै-
र्वेद्यसुधावीरपानवस्तुभिः ॥३५॥

सः = وہ   तत्र = [illegible]   अर्चनीयः = [illegible]
विमर्श पुष्प = [illegible]   अधिवास = [illegible]   सुरभिभिः।
[illegible]
चित् = [illegible]   चषक = [illegible]   अर्पित = [illegible]

वेद्य = [illegible] सुधा = [illegible] वीरपान = [illegible]

वस्तभिः = [illegible]

स = وہ वेदागम = [illegible] प्रसिद्धस्वभाव: = [illegible]

परमेश्वर: = [illegible] तत्र = وہاں पिण्डात्मनि = [illegible]

पीठे = [illegible] पूजनीय: = [illegible]

पूजायां च = [illegible] वेद्यमयी = [illegible] या सुधा = [illegible]

[illegible] → सर्वेन्द्रिय = [illegible] आह्लादकत्वाद = [illegible]

अत्यन्त स्वीकार्या = [illegible]

या = जो स्वभावत् = [illegible] एकापि सती = [illegible]

भय शोक हृषाद्यवस्था = [illegible]

वैचित्र्यात = [illegible]

अम्लतिक्तमधुरादि = [illegible] प्रायानेकरस = [illegible]

विघ्नोपश्लेषणी = [illegible] वीरस्य = ویر کا →

परभैरवस्य = پر بھیرو کا वीरायाश्च = ویری کی [illegible]

स्वातन्त्र्यमय्या = [illegible] तन्मध्य प्राप्ता = [illegible]

पीयते = [illegible]

→ स्वात्मसात् = [illegible] क्रियते = [illegible]

इति = یوں　व्युत्पत्त्या = [illegible]　पाने = [illegible] → सैव = [illegible]

अङ्गत्वेन = [illegible]　उपयुज्यते = [illegible]

→ स्वचित्तात्मक = [illegible]　चषक = پیالہ

उपग्रहणयुक्त्या = [illegible]　कयाचित् = [illegible]

अर्पणीयानि = [illegible]　चित्तस्य = [illegible]

चषकता च = [illegible]　तत्र = [illegible]

बहुप्रवाहे = [illegible]　सर्पयतो = [illegible]

वेद्यवस्तूनां = [illegible]　स्वात्मभैरवस्य = [illegible]

एकहेलया = [illegible]　ग्रहणसौकर्य = [illegible]

उपायत्वात् = [illegible]

विश्ववित्तीनां = [illegible]　हि = [illegible]　भावा = [illegible] ([illegible])

बहिर्भिन्नप्रकार = [illegible]　स्फुरण = [illegible]

[illegible] तत् तत् इन्द्रिय = [illegible]　परिस्पन्द = [illegible]

उपगृह्यमाणस्वभावाः = [illegible]

क्षणे = [illegible]　विश्रम्य = [illegible]　पश्चात् = [illegible]

[illegible]

तत् तत् इन्द्रिय प्रणालिकया = [illegible]

भैरवात्मनि = [illegible] अनुप्रविशन्ति [illegible]

इति सुभगा = [illegible] इयं सरणिः = [illegible]

विमर्श = [illegible] पत्र = [illegible]

परमेश्वर = [illegible] प्रति = کو

स्वात्मतया = [illegible] विमर्शः = [illegible]

[illegible] प्रत्यभिज्ञानात्मा = [illegible] - [illegible]

स एव = وہی पुष्प = [illegible]

→ पोषणकर्तृकत्वात् = [illegible]

+ [illegible] +

अथ = [illegible] अचीरहस्ये = [illegible] स्वामियता = [illegible]

प्रपञ्चेन = [illegible] पूज्यदेवता = [illegible] चक्रस्वरूप = [illegible]

प्रतिपाद्य = [illegible] पूजाम = [illegible] उपपादयितुम = [illegible]

आह = [illegible]

निजबलनिभालनमेव
वरिवस्या सा च दुर्लभा लोके।
सुलभानि च विश्वपति -
~~रु~~ रासव~~ ~~ताम्बूल गन्ध पुष्पाणि ॥३६॥

निजबल = [illegible] निभालन = [illegible] - [illegible]
मेव
वरिवस्या = پوجا सा च = [illegible] दुर्लभो = [illegible] लोके = [illegible] ([illegible])

सुलभानि च = [illegible] विश्वपति = [illegible] आसव = شراب
ताम्बूल = [illegible] गन्ध = [illegible] पुष्पाणि = [illegible]

[illegible]

सुहृदय = [illegible] परिस्फुरत्तारूपः = [illegible] परमेश्वर एव = [illegible]

देवता = [illegible] इत्युक्तं = [illegible] वक्ष्यते च = [illegible]

तत्र = [illegible] यत् = [illegible] निजस्य = [illegible] → स्वात्मनो = [illegible]

ऽतादात्म्य = [illegible] अनुप्रविष्टं बलं [illegible]

→ विश्वविक्षोभ = [illegible] सहिष्णुत्व = [illegible] लक्षणं = [illegible]

विमृष्टत्वं = [illegible]

तत्पर्यालोचनमेव = [illegible] वरिवस्या = [illegible]

अन्या = [illegible] पूजा = [illegible] तस्य = [illegible]

अत्यन्त = [illegible] सुलभतया = [illegible] अध्यवसीयते = [illegible]

यतो = [illegible] अयं = [illegible] विश्वपतिः = [illegible]
एवं = [illegible] सपर्या = [illegible] = [illegible]
[illegible] तत् विशेषानपि = [illegible] तथा = [illegible]
योजयिष्यमाणः = [illegible] प्रथमे = [illegible]

प्राणायामस्य = [illegible] परमार्थं = [illegible]

प्रस्थापयति = [illegible]

विसृष्टुं निजसत्त्वं
विभवे कार्योन्मुखे स्तिमितेऽति ।
बाह्यवृत्तान्तानां
भङ्गः प्राणस्य संयमो ज्ञेयः ॥३८॥

विसृष्टुं = [illegible] निजसत्त्वं = [illegible] विभवे = [illegible]
[illegible]

कार्योन्मुखे [illegible] स्तिमितेऽपि = اگر [illegible] میں آیا ہو

बाह्यवृत्तान्तानां = باہر کی [illegible] کا भङ्गः = الگ ختم ہونا (باہر وشیوں کا)

प्राणस्य = [illegible] संयमो = [illegible] ज्ञेयः = [illegible] جانا چاہئے

[illegible] दैन्यतापहार = [illegible] उन्मुखस्य प्रक्षालिने = [illegible]

स्वसामर्थ्यरूपे = [illegible] विभवे = [illegible] - [illegible]

विश्वमयस्य = [illegible] कलत्रवस्थानात्मके = [illegible]

[illegible] स्तैमित्यम = [illegible] अनुभवत्यापि = [illegible]

विश्वोत्तीर्णस्य = [illegible]

[illegible] स्वात्म = [illegible] परिस्पन्दमयो = [illegible]

विमर्शः = [illegible] → दर्पणमण्डलान्तः = [illegible] یعنی آئینے میں

प्रविष्टु = [illegible] गन्धगजेन्द्राद्य = [illegible]

अनुकृतिस्थानीयं = [illegible] पर्यालोचने = [illegible]

[illegible]

[illegible]

ततः = پس उपपादकतया = ثابت کرنے والے ہونے سے

बाह्यभावानां = بیرونی چیزوں

वेद्य = جانے جانے والی उल्लास = اظہار स्वलक्षणानां = اپنی علامت والی چیزوں کی

सर्वेन्द्रिय = سب حواس ग्राह्याणां = جانی جانے والی

वृत्तान्तानां = حالات کی भङ्गः = انقطاع ۔ روکنا

भञ्जन = توڑنا स्तम्भन = روکنا

प्राणायामः = سانس کا روکنا इत्युक्तं भवति = یہ کہا گیا ہے

प्राणायाम प्रसंगात = پرانایام کے موقع پر

तदनन्तर = اس کے بعد उपकल्पित = کیا گیا

प्रोक्षण = چھڑکنا दाहन = جلانا

आप्लावनं = نہانا

तत्त्वमुत्तेजयति = حقیقت کو ابھارتا ہے

शोषो मलस्य नाशो
दाहस्तस्य वासनोच्छेदः।
आप्लावनं तनूनां
ज्ञानसुधासेकनिमिती शुद्धिः ॥३८॥

शोषा = سوکھنا → मलस्य नाशो = میل کا ناش

दाह = جلنا → स्तस्य = اس کی वासनोच्छेदः = خواہشوں کا ناش

आप्लावनं = دھونا → तनूनां = باریک کرنا

ज्ञान सुधा = گیان امرت سے सेक निमिता = سینچنے کی وجہ سے

शुद्धि = شدھی یعنی پاکیزگی

पुष्पादि = [illegible] स्वभावम् = [illegible]

उपन्याति = [illegible]

अविकल्पतया विमर्शो
विकल्पवर्गस्याङ्गसन्नाहः।
अर्घ्यं वेद्याविलासः
पुष्पाणि स्वभावपोषकाः भावाः
॥३९॥

अविकल्पतया = [illegible] विमर्शो = [illegible]
विकल्पवर्गस्य = [illegible] अङ्गसन्नाहः = [illegible]
अर्घ्यं = [illegible] वेद्याविलासः = [illegible]
पुष्पाणि = [illegible] स्वभावपोषकाः = [illegible]
भावाः = [illegible]

करचरणाद्य = [illegible] उपलक्षितस्य = [illegible]

विकल्प = [illegible] विक्षोभ = [illegible] प्रपञ्चस्य = [illegible]

पूर्णहंभावना स्वभावया = [illegible]

कयाचित = [illegible]

अविकल्पतया = [illegible]

[illegible]

विमर्शनम = [illegible] प्रत्यास: = [illegible]

वेद्यस्य = [illegible] विकल्प = [illegible] प्रसरलक्षणस्य: = [illegible]

यो = [illegible] विलास: = [illegible]

संकोच = [illegible] अवस्थायामपि = [illegible]

स्वभावान = [illegible] प्रत्याक्रान्तो = [illegible]

व्यवहार : [illegible] तदेव = [illegible] अद्वयम = [illegible]

स्वस्य = [illegible] यो भावः = [illegible]

पूज्यदेवता = [illegible] स्वभावतया = [illegible]

निरूपित = [illegible] चमत्कार: = [illegible]

तस्य = [illegible] तादृक = [illegible] परामर्श = [illegible]

प्रतिज्ञापत्र = [illegible] पालन लक्षण = [illegible]

पोषण = [illegible]   प्रयोजनानि = [illegible]   पुष्पाणि = [illegible]

→ स्वभावे = [illegible]   पोषयन्ति = [illegible]

इति व्युत्पत्त्या = [illegible] पुष्पाणि अति [illegible]

इति तात्पर्यार्थः = [illegible]

एवं = اس طرح   लौकिकालौकिक = [illegible]

[illegible] साधारण्येन = [illegible]   उपात्तेषु = [illegible]

द्रव्येषु = [illegible]   सर्वेन्द्रिय = [illegible]

अपक्षपात = طرفداری   विषयद्रव्यविशेषे = [illegible]

पृथक्कृत्य = الگ کرکے   संस्कार योगाभ्यां = [illegible]

परीक्षितुमाह = [illegible]

पूर्णाहन्ताया मुखे
विश्वविकल्पाङ्कुराणां विक्षेपम्।
मन्त्रोल्लेख विद्धं
पुण्यं कुलबिन्दु तर्पणं भवामः॥४०॥

पूर्णाहन्तया = [illegible] मुखे = [illegible] विश्वविकल्पाङ्कुराणां = [illegible]

विक्षेपम् = [illegible] - [illegible]

मन्त्रउल्लेख = [illegible] विप्रुड् = [illegible] पुण्यं = [illegible]

कुलबिन्दु = [illegible] = [illegible] तर्पणं = [illegible] प्रणामः = [illegible]

कुले = [illegible] → लि = [illegible] नाम = نام → वेद्यवर्गोल्लासतया = [illegible]

स्वस्वभावतया = [illegible] भगवान् = [illegible]

अर्घ्यभट्टारक = [illegible] इत्याख्यायते = [illegible]

तत्र = [illegible] तदीया = [illegible] ये = [illegible] बिन्दवः = [illegible]

क्रमात्क्रमम = [illegible] अशेषाशेषतया = [illegible]

परिस्फुरन्तः = [illegible] शक्तिप्रसरस्पन्दाः = [illegible]

ते = [illegible] क्रियमाणं = [illegible] देवता = [illegible]

तर्पणं = [illegible] भा प्रणामः = [illegible] →

→ परामर्शाम = [illegible] इति यावत् = [illegible]

- - - - - - - - लित तत्त्वात् क्रमेण = [illegible] ...

त्रि अर्घ्यदेवता = [illegible] चक्ररहस्यम् = [illegible]

उद्भावयितुम = [illegible] आदौ = [illegible] उद्देशात = [illegible]

उपन्यस्याति = [illegible]

श्रीपीठपंचवाह्रो
नेत्रत्रयवृन्दचक्राणि ।
स्मरत स्मरत गुरूणां
पंक्तिं पंचशक्तीश्च सृष्टिप्रमुखाः
॥४२॥

श्रीपीठं = شری پیٹھ पंचवाह्रो = 5 واہوں سے

नेत्र त्रय = تین نیتر वृन्द चक्राणि = بندو چکروں میں

اُن स्मरत = اُن کا سمرن کرو स्मरत = سمرن کرو गुरूणां = گروؤں کی पंक्ति

पच शक्तिश्च = 5 شکتیاں اور सृष्टि प्रमुखाः = سرشٹی پرمکھ [illegible]

श्री पीठ पंचवाह्रो = شری پیٹھ کے 5 واہوں سے नेत्रत्रयं = تین نیتر →

वृन्द चक्रम = بندو چکر इति यानि = اس طرح جو

च चक्राणि = چکر ہیں तानि स्मरत, = وہ سمرن کرو

→ परामृशत = پرامرش کرو ان کا श्रीगुरुनाथानां च = شری گروؤں کی

पंक्तिं स्मरत = پنکتی کا سمرن کرو गुरुमण्डलद्योतनाय = گروؤں کا منڈل ظاہر کرنے کے لیے

पुनरपि = دوبارہ स्मरत = سمرن کرو

इत्युक्तम = اس طرح کہا सृष्टि मुखाश्च = سرشٹی مکھ اور

पंचपञ्चाशीभ्य = [illegible] स्मरत = [illegible] यः = [illegible]

सृष्टिस्थिति = [illegible] संहारानाख्या = [illegible]

भासेति = [illegible] सिद्धान्ते = [illegible]

अथ = [illegible] श्रीचक्रं = [illegible] क्रमेण = [illegible]

उन्मुद्रयिष्यन् = [illegible] आदौ = [illegible]

पीठनिकेतनादि = [illegible] नेत्रत्रितयतो = [illegible]

विभागद्वारा = [illegible] पर्यालोचयति = [illegible]

पीठे नव कला:

पञ्चैव पञ्चवाहपदव्याम्

सप्तदश भालनेत्रे

द्वादश षोडश चान्येत्रयो ॥ ४२॥

पीठे = [illegible] न कला = [illegible]

पञ्च एव = 5 पञ्चवाह = [illegible] 5 पदव्याम = [illegible]

सप्तदश = 17 भालनेत्र = [illegible] अन्ये नेत्रयो

द्वादश = 12 [illegible] षोडश = 16 [illegible] = [illegible] नेत्रयो

[illegible] =

पीठं = [illegible] → हि = [illegible] नाम = [illegible] स्वशरीर महारकम् =

इत्युक्तम् = [illegible] यदुक्तं महानयप्रकाशे =

"शिव शक्त्युभयोन्मेषसामरस्योद्भवे महत्।
वीर्यं तस्माद्देह एव महापीठं समुद्गतम्॥"

शिवशक्ति = [illegible] उभय = [illegible] यो उन्मेषः = [illegible] सामरस्य [illegible]

उद्भवे = [illegible] महत = [illegible]

तस्माद् = [illegible] देह एव = [illegible] वीर्यं [illegible] महापीठ = [illegible] समुद्गतम् = [illegible]

तत्र च = [illegible] कला : १६ → शक्तयो = [illegible]

नव = [illegible] ताश्च = [illegible] पर्यालोच्यमानाः = [illegible]

प्रमातृशमय : [illegible] कश्चित = [illegible]

आद्यस्पन्दः = [illegible] तदनु = [illegible]

तस्यैव = [illegible] उपरि = [illegible]

प्रसरणोन्मुखरूपा = [illegible]

शक्तिः = [illegible] काचित = [illegible]

अथ = [illegible] तस्य = [illegible] प्रमाण स्फुरणरूपः = [illegible]

काक्षादिन्द्रिय	= آنکھ وغیرہ اندریوں	परिस्पन्द	= سپندن ہوتی ہے
ततश्च	= اور اس سے	वस्तुव्यवस्थापनात्मिका:	وستو کی حالت کو قائم کرنے والی ہے۔ اس پر سپھورن ہے
तत्र	=	स्फुरत्ता	=
पश्चात्	= اس کے بعد	प्रमेयोल्लासः	= پرمیے کا اُدے ہوتا ہے
प्रमेयवर्गश्च	= پرمیے ورگ بھی	सूक्ष्मेक्षिकया:	سوکشم نظر سے
परीक्षियमाणो	= پرکھا کیا ہوا	भूतपञ्चकमेव	= وہ پانچ بھوت ہی ہیں
अन्तर्भवति	= اندر شامل ہوتی ہے	भूतानि च	= اور بھوت
अपत्र	= اس میں بھی	आकाशो	= آکاش
वायुस्तेज आपो भूमिरिति	= وایو۔ پانی۔ تیج۔ بھومی		
क्रमात्	= کرم سے	उत्पद्यन्ते	= پیدا ہوتے ہیں
तत्र च	= اور وہاں	प्रारम्भ एव	= شروع ہی میں
स्वात्मन	= اپنا	चिद्रूपता	= چِت روپتا
परस्मिन परामर्शः	= پرامرش	तदनु	= اس کے بعد

तस्य = اس کا   स्थैर्योपपादनम् = [illegible]

तदनु = اس کے بعد   तत = اس سے   योगरूपस्य = جوڑ۔

स्पन्दानुवृत्तिः = [illegible]   तदनु तस्यैव = اس کے بعد اسی کا

उज्ज्वलीकरणं = چمکانا   ततश्च = اس سے

स्वविश्रान्तिलक्षण = [illegible] आप्यायकत्वे च = [illegible]

इति क्रमाविवक्षा = [illegible] +

एवं च = [illegible]   प्रमाता = پرماتا   प्रमाणे = پرمان

पञ्चविधं = 5 قسم   प्रमेये = پرمیہ

पीठनिकेतनम् = [illegible]   इत्यर्थो भवति = [illegible]

अन्ये = [illegible]   पुनर = پھر   इति तत पीठक्षेत्र = [illegible]

प्रमशानक्षेत्रप्र = [illegible]   प्रामेलापयजन भेदात = [illegible]

भेदात =

पञ्चप्रकारतया = پانچ طرح 5   उपास्ते = اپاسنا کرتا ہے

पञ्चैव = پانچ ہی 5   पञ्चवाहपदव्यां = پانچ راستوں میں 5   वाह्यः = وہ

→ परमेश्वरस्य = پرمیشور کا   स्फुरणद्वारा = ظہور کے ذریعہ [illegible]

ताश्च पञ्च = وہ پانچ 5 [illegible]

व्योम वामेश्वरी = [illegible]   खेचरी = [illegible]

दिक्चरी = [illegible]   गोचरी भूचरी भवन्ति = [illegible]

तत्र व्योमनाम = [illegible]   औत्मात्मक = [illegible]

→ प्रणवरूपता = [illegible]   विमर्श = [illegible]

वैशिष्ट्य = [illegible]   अनुप्राणनानां = [illegible]

ओ, प्र, म, वक्ष्यमाण पञ्च पर्वकाणां = [illegible] 5 [illegible]

वामधामाने = [illegible]   प्राति = [illegible]

ईश्वरी = [illegible]   सामर्थ्यशालिनीति = [illegible]

व्योमवामेश्वरी = [illegible]   सा च = [illegible]

परमेश्वरस्य = پرمیشور کی   अविकल्पसमय = [illegible]

अनुप्रविष्टा = [illegible] चिद्रश्मिश्च = [illegible]

बोधरूपे = [illegible] प्रमातरि = [illegible]

स्फुरन्ती = तदनु = [illegible]

तदन्तःकरण = [illegible] अनुप्रविष्टा = [illegible]

पश्चात् = [illegible] तस्यैव = اسی

बाह्य = باہر इन्द्रिया = [illegible]

अनुबन्धिनी = [illegible] भूत्वा = ہو کر

बहिर्वेद्यलक्षणं = [illegible]

विषय = [illegible] उल्लासम् = [illegible]

अखिलम् = سارا उपयुङ्क्ते इति = [illegible]

दिक्चरी = [illegible] गोषु = →

बहिरिन्द्रियेषु = [illegible] संचरणात् = [illegible] गोचरी = [illegible]

भूमिरूप = [illegible] विषय = [illegible] व औचित्याचरणात् [illegible]

भूचरी इति = [illegible]

[illegible]

अथैवं = [illegible] पञ्चधा = 5 [illegible] वहतः = [illegible]

परमेश्वरस्य = [illegible] प्रमातृ प्रमाण प्रमेयतया = [illegible]

त्रैविध्येनाऽपि = [illegible] प्रकारं = [illegible]

सूचयन् = [illegible] [मूर्तिचक्र = [illegible]

तावदाह = [illegible] सप्तदश = 17

भाल~~प्रकारं~~ नेत्र = [illegible] सू~~चयन्~~ : इति =

भालो = → ललाटः = [illegible] तद्गतनेत्रः = [illegible]

[illegible] सप्तदश = 17 शक्तयः = [illegible]

तत्र च = [illegible] मूर्तिचक्रम् = [illegible]

इत्याम्नायते = [illegible] मूर्छनात् = [illegible]

[illegible] → मोहनरूपात् = [illegible] → समुच्छ्रयणरूपात = [illegible]

मूर्तिचक्रं [illegible] तत्र च = [illegible]

अन्तर्बहिर = [illegible] अहन्ता इदन्ता द्विरूपे [illegible] =

अनुगुण्य

स्फुरण = अनुगुणत्वात् = [illegible]

तत्र = وہاں यदा = جب अहन्ताया = اہنتا کا

समुच्छ्रायः = بڑھاوا तदा = تب इदन्ताया = یدنتا

न्यग्भावरूपो = نیچا ہونا मोहो भवति = وہ موہ ہوتا ہے

یدنتا کا نیچا ہونا موہ ہے

यदा = جب पुनर = پھر इदन्ताया: یدنتا

समुच्छ्रायः = بڑھاوا तदा = تب अहन्ताया = اہنتا

उत्करूपो = اونچا ہونا मोह = وہ موہ ہے

द्वयमपि = دونوں ہی एकार्थमेव = ایک ہی معنی

रूपं च = روپ → प्रमातृ = پرماتر

→ बहिरूपस्य = باہر روپ کا → परमप्रकाशस्य پرم پرکاش کا

परभैरव = پربھیرو संविदेक = سنوید ایک

पर्यन्तीत्येकपः = ایسا ہے

ایسا ہوتا ہے

पाषाणादि = [illegible] जड संवित्पर्यन्तो = [illegible]

न्यूनीभावश्च इति = [illegible]

इति महती = [illegible] स्वातन्त्र्य शक्तिमूर्ति [illegible]

स्पन्देन उच्यते = [illegible]

तत्र = [illegible] कला = [illegible] सप्तदश = 17

आम्ने = [illegible] बाह्याभ्यन्तर कलनेन = [illegible]

[illegible] कलादशकं = [illegible] 10 शिखासप्तकं च [illegible] 7 [illegible]

इत्याम्नायेषु = [illegible] प्रसिद्धे = [illegible]

तत्संख्यया = [illegible] मूर्तिचक्र = [illegible]

शक्तयस्तावत्य इति = [illegible]

ताश्च = [illegible] पर्यालोच्यमाना = [illegible]

→ चैतन्यं = [illegible] प्राधान्यम = [illegible]

अभिमानकर्तृत्वम् = میں اعمال کرنے والا ہوں [illegible]

अध्यवसायो = [illegible] वचनम् = بولنا

आदानम् = لینا गमनम् = جانا

उत्सर्जनम् = [illegible] आनन्दत्वे = [illegible]

ज्ञाने = (جاننا) [illegible] निश्चय: = [illegible] (یقین)

संकल्पने = [illegible] श्रवणं = سننا

स्पर्शने = چھونا दर्शनम् = دیکھنا

आस्वादनम् = سواد

आघ्राणेन च [illegible] سونگھنا इति प्रमातृ = [illegible]

स्फुरण प्रकारा एव भवन्ति = [illegible]

तेषाम् = ان کا अन्त:करण = اندرونی बहिष्करणादीनि = باہری [illegible]

उपायतया = [illegible] आविर्भवति घुन्ते = [illegible]

एतास्तु = [illegible] मूर्तिशरीय: = [illegible] संकुचितस्य = [illegible]

प्रमातु: = [illegible] तत् तत् विषय = [illegible] साधनभेद: = [illegible]

उपश्लेषात् = [illegible] पशुत्वम् = [illegible]

उपजनयन्ति = پیدا کرتی ہیں   असंकुचितस्य = جو نہ سکڑا ہوا ہو

स्वस्वातन्त्र्य = اپنی خود مختاری   प्राप्ति =   विजृम्भ = کھلنا

संरम्भकतया = جوش و خروش سے   प्रवर्तमाना: = جاری رہنے والی

परमशिवीभावलक्षणं = پرم شیو ہونے کی علامت   माहात्म्यम् = عظمت

उन्मीलयन्ति इति = کھولتی ہیں

अथ = اب   प्रकाशानन्द = پرکاش آنند   चक्रद्वितयमाह: = یہ دو چکر اب کہتے ہیں

'द्वादशषोडश च = 16-12 دو   अन्यनेत्रयोरिति' = یہ دو نیتر ہیں - دائیں اور بائیں نیتر

अन्ययो:   दक्षिणवामरूपयो: = دائیں اور بائیں روپ والے

नेत्रयोर्यथासंख्यं = ترتیب سے دو نیتروں میں   द्वादश = ایک میں 12 دل

षोडश = 16 دل   प्राक्रय = پہلے   इत्यर्थ: =

तत्र च = اور   दक्षिणं = دایاں   नेत्रं =

پرکاش کی   प्रकाश्यते = پرکاش کیا جاتا ہے (ظاہر)   अनेन = اس سے   प्रमेयतत्त्वम् = پرمیہ تتو

इति = [illegible] व्युत्पत्त्या = [illegible] प्रकाशः = [illegible]

प्रमाणम् = [illegible] इत्यर्थो भवति = [illegible]

तत्र च = [illegible] प्रशक्तयो = [illegible] द्वादश = 12 [illegible]

ताश्च = [illegible] तत्त्वदृष्ट्या [illegible] यथाक्रमं = [illegible]

प्राण प्रधानानि = [illegible]

वाक्-पाणि-पाद-पायूपस्थ रूपाणि = [illegible]

"कर्मेन्द्रियाणि" = [illegible] मनश्श्रेष्ठानि = [illegible]

श्रोत्रत्वक्चक्षूरसनाघ्राणात्मकानि = [illegible]

"ज्ञानेन्द्रियाणि" [illegible]

वामनेत्रमानन्दचक्रम् = [illegible] ज्ञानन्दो = [illegible]

नाम = [illegible] स्वात्मपरमेश्वर = [illegible]

इदन्तया = [illegible] स्फुरन् = [illegible] समन्तात् = [illegible]

समृद्धिस्वभावः = [illegible] → प्रमेयवर्गोल्लासः = [illegible]

स च = [illegible] सोमांशः [illegible] तत्र च = [illegible]

कला = [illegible] इमे षोडश = 16 वस्तुवृत्त्या = [illegible]

ताः = [illegible] षोडशविकार स्वभावाः [illegible] 16

विकारश्च = कर्मेन्द्रियपञ्चकं 5 [illegible]

[illegible]

ज्ञानेन्द्रिय पञ्चकम् = پانچ گیان اندریاں

आकाशादिभूत पञ्चकम् = آکاش وغیرہ پانچ بھوت مनश्च = اور من
ہے جو آکاش میں (۱۶۳ میں)

एव = ہی स्थूलदेह = ستھول دیہہ पीठतया = پیٹھ (آسن) کے طور پر اس

उपास्यतामुपपाद्य = اپاسنا کے قابل بنا کر

सूक्ष्ममप्येवं = سوکشم کو بھی اسی طرح विस्पष्टंयम = واضح طور پر

इत्यएवम् = اسی طرح उन्मीलयितुं = کھولنے کے لیے

वृन्दचक्रे = (بندچکر) میں पर्यालोचयति = غور کرتا ہے اس پر

प्रकटितपञ्चस्कन्धं
चतुरुषष्टिर्भवति वृन्दचक्रम्।
न खलु मण्डले गुरूणां
नियमो नियमानलं विना युक्तः ॥४३॥

प्रकटित = ظاہر کیے ہوئے पञ्चस्कन्धं = پانچ سکندھ 35 चतुःषष्टि = 64

भवति = ہوتا ہے वृन्दचक्रम् = بندچکر न = نہ खलु = یقیناً

मण्डले गुरूणां = گروؤں کے منڈل میں नियमो = ہے نیم یہ

नियमानलं = نیم کی آگ کے بغیر विना = اس بغیر युक्तः = مناسب
- ہے نیم یہاں مناسب نہیں - ہے نہیں مناسب

اس گرو منڈل کو
نیم صحیح
نہیں

वृन्दचक्रं = [illegible] → वृन्दसंदोहात्मा = [illegible]

तादृक्त्वे च = [illegible] तस्य = [illegible]

स्वतः = [illegible] पुर्यष्टकमयतया = [illegible]

ज्ञानसिद्धादि = [illegible] पञ्चक समष्टिः = [illegible]

स्वभावत्वात च = [illegible] ([illegible])

प्रकटित = [illegible] पञ्चस्कन्ध = [illegible] 5

ज्ञानसिद्धा = [illegible] षोडश = 16

मन्त्रसिद्धाश्च तुर्विंशतिः = [illegible] 24

मेलापसिद्धा = [illegible] द्वादश = [illegible] 12 [illegible]

शाक्तिसिद्धा = [illegible] अष्टौ = [illegible] 8 [illegible]

शांभवसिद्धाश्चत्वारः - [illegible] = 4

इति मङ्ग्या = [illegible] चतुष्षष्टिवृन्दचक्रम् =
= [illegible] 64

अयं भावः = یہ بات ہے   परमेश्वरो हि = پرمیشور ہی

→ प्रकाशः = [illegible]   प्रकृत्या = سوبھاؤ سے

प्रसन्नगम्भीरम् = [illegible]   अनुत्तर = [illegible]

तरङ्ग-सम्बुराशिम् = [illegible]   अनुकुर्वन = [illegible]

अविकल्पात्मैव = [illegible]   अन्तः = اندر

स्वातन्त्र्यमयीम् = [illegible]   आनन्दशक्तिम् = آنند شکتی

अनुभवति = [illegible]   तस्य च = اس کی

तादृक = [illegible]   स्वभाव = [illegible]   अनुप्राप्तिः = [illegible]

प्राणायः [illegible]   प्राणमयः = [illegible]

स एव = وہی   यदा = جب

किंचित्कल्लोलन = [illegible]   क्रियोन्मुख्यम् = [illegible]

अवलम्बते = [illegible]   तदा = تب

शाक्तोल्लास: = [illegible]

तस्यैव = اسی کا   किंचिल्लोलीभावे = [illegible]

मेलाप = [illegible]   परिस्फुरणम् = [illegible]

उपर्युद्रिक्त = [illegible]   कल्लोल = [illegible]

कल्पनायां = [illegible]

[illegible] मात्रोन्मेष: = [illegible]   चन्द्रोदय = [illegible]

प्रद्वधारिव = سمندر [illegible]   कुत्रचित् = کہیں [illegible]

प्रवृद्धिहेतू = [illegible]   तुलद्भुनानन्दि रुत्कट = [illegible]

क्षोभको = [illegible]   ज्ञानसिद्धोदय: = [illegible]

ततश्च = اور پھر   ज्ञानसिद्धा: = گیان سدھ [illegible]

प्रमेय प्रमेयोद्धात्मकतया = [illegible]

शाक्तसिद्धाः = [illegible] तद्वत् =

तदुच्छेदव्यपोहनया = [illegible] शुद्धप्रमातृताम् = [illegible]

आपन्नाः = [illegible] शाम्भवसिद्धाः = [illegible]

स्वपूर्णसंवित्स्वातन्त्र्यमय = [illegible]

परमशिवभट्टारकतयेति = [illegible]

तथा च = [illegible] श्रीचक्रक्रमसद्भावे =

" इज्ञाने सृष्टिं विजानीयात्स्थितिमन्त्रैः प्रकीर्तितः ।
क्रमे संहारं च महाशाक्ते....

تیوں سرشٹی ماننی چاہئے - کیفیتی منتر کتھ - سمہار ماہا شکت

सृष्टौ तु दश कलाः
स्थितौ तु द्वात्रिंशद्भवन्ति शक्तयः ।
एकादश संहारे
त्रयोदश तास्तुरीयपर्वाणि ॥४४॥

सृष्टौ तु दश कला = [illegible] स्थितौ तु = [illegible] द्वात्रिंशद्भवन्ति शक्तयः

एकादश संहारे त्रयो = 13 ता = [illegible]

त्रयोदश

तुरीय पर्वाणि = [illegible]

भासायां न विकल्पाः
स्फुरन्ति स्फुरदेकनिष्कलश्रियाम् ।
यदि प्रतिबिम्बगत्या
स्फुरति परं षोडशाधिका देवी ॥४५॥

भासायां = [illegible] न = نہیں विकल्पा = [illegible]

स्फुरन्ति = [illegible]

स्फुरद् = [illegible] एक = ایک निष्कल श्रियाम् = [illegible]

यदि = جب प्रतिबिम्ब गत्या = [illegible]

स्फुरति = [illegible] परं = [illegible]

षोडशाधिका = [illegible] 16 देवी = [illegible]

सृष्टेः पञ्चकला भासे
जनो गणयति व्यवधानम्
सृष्टेर्मूलस्कन्धे
भासायां पल्लवः सृष्टिः ॥४६॥

सृष्टेः = سرشٹی کے पञ्चकला भासे = [illegible]
जनो = لوگ गणयति = گنتے ہیں व्यवधानम् = [illegible]
सृष्टे मूलस्कन्धे = [illegible]
भासायां = [illegible] पल्लवः = برگ सृष्टिः = [illegible]

चित्रं न लिखति चित्रं
चित्रकरः पश्यति लिखति तच्चित्रम्।
तद्गुणत कुत्र योग्या
कर्तु द्वयोरिति देवताबुद्धिः ॥४८॥

चित्रं = [illegible] न लिखति चित्रं = [illegible]
चित्रकरः = چترکار पश्यति = دیکھتا ہے लिखति = [illegible]
खोताबुद्धिः [illegible] तच्चित्रम् = اس چتر کو तत = [illegible] मण्त = [illegible]
[illegible] कुत्र = [illegible] योग्या = [illegible] कर्तु = [illegible] द्वये इत्य = [illegible]

जडमजडं वा वस्तु = جڑ یا اجڑ وستو "देवता" = دیوتا

इति संदिहानो = شک کرتا ہوا [illegible] जने सर्वे = لوگ سبھی

प्रतिबोध्य = [illegible] यद्युत = جس طرح [illegible]

आलेख्य = [illegible] आपितवपुषे = [illegible]

पुरुषमचेतनं प्रति = [illegible] - [illegible]

तज्जातितीयस्य = [illegible] अन्यस्य = دوسرا

कस्यचिदपि = کسی کا بھی तादृग्विलेखन = [illegible]

क्रियायां = کریا سामर्थ्ये = سامرتھ

न = [illegible] आलोकयेत = [illegible]

प्रत्युत = بلکہ तद्विजातीयस्य = [illegible]

तद्विकलानि = [illegible] निर्माणे रसक = [illegible]

रूप की प्रालोत्कर्ष शालिनः = [illegible]

चेतनस्यैव = [illegible] तत्संभवाति = [illegible]

इत्यापतितम् = [illegible]

उत्तमर्थं = [illegible] हृदयंगमीकर्तुं = [illegible]

"पश्यति" = "دیکھتا" इत्युक्तम् = ایسا کہا گیا

[illegible marginal Urdu notes]

चेतनाचेतनयोः = (ان دونوں) چیتن اور اچیتن   सामर्थ्यमसामर्थ्यं च = سامرتھ اور اسامرتھ ([illegible])

प्रख्यापयितुं = ظاہر کرنے کے لئے   पुनः / पुनः = پھر

पुनश्चित्रशब्दप्रयोगः = پھر چتر شبد کا پریوگ   तदिति = وہ یہ [illegible]

[illegible] यतोऽन्वयव्यतिरेकाभ्यां = کیونکہ انوے اور ویتریک سے

चेतनस्यैव = چیتن کا ہی   उक्ता क्रिया कर्तृत्वम् = کہی ہوئی [illegible]

न = نہیں   पुनः = پھر   ततश्च = اس سے

अतिव्यतिरिक्तस्य = [illegible]

कस्यचित्तमो =   ततो हेतोर्भणत = اس وجہ سے [illegible]

भणत → परामृशात = (ان) [illegible]

तयोश्चित्रस्य = ان دونوں میں چتر کا   चित्रकरस्य = چترکار کا

उभयोर्मध्य = ان دو میں   कस्य = کس کا

देवताबुद्धिः = دیوتا بدھی   कर्तुमुचिता = کرنے کے لائق ہے

ननु = [illegible]   'स्वात्मैव देवता' = اپنا آتما ہی دیوتا ہے

इति निर्बन्धः = "[illegible]" तस्मि तत्किमस्य = [illegible]

[illegible] मन्त्रतन्त्रादिना = منتر تنتر آدی سے   प्रपञ्चेनोपक्रियते = [illegible]

स खलु = [illegible]   स्वव्यतिरिक्त = [illegible]

देवाभिमुख = دیو [illegible]   प्रयोजनतया = [illegible]

[illegible] स्वीक्रियते = [illegible] इत्याशंक्य = [illegible]

मन्त्रस्तावद् तद्रूप = [illegible] देवता:

[illegible] अनुगुण्येन = [illegible] निर्णीयते = [illegible]

मननमयी निजविभवे
निजसंकोचमये त्राणमयी।
कवलितविश्वविकल्पा
अनुभूतिः कापि मन्त्रशब्दार्थः ॥ ४८ ॥

मननमयी = [illegible] निजविभवे = [illegible]

निजसंकोचमये = [illegible] त्राण भये = [illegible]

त्राणमयी = [illegible]

कवलित विश्वविकल्पा [illegible]

अनुभूति [illegible] कापि = [illegible]

मन्त्रशब्दार्थः [illegible]

[illegible] { "मनन त्राण धर्माणो मन्त्राः" = [illegible]

इति ह्याम्नायः = [illegible]

तत्र = وہاں मन्त्रानुसंधातुः = جو منتر کا انوسندھان کرنے والا ہے

स्वेच्छा = اپنی اچھا سے मन्त्रेण = منتر کا उपाधिना = اپادھی

"विभवः संकोचः" = [illegible]

इति = اس طرح उपाधिद्वयमस्ति = [illegible]

तयोर्विभवो नाम = ان دونوں میں [illegible]

[illegible] → विश्व = وشو ततउत्तर = [illegible] उभय = دونوں

सामरस्य युक्त्या = [illegible]

अहंभाव भावात्मन = [illegible] विकासः = [illegible]

[illegible] यत्पारमैश्वर्यमुच्यते = [illegible] | [illegible] |

संकोचश्च = [illegible] → तद्विपर्ययाद = [illegible]

[illegible] अपूर्णत्वाभिमनने = [illegible] | [illegible] |

तत् = وہ "पाशवम्" = [illegible]

इत्याख्यायते = [illegible]

एवं = ایسا स्थिते = جب ہوگئی तादृगात्मनि = ایسی سروپ میں

विकासे = جب وکاس समुल्लसति = جب دکھائی دیتا ہے

तस्य च = اور اس کا यन्मननम् = جو سوچنا

[illegible] → उपर्युपरि = اوپر اوپر جانا यथापरामर्शी = مطابق پرامرش

अनुस्यूति स्वभावश्चमत्कारः = اس کا جو دھیان ہے - سوبھاؤ کا چمتکار ہو رہا ہے

तत्प्रकृते यस्याः = (جس میں) [illegible]

तद्द्रुतरूपे = [illegible] संकोचे = سکڑنے

प्रस्तुते त्राणे = [illegible]

→ संकोचोऽपि = اگر یہ سکڑنا ہی [illegible]

विचार्यमाणश्चिदात्मैकयेन = [illegible]

प्रथमानत्वाच्चिन्मय एव = [illegible]

[illegible] अन्यथा = اگر نہ ہو तु = न =

किंचित् = [illegible]

इति श्रीप्रत्यभिज्ञाहृदयमयीदया = اس طرح پرتیبھگیا ہردیہ کی مہربانی سے

तस्यापि = اس کی संकोचस्य = سنکوچ کی بھی

वैश्वात्म्य प्रथा = [illegible] अनुप्रविष्टता = اس میں اندر گھسی ہوئی [illegible]

अनुसंधानौ = انوسندھان उतपादनद्वारा = اس کے پیدا کرنے کے ذریعے

स्वस्वभाव भङ्ग = اپنے سوبھاؤ کا بھنگ

प्रसंगरूप = [illegible] चाकित्य = [illegible]

व्यपोहनलक्षणं = [illegible]

रक्षणं = [illegible] तन्मयी = [illegible]

हेतुद्वयेन = ان دونوں [illegible] वेद्याविक्षोभ = [illegible]

सर्वग्रास = [illegible] विशृङ्खल = [illegible]

उल्लासायानुभूति: = [illegible]

स्वहृदयैकसंवेद्या = [illegible]

विमर्शशक्ति: = [illegible] सर्वमन्त्र: = [illegible]

यथा च श्रीराजभट्टारके :- جیسا کہ شری راج بھٹارک

"वर्णात्मको न मन्त्रो
दशभुजदेहो न पञ्चवदनोऽपि ।
संकल्पपूर्वकोटौ
नादोल्लासो भवेन्मन्त्रः ॥"

वर्णात्मको = اکھشر روپ — न मन्त्रो = وہ منتر نہیں ہے

दशभुजदेहो = دس بازو والا شریر — न = نہیں

पञ्चवदनोऽपि = پانچ منہ والا — अपि = بھی — संकल्प = سنکلپ

पूर्वकोटौ = پہلے کوٹی پر — नादोल्लासो = ناد کا اُلّاس ہے

भवेत् मन्त्रः = وہی منتر ہے
- منتر ہے

ननु = شنکا — मंत्राणामेव = منتروں ہی

अलौकिकानुभूत्यात्मकत्वं = [illegible]

प्रसाधनम् = [illegible] — सतत सर्वे = [illegible]

विविवादं = [illegible]

श्रोत्रेन्द्रियग्राह्यस्य = [illegible] शब्दराशेः = [illegible]

कीदृशम् = [illegible]

इत्याशंक्य = [illegible] वाक्तत्त्वस्यैव = [illegible]

तत्त्वम् = [illegible] उन्मुद्रयितुमाह = [illegible]

वैखरी नाम क्रिया
ज्ञानमयी भवति मध्यमा वाक्।
इच्छा पुनः पश्यन्ती
सूक्ष्मा समरसा वृत्तिः ॥ ४९ ॥

वैखरी नाम = [illegible] क्रिया [illegible] ज्ञानमयी = [illegible] भवति

मध्यमा वाक् = [illegible] इच्छा पुनः = [illegible] पश्यन्ति

सूक्ष्मा = [illegible] समरसा वृत्ति = [illegible]

वाक्तत्त्वं तावत्क्रमात् = [illegible] सूक्ष्मा = [illegible]

पश्यन्ती = [illegible] मध्यमा = [illegible] वैखरी = [illegible]

इति चतुर्धा भिद्यते = [illegible] तत्र वैखरीति = [illegible]

ताल्वादिकरण = [illegible] व्यापारे = [illegible] प्रसिद्धा = [illegible]

या = 3. क्रियाशक्तिरित्यध्यवसीयते = [illegible]

मध्यमा च = [illegible] बुद्धिवृत्तिमात्र = [illegible]

~~प्रवर्त्यध्यवसीयते~~ = प्रवर्त्यमानत्वात् = [illegible]

ज्ञानशक्तिः = [illegible] पश्यन्ती = [illegible]

पुनः = पुः इच्छाशक्तिः = [illegible]

बहिः प्रसरणाभ्युपगमरूपत्वात् तस्याः = [illegible]

यतः = [illegible] पश्यन्तीति = [illegible] व्युत्पत्तिः = [illegible]

सूक्ष्मा तु = [illegible] शिखण्डयण्डरस = [illegible]

व्याघात् = [illegible] उक्तावाक्त्रयशावली = [illegible]

स्वभावा = [illegible] प्रत्यग्दृशः = [illegible]

परमेश्वरस्योद्योगलक्षणा = [illegible]

वृत्तिराख्यायते = [illegible] परा वाक् = پرا واک

पुनः = पुः तस्यैव = اسی

परमेश्वरस्य = [illegible] स्वरूपमनुप्रविशन्ती = [illegible]

परिस्फुरति = [Urdu gloss]

अथ = [Urdu gloss]   मन्त्रसाह्व चर्यानुमुद्राप्य = [Urdu gloss]

[Urdu marginal note]

अलौकिकी = [Urdu gloss]   काचिद = [Urdu gloss]   अनुसंधेया = [Urdu gloss]

इत्याह = [Urdu gloss]

आनन्दोल्लास श्री :
क्षुल्लकिताष्ट महा सिद्धि सौभाग्या ।
दृश्यते यत्र दशायां
सैव च देवस्य महामुद्रा ॥ ५० ॥

[Urdu marginal note]

आनन्द = [Urdu gloss]   उल्लास = [Urdu gloss]   श्री : = [Urdu gloss]

[Urdu marginal note]

क्षुल्लकित = [Urdu gloss], अष्टमहासिद्धि = [Urdu gloss] ८३.
([Urdu gloss]) सौभाग्या = [Urdu gloss]

दृश्यते = [Urdu gloss]   यत्र दशायां = [Urdu gloss]   सैव च = [Urdu gloss]

देवस्य महामुद्रा = [Urdu gloss]

यस्यामवस्थाया = [Urdu gloss]   देवस्य = [Urdu gloss]

→ क्रीडा = [Urdu gloss]   विजिगीषाद्य = [Urdu gloss]

अनेक प्रकार = [Urdu gloss]   स्वतन्त्रसारत्वात् = [Urdu gloss]

पूज्यपूजकत्वोभय = [illegible] स्वभाव =

सामरस्य प्रागलिन = [illegible] परमेश्वरस्य = [illegible]

स्वविश्रान्तिलक्षणं = [illegible] आनन्दे प्रति = [illegible]

य उल्लास: = [illegible]

→ तथा परामृश्यतया स्फुरत्ता = [illegible]

तस्या: श्री: = [illegible]

→ तदुपर्युपरि = [illegible] उपर्युस्यूतिलक्षणा = [illegible]

प्ररूढि: = दृश्यते = [illegible]

अपरोक्षीक्रियते = [illegible] सैव = [illegible] सर्वा: = [illegible]

करङ्किण्यादय: = [illegible]

प्रसिद्धास्तास्ता = [illegible]

मुद्रा = [illegible] इत्यवगन्तव्यम् = [illegible]

"क्षुल्लकितेति" = → [illegible] → अणिमादीनां = [illegible]

सिद्धनां = [illegible] साधकजन = [illegible]

हारित्वोत्कर्षलक्षण = [illegible] — attraction

यत्सौभाग्यं = [illegible]

तदुपपादितया = [illegible]   आनन्दसंपदा = [illegible] آنند سمپدا سے

शुल्लकी क्रियते = [illegible]

इत्यक्षरार्थः = [illegible]

अयं भावः — [illegible]   करचरणाद्य = [illegible]

अवयव कुञ्चनादि = [illegible]   संकोचोल्लङ्घनेन = [illegible]

निस्तरङ्गसमुद्रावस्था = [illegible]   स्थानीया = [illegible]

अन्तर्लीन = [illegible]   बुद्बुद बिन्द्वादि = [illegible]

कल्पापोह = [illegible]   बाह्यानन्द परिस्पन्दा = [illegible]

स्वविश्रान्ति = [illegible]   चमत्कार = [illegible]

अपरपर्यायपरामर्श = [illegible]   क्रियारूपा = [illegible]

काचित् = [illegible]   अलौकिक = [illegible]

अनुभूतिमुद्रे = [illegible]   रतीति = [illegible]

व्युत्पत्त्या = [illegible]   कराङ्कितव्याख्या = [illegible]

प्रत्यग्मुद्राप्रपञ्चोदय = [illegible]

विलयभूमि = [illegible]   मुद्रात्वेन = [illegible]

अनुसंधेया = [illegible]

इत्थं = [illegible]   महत्ता = بڑی   प्रपञ्चेन = [illegible]

उपपादितस्य = [illegible]   विमर्शस्वरूपस्य = [illegible]

प्रयोजनम् = مطلب   उपपादयितुमाह = [illegible]

हृदयस्थान प्ररूढो
विमर्शकल्पद्रुमो महाशाखः।
पुष्यति भोगश्रियं
फलति च निष्कलं सुखोत्सवालोकम् ॥५२॥

हृदयस्थानप्ररूढो = [illegible]   विमर्शकल्पद्रुमो = [illegible]

महाशाखः = [illegible]

पुष्यति = [illegible]   भोगश्रियं = [illegible]

फलति च = [illegible]   निष्कलं = [illegible]

सुखो उत्सव आलोकम् = [illegible]

हृदयं = [illegible] हि = [illegible] नाम = [illegible] विश्वप्रतिष्ठाभूमित्वात्

— [illegible]

प्रति
अति महत् स्थानम् = [illegible]

यदुक्तं = [illegible] हृदये हि नाम विश्वप्रतिष्ठास्थानम् [illegible] इत्य उच्यते

तत्र प्रकर्षेण रूढः [illegible]

→ चर्व्यमाणताम् = [illegible] आपन्नो = [illegible] विमर्शः = [illegible]

→ बाह्याभ्यन्तरपथसहस्र = [illegible]

सर्वस्व = [illegible] स्वनिर्वाहकतया = [illegible]

तत्तदभिलाषितपदार्थदान = [illegible]

पाण्डित्यशालिकल्पशाखी = [illegible]

इत्यध्यवसीयमानो =

विमर्शलक्षणः = [illegible]

[illegible] स्वात्मपरामर्शात्मा चमत्कारः = [illegible]

[illegible] स्वस्वरूपवेदिनां = [illegible] पुंसां = [illegible]

[illegible] पुष्प्यति = [illegible] भोगाश्रियं = [illegible]

→ पुष्पस्थानीयां = [illegible] भोगलक्ष्मीम् = [illegible]

उद्भावयति इति = [illegible]

भोगोऽप्य = [illegible] अभिमतो = [illegible] अङ्गनालिङ्गनादिः = [illegible]

बहिर्भूत्यनुभवः = [illegible]

– तस्येयमेव = [illegible] श्री = [illegible]

[illegible] यद्विधिनिषेधोल्लङ्घिना = [illegible]

संविदद्वैता = [illegible] रूपास्वादसौभाग्येन = [illegible]

ग्राह्यग्राहकत्वकौतूहलोपलम्भ एव = [illegible]

स्वात्मविजृम्भ = [illegible] भावनेद्यसाधनः = [illegible]

प्रगल्भः = [illegible] संपत्स्वभावत्वेन = [illegible]

अनुभूयते = [illegible]

किं च = [illegible] विमर्शाख्यः = [illegible]

कल्पशाखी = [illegible] निष्कलमहन्ता = [illegible]

इदन्ताविभाग = [illegible] विच्छेदावच्छेदलक्षणः = [illegible]

[illegible] — कलाकलङ्कपूर्त्यं = [illegible] यत्सुखं = [illegible]

→ स्वविश्रान्तिस्वभावः = [illegible]

स्वहृदयाह्लादः = [illegible] स एव उत्सवः = [illegible]

प्राची कुचतटे शक्रो नरके विलुठन्क्रमिः।
उभौ समसमाधानौ विचित्रो भावनाभ्रमः॥

[illegible]

प्राची कुचतटे = [illegible] शक्रो = [illegible]

क्रमि = [illegible] उभौ = [illegible] सम समाधानौ = [illegible] = [illegible]

विचित्रो = [illegible] भावना-भ्रमनः = [illegible]

इत्याद्य = [illegible] प्रनुभावितृजन = [illegible] जनविशेष = [illegible]

हृदय संकल्पमात्र = [illegible] उपकल्पितः = [illegible]

सौख्यारोपण, तद्व्युदासेन = [illegible]

बहुभिः = [illegible] श्रीप्रियानन्द = [illegible]

महाप्रकाश = [illegible] महेश्वरानन्द प्रभृतिभिः = [illegible]

योगीन्द्रैः = [illegible] संभूय = [illegible]

संवादनोपभुज्यमानत्वात = [illegible]

तादृक = [illegible] उत्सवरूपम = [illegible]

प्रालोके = [illegible] प्रत्यकप्रकाशं च = [illegible]

प्रसूते = [illegible]

ननु = जीवन्मुक्तिलक्षणं = माहेश्वर्यं =

खल्वस्य

खल्वस्य = फलतया = प्रतिपादितं =

तत्तु = न = सम्भवति = यतो =

देहाद्य = एव देहव्यतिरिक्त एव =

काले = पुंसामपवर्गो उत्पत्तिः

इत्यन्येषामाग्रह? इत्याशङ्क्याह

क्रमिको भवति न देव-

स्तस्य कथं कालकल्मषस्पर्शः

नित्यनिरावरणस्यापि

कोऽपि जीवन्मुक्तिप्रत्यूहः ॥५२॥

देवो = हि = नाम = देशकालादि =

विश्वविलासं प्रति =

स्वस्वभाव = संविद्दर्पणं =

उपकल्पतया = द्योतनाद्यनेकधायितं =

प्रतिच्छायं = क्रमिको =

([illegible])

न भवति = نہیں ہوتا ہے   दौर्वीपयीदि = [illegible]

विकल्पनामयेन = [illegible]   क्रमेण = [illegible]

नाक्रम्यते = [illegible]   वैश्वात्मयैक्य = [illegible]

विजृम्भण =   संरम्भोत्तरे भगवति = [illegible]

* चलित्वा यास्यते कुत्र सर्वं शिवमयं यतः।

[illegible]

इति - स्थित्या = [illegible]   कस्य = کس کو - کس سے

[illegible]

कस्मात्पृथकत्वम् = [illegible]   तद्धेतुक: = [illegible]

क्रमश्च = اور   इति युक्तिपर्यालोचनायां = [illegible]

मूकीभाव = [illegible]   एवोत्तरे = [illegible]

प्रत्यर्थिनो = [illegible]   जनस्य = [illegible]

क्रस्य = [illegible]   कालाख्येन = [illegible]

कलङ्केन = [illegible]   संपर्क: = [illegible]

केनचिदपि = کسی   प्रकारेण = [illegible]

न = نہ   संभवति = [illegible]

पर्यवसानात्
परस्या

कालस्य = [illegible]   क्रमतयैव = [illegible] - [illegible]

एवं = [illegible] "नित्यनिरावरणस्य" = [illegible] इत्यादि = [illegible]

एतदुक्तं भवति = [illegible]

" चिदानन्दलाभे देहादिषु चेत्यमानेष्वपि =

चिदैकात्म्य दार्ढ्यं जीवन्मुक्तिः ॥"

[illegible]

इति श्री प्रत्यभिज्ञाहृदयमयीदया = [illegible]

भोगमोक्षसाक्षात्कारलक्षणो = [illegible]

जीवन्मोक्षः = [illegible]

'सर्वो ममायं विभवः' → [illegible]

इति स्वैश्वात्म्य = [illegible] अनुसंधानु क्षित [illegible]

उक्षित = ईश्वरीणां = [illegible]

प्रमातृणां = स्वभाव एव = [illegible]

न = [illegible] त्वाद्भावैः = [illegible]

कश्चिदतिप्रयः = [illegible]

क्षणभङ्ग = [illegible]

ननु = [illegible] जीवन्मुक्तिर्नामात्मनो = [illegible]

जननमरणाद्य = [illegible] अनुस्यूतस्य = [illegible]

सर्वावस्थानिर्घोष = [illegible] स्वानन्द = [illegible]

उत्सवानुभूति = [illegible] सामरस्ये = [illegible]

स्थैर्यीभावपक्षे [illegible] कथं = [illegible] संगच्छेत = [illegible]

इत्याशंक्य = [illegible] क्षणभङ्गमेव = [illegible]

वक्तुमाह = [illegible]

यत्किमपि येन केनापि
रूपेण यत्र कुत्रापि किं नास्ति।
तस्मादात्मा नित्यः
स्थिरः क्षणभङ्गः एव स्थिरो भवति॥५३॥

यत किमपि = جو کچھ   येन = جس   केनापि रूपेण = [illegible]

यत्र = جہاں   कुत्रादि = [illegible]   किं = کیا

नास्ति = نہیں ہے   तस्माद = اس لیے

आत्मा = آتما   नित्यः = ہمیشہ

स्थिरः = [illegible]   क्षणभङ्ग एव = [illegible]

स्थिरो = [illegible]   भवति = ہوتا ہے

अत्रायमाशयः = یہاں مطلب یہ ہے   यत्किमपि = جو کچھ بھی

कामं = چاہے   भावरूपम् = ہستی والی   अभावरूपं वा = یا نیستی والی

वा वस्तु = چیز   यस्मिन्कस्मिंश्चिद्वर्तमाने = جس کسی میں موجود

भविष्यदादौ वा = یا مستقبل وغیرہ میں   काले = وقت میں   तथा = ویسے

पुरो-वर्तिनि = سامنے موجود   अनासन्ने वा = یا دور   देशे = دیس میں

येन = جس   केनापि = کسی   सभागात्मना = [illegible]

विभागस्वभावेन वा = [illegible]   वपुषा = [illegible]

विद्यते वा = ہے   न वा इति = یا نہیں

न विद्यते इति = نہیں ہے   तावत् न = تب تک نہ

प्राक्यते वक्तुं = کہا جا سکتا ہے   शून्यत्व प्रसङ्गात् = [illegible]

प्रपञ्चस्य = [illegible]   शून्यत्वपक्षस्य = [illegible]

पूर्वमेवाधिक्षिप्तः = [illegible]

तत्र = [illegible]   यत्किंचिद्वस्तु = [illegible]   विद्यत एव = [illegible]

इति वक्तव्यम् = [illegible]   तदा च = [illegible]

सत्स्वभावतया = [illegible]

"अयमात्मा परिस्फुरति" इति

- [illegible]

कथमस्य = [illegible] स्थैर्यमुद्दिक्षेत = [illegible]

आत्मनो = [illegible] विश्वाकारत्वाङ्गीकारे = [illegible]

विश्ववर्तिनां = [illegible] क्षणभङ्गाभ्युपगमेऽपि = [illegible]

योऽयं = [illegible] क्षणभङ्गो नाम = [illegible]

कश्चिदर्थः = [illegible] तस्य = [illegible]

तावदनपह्नव एव इति = [illegible]

इति तावन्मात्रेणापि = [illegible] तन्मयस्याप्यात्मनः = [illegible]

स्थैर्यमव्याकुलम् = [illegible] किमुत = [illegible]

विश्वस्यैव = [illegible] स्थैर्य = [illegible] समर्थ्यमाने इति = [illegible]

अनुभवविकल्पस्मरणलक्षणानेक = [illegible]

संघट्टानुसंधानसाध्या हि = [illegible]

लोकयात्रा = [illegible] स्तम्भं = [illegible]

पश्य = [illegible] कुम्भमानय इत्यादौ = [illegible]

तत्तच्छब्दार्थे = [illegible] संकेतानुस्मरणात् एवञ्च = [illegible]

अर्थभावात् = [illegible]

संविदो च = [illegible] तासामन्योन्य = [illegible]

अनुसंधानसामर्थ्य = [illegible] न सम्भवति = نہیں ہو سکتا

स्वयं प्रकाशत्वात = [illegible] तथा = [illegible]

भावे च [illegible] च अन्य परामर्श = [illegible]

अनौचित्यात = [illegible] तदन्यवातीन = [illegible]

अभिज्ञानाम = [illegible] आसामत = [illegible]

अनुसंधान श्रम: = [illegible]

कश्चित = [illegible] स्थैर्यशाली विद्यते = [illegible]

इत्यविवादियं , मर्यादा = [illegible]

नित्यश्चात्मावगन्तव्यः कालक्रमविवर्जनात्
सर्वलोकप्रसिद्धेयं तत्तद्युक्तिरुदीर्यते ॥

नित्यश्च = [illegible] आत्मा = [illegible] अवगन्तव्यः = [illegible]

कालक्रमविवर्जनात् = [illegible] सर्व लोक विवर्जनात = [illegible] प्रसिद्धेयं [illegible]

तत् तत् युक्ति = [illegible] उदीर्यते = [illegible]

प्रसवानन्तरं बालो जनन्याः स्तनमापिबन्
स्तनाद्यर्थक्रिया चैव स्मर्ती चेति विकल्प्यते ॥

प्रसव अनन्तरं = [illegible] बालो = [illegible] जनन्याः = [illegible]

स्तनम = [illegible] पिबन = [illegible] स्तनाद्य = [illegible] अर्थ क्रिया [illegible]

चेव = اور، स्मृती = یاد = [illegible]

[illegible]

स्मृतिश्चानुभवायत्ता सा च नात्रास्ति जन्मनि

ततः प्राचीनया भाव्यमनुभूत्या कयाचन॥

स्मृतिश्च = [illegible] अनुभवतया = [illegible] सा च = [illegible]

न अत्र अस्ति = [illegible] ततः = [illegible]

जन्मनि = [illegible] भाव्यम = [illegible] अनुभूत्या = [illegible] काचित = [illegible]

प्राचीनया

सामानाधिकरण्यं च प्रायो विद्वद्भिरिष्यते

एत आत्मा सदा स्थैर्यी नित्यो ऽसाविति बुद्ध्यताम्॥

सामानाधिकरण्यं च = [illegible] प्रायः = [illegible]

नव्वस्तु = जीवन्मुक्ति

विद्वद्भि = [illegible] इष्यते = [illegible]

एत = [illegible] आत्मा = [illegible] सदा = [illegible]

स्थैर्यी = [illegible] नित्यो = [illegible] असौ = [illegible]

इति = [illegible] बुद्ध्यत बद्ध्यताम् = [illegible]

ननु अस्तु

नन्वस्तु = [illegible] जीवन्मुक्तिरूपः = [illegible] पुरुषार्थः = [illegible]

स्थैर्यवत = [illegible] एतात्मनः = [illegible] तस्य तु = [illegible]

पुनरानन्दस्वभावत्वे = [illegible] विप्रतिपन्नम् = [illegible]

पाषाणप्रायतया = [illegible] मुक्त्यवस्थायाः = [illegible]

कैश्चिदङ्गीकृतत्वात् [illegible]

इत्याशङ्क्याह = [illegible]

ननु नन्वात्मनः प्रियार्थं
सर्वस्य प्रियत्वं भणति श्रुतिः
तस्मादानन्द स्वभाव
आत्मा मुक्त अमुक्तो वा

ननु = [illegible] आत्मनः = [illegible] प्रियार्थं = [illegible]

सर्वस्य = سب کا प्रियत्व = [illegible] भणति = کہتی ہے

श्रुति = وید ([illegible]) [illegible] ← स्वभाव

तस्मात आनन्द = [illegible]
स्वभाव [illegible]

आत्मा = [illegible] मुक्त = [illegible] अमुक्तोवा = یا نہ مکت

([illegible])

"آتما کے آنند ... [illegible]"

नन्वात्म इति : [illegible] "आत्मनः प्रियाय सर्वं प्रियं भवति"

इति — [illegible]

इति श्रुतिः = [illegible] सा परमेश्वरे = [illegible]

परामृष्यतया = [illegible] प्रवृत्ता = [illegible]

नन्विति = ननु [illegible] पराभ्युपगमार्थः = [illegible]

"स्वहृदयस्फुरणलक्षणस्य आत्मनः [illegible]

पूर्णत्वादहमित्येतज्ज्ञानमानन्द उच्यते"

सुहृदय = [illegible] स्फुरण = [illegible] लक्षणस्य = [illegible]
आत्मनः [illegible]

पूर्णत्वा = [illegible] अहम इति = [illegible]

तत ज्ञानम आनन्द = [illegible] उच्यत = [illegible]

इति स्थितया = [illegible] पूर्णाहन्तानुसंधानात्मक = [illegible]

स्वविश्रान्ति = [illegible] सतत्त्वो = [illegible] य आनन्द = [illegible]

स एव असाधारणं रूपं = [illegible] तादृकस्वभावत्वे च = [illegible]

तस्य = [illegible] मुक्तत्वममुक्तत्वमित्य = [illegible]

अवस्थाद्वयमपि = [illegible] नकिंचित् भयम् = [illegible]

यदि च तस्य = [illegible] आत्मनो =

न आनन्दः [illegible] → स्यात्स्वभावः = [illegible]

तदपत्यकलत्रादयः = [illegible]

[Margin notes: [illegible]]

शमदमादयो = شم دم وغیرہ　　भावाः = بھاؤ　　कस्य = کس کو

प्राणानाः = [illegible]　　स्युः = [illegible]

नह्युपेत्यादयः = [illegible]　　सहस्रमपि = ہزاروں بھی [illegible]

चैतन्यशून्ये = [illegible]　　किंचिदाम्रष्टुं = کچھ پرامرش [illegible]

प्रगल्भन्ते = [illegible]　　चैतन्यस्य च = [illegible]

स्वविश्रान्तिरेव = [illegible]　　"आनन्द" = آنند [illegible]

इत्युक्तम् = [illegible]　　यदा = جب

पुनरस्य = [illegible]　　स्वविश्रान्ति = [illegible]

परामर्शः = [illegible]　　प्रत्यौदासीन्यं = [illegible]

तदानीं = تب　　देहदेहादि = [illegible]

दुःखानुभूतिव्यपदेशः = [illegible]

वास्तव्या = [illegible]　　तु = [illegible]　　दृष्ट्या = [illegible]

तादृशपरामर्शशून्यत्वेऽपि = [illegible]

न कदाचिदस्य [illegible] स्वविश्रान्त्यभावः [illegible]

इति सर्वदा [illegible]　　सुखानुभूति = [illegible]

व्यतिरेकेण = [illegible]　　न किंचिद् दुःखम् = [illegible]

इत्यालोच्यते = [illegible]

[illegible]